കേശവീയം

കെ.സി. കേശവപിള്ള

കേശവീയം

മഹാകാവ്യം

കെ.സി. കേശവപിള്ള

താളിളക്കം

2020

പേര്: **കേശവീയം**

ഭാഷ Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: കെ.സി. കേശവപിള്ള

പ്രസാധകർ: **താളിളക്കം**

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട് : വിക്കിപ്പീഡിയ.

കേശവീയത്തിന് എ.ആർ. രാജരാജവർമ്മ എഴുതിയ സ്വീകാരം

"ശ്രീ സ്വീകാരം
ഗുരുപ്രേമ്ണാ കാവ്യം
ഭവദുപഹൃതം കേശവകവേ
ഗിരീയസ്യാ പ്രത്യൈ-
ഷിഷമനുപധിപ്രേമകലയാ
പ്രവക്താ സൽകാവ്യ-
പ്രണയനവിധീനാം ക്വ മ മിളേൽ ?
പ്രയോക്തൈവൈതേഷ
മസുകരഗതിർന്നാമസുലഭഃ "

ഒന്നാം സർഗം ഭാമാനിവേദനം

രമണീയാർത്ഥദാനത്താലാനന്ദമളവെന്നിയേ 1
ആശ്രിതർക്കരുളീടുന്ന വാണിയെക്കൈതൊഴുന്നു ഞാൻ.
ശ്രീമൽ കേരളവർമ്മാഖ്യം കവിരത്നം തമോപഹം 2
വിമലം വിലസീടുന്നു വിദ്വന്മൗലിവിഭൂഷണം.
തച്ഛിഷ്യകവിസൂരീന്ദ്രമണിമാലയ്ക്കു മഞ്ജുളം 3
നടുനായകമൊന്നിങ്ങു വിളങ്ങുന്നിതമൂല്യമായ്.
രാജരാജാഖ്യനായോരഗ്ഗുരുവിന്റെ കൃപാരസം 4
എൻമൊഴിക്കുള്ളഴുക്കെല്ലാം കഴുകിക്കളയേണമേ.
തദ്രൂപഞ്ജം മതം നവ്യം സാമഞ്ജസ്യ മനോഹരം 5
ഒരുക്കിയെന്നെയിക്കാവ്യരചനാസാഹസത്തിനായ്.
കാളിദാസകവീന്ദ്രന്റെ കാൽനഖേന്ദുമരീചികൾ 6
കാവ്യാധ്വാവിൽ സഞ്ചരിക്കുമെനിക്കു വഴികാട്ടണം.
പശ്ചിമാംബുധിയിൽ പുത്തൻ മണിമാമലയെന്നപോൽ 7
ദ്വാരകാഹ്വയമായ് പണ്ടു വിളങ്ങിയൊരു പത്തനം.
ഏഴുപൊൻമതിലിന്നുള്ളിലിതു ശോഭിച്ചു പാവനം 8
പൃഥിവ്യാദികൾ ചൂഴുന്ന പര ചിൽപദമെന്നപോൽ
ഇതിൻ കനകസാലശ്രീ പടർന്നു നിഴലിക്കയാൽ
ഔർവ്വസംഗം സമുദ്രത്തിൽ സങ്കല്പിച്ചു ജനം ദൃഢം. 9
നിലയേറെകലർന്നുച്ചനിലയാർന്നുള്ളൊരിപ്പുരം
വിണ്ണിനോടുള്ള സംഘർഷം വിശദം വിവരിച്ചുതേ. 10
വിമാനമേറിസ്സരസം ചരിക്കും സുരസഞ്ചയം
ഇതിൻപാർശ്വത്തിലെത്തുമ്പോൾ നിന്ദിച്ചാർ വിഭവം നിജം. 11
വിശ്വകർമ്മാവു പലനാളഭ്യസിച്ചതിമെച്ചമായ്
ശേഖരിച്ചുള്ള ശില്പങ്ങൾക്കിതാണാദ്യ പ്രദർശനം. 12
അസുരാന്തകനായീടുമനുജന്നു വസിക്കുവാൻ
ഇന്ദ്രനേകിയ വിണ്ണിന്റെ ഖണ്ഡംതാനിതനുത്തമം. 13
അഥവാ മഥനം വീണ്ടുമാശങ്കിച്ചു സരിൽപതി
പുരമൊന്നീവിധം രത്നപൂർണം കൃഷ്ണനു നല്കിയോ? 14
കനിഞ്ഞു മാധവൻ പോററും വൃഷത്തിന്റെ വിഹാരവും
ശിവധാമത്വവും ശ്രീമദ്വിനായകവിലാസവും, 15
നന്ദിയാളുന്ന ഭൂതൗഘമളകാപുരസഖ്യവും
മഹാസേനാഭയും പാർത്താലിതു കൈലാസമേ ദൃഢം.[യുഗ്മകം] 16

സ്ഫടികപ്പടവാർന്നിങ്ങു വിളങ്ങിയ കുളങ്ങളിൽ
ജലത്തിൻനില ബോധിപ്പാൻ സ്പർശംതന്നെയുപായമായ്, 17
താരകാനികരം രാവിലിന്ദ്രനീലാങ്കണങ്ങളിൽ
നിഴലിച്ചിഹ ശോഭിച്ചു കാളിന്ദീകുമുദോപമം. 18
നെഞ്ചിനുല്ലാസമേകുന്ന മണിമാളികതൻഗണം
മാനിനിക്കെന്നപോൽചേർത്തു മനോജ്ഞകമിതിന്നലം. 19
ഇതിലെസ്ത്രീകൾതൻസ്രഷ്ടിചെയ്വതിൽപ്രൗഢി- കൈവരാൻ
വിധിചെയ്തുളൊരഭ്യാസവിധിതാനപ്സരസ്സുകൾ. 20
ഒരു പൊന്മയമാം സേതുവിതിലെത്താൻ പയോധിയിൽ
മിന്നി നീലത്തുകിലണിത്തങ്കക്കസവിനൊപ്പമായ്, 21
ഇതിൻ നായകനായ് വാണാനിന്ദിരാനന്ദകന്ദളം
കേവലാനന്ദസാരാത്മാ കേശവൻ ക്ലേശനാശനൻ, 22
യദുവിൻകുലമാകുന്ന കലശാബ്ധിക്കു കൗസ്തുഭം,
ദേവകീവസുദേവൻമാർ നോററ നോൻപുകൾതൻഫലം, 23
സദാചാരസ്ഥിതന്മാർതൻ നേത്രങ്ങൾക്കു നവാമൃതം
ദുരാചാരരത്മാർക്കു ദുർന്നിമിത്തശതോൽഗമം, 24
വനിതാനയനങ്ങൾക്കു ഘനസാരം മനോഹരം,
ദീനഹൃത്തിന്നു വിശ്രാന്തി സ്ഥാനമാനന്ദദായകം. 25
അനീതിബാദയില്ലാതെ മാധവൻ നാടു വാഴവേ
അനീതിബാധാകുലമായഹോ !ശോഭിച്ചു ഭൂതലം 26
മുകുന്ദകീർത്തിയാകുന്ന മാലതീമാല മഞ്ജുളം
മുടിയിൽ ചൂടിയാശേന്ദുമുഖിമാർ വിളയാടിനാർ. 27
കൃഷ്ണശബ്ദാർത്ഥമായുള്ള സത്താനന്ദങ്ങൾ സർവദാ 28
കലർന്നു ലോകർ ഭൂപാലന്നനുരൂപത തേടിനാർ.
ഗദത്തിൻഗന്ധമേ നാട്ടിലാഗമിച്ചില്ലയെങ്കിലും
ദ്വിധാ മുകുന്ദപാർശ്വത്തിലുളവായി ഗദാഗമം. 29
ശൗല്ബികാദികൾ കൈവിട്ടമൃഷാനാമികവേശ്യയാൾ
കദാചിൽക്കം കാവ്യകർത്തൃകടാക്ഷം പൂണ്ടു കേവലം. 30
സ്വവല്ലഭൻ താനക്കാലം സ്വയം തന്നെബ്ഭരിക്കയാൽ 31
ഭൂമിദേവിക്കു സൗഭാഗ്യം ചിരായ പരിപൂർണമായ്.
ഏവം ദ്വാരകയിൽ ദേവദേവൻ മേവും ദശാന്തരേ
ഒരുനാളവിടെച്ചെന്നുചേർന്നാനൊരു മഹീസുരൻ. 32
സ്മിതശ്രീ പൂണ്ടു സഹസാ സോപചാരം മുരാന്തകൻ

കൈത്താർ പിടിച്ചതിഥിയെപ്പീഠത്തിങ്കലിരുത്തിനാൻ. 33
ആനന്ദമാകുമമൃതിൽ മുങ്ങിയോരു മഹീസുരൻ
അണിഞ്ഞു കുളിർതീർത്തീടാനുടൻ രോമാഞ്ചകഞ്ചുകം. 34
“സഖേ!കുശലമോ ചൊൽക സാരസ്യവസതേ!മുദാ
ത്വദാഗമനമാനന്ദമമന്ദം നല്കിടുന്നു മേ. 35
വൃന്ദസമ്മതമാം ധർമ്മവൃത്തികൈക്കൊണ്ടു സർവദാ
നിങ്ങൾ സന്തുഷ്ടരായ്ത്തന്നെ വാഴ്കയല്ലീ? മഹാമതേ! 36
നിജമായുള്ള ധർമത്തിൽനിന്നു മാറാതെ തുഷ്ടിയെ
നിലനിർത്തുകതാനല്ലോ നിയതം വിപ്രലക്ഷണം. 37
നിർവിഘ്നം നിങ്ങൾ വേദോക്തിപ്രകാശന ദശാവശാൽ
പ്രചരിപ്പിച്ചിടുന്നല്ലീ ധർമം ധാരാളമായ് ഭുവി? 38
സ്വലാഭതുഷ്ടി സാധുത്വം വിനയം ദയ ശാന്തിയും
കലർന്ന ഭൂസുരന്മാരെക്കൈവണങ്ങുന്നു ഞാൻ സദാ. 39
എന്നാലിഹ ഫലിക്കാനായ് ത്തുടങ്ങീടുന്ന താവകം
മനോരഥമറിഞ്ഞീടാനല്ലുണ്ടു വളരുന്നു മേ.... 40
മുകുന്ദമൊഴി കേട്ടേവം മുദിതൻ മേദിനീസുരൻ
അമന്ദ വിനയശ്രീയാലാശ്ലിഷനരുളീടിനാൻ. 41
ഭാവൽകഭുജമന്ദാരതരുമൂലത്തിൽ വാഴ്കാൽ
നിസ്താപം നിജമാം ധർമ്മം നിർവഹിക്കുന്നതേവരും. 42
ത്വദീയഭരണം നല്കും സുഖമാമമൃതം സദാ
നുകർന്നു ഞങ്ങൾ മേവുന്നു സുമനസ്സുകളായ് വിഭോ! 43
തവ ദീനദയാലുത്വം തരും വിശ്വാസധോരണി
പറയിക്കുന്നിതെന്നെക്കൊണ്ടൊരു സംഗതിയിന്നിഹ. 44
സത്രാജിത്തായ കല്ല്യാണസിന്ധുവിങ്കലുദീതയായ്
സത്യഭാമാഖ്യ പൂണ്ടിങ്ങു മേവുന്നു മലർമാനിനി. 45
സുവർണം സുഷ്ടുവായുള്ള വർണത്താലെന്നപോലവേ
സത്യമായ് ഭാസ്സിനാൽ മായാമവളനുവർത്ഥതാൻ ഹരേ! 46
വപുസ്സിന്നും മനസ്സിന്നും വരാവുന്ന ഗുണങ്ങടെ
സീമ കണ്ടീടുവാൻ നൂനമവളെത്തീർത്തു നാന്മുഖൻ. 47
അചിരപ്രഭതൻകാന്തി ചിരം കണ്ടു രസിക്കുവാൻ
തദംഗത്തിലതർപ്പിച്ചാൻ സൗമ്യത്വം ചേർത്തവൻ ദൃഢം. 48
മാരൻ മധ്യസ്ഥനായ് ചൊല്ലും മൊഴി മാനിച്ചിടാതെ താൻ
തമ്മിൽ താരുണ്യബാല്യങ്ങൾ തത്ര ചെയ്യുന്നുസംഗരം. 49

അഴൽപൂണ്ടഴകിൻകാതലവൾ നിൻകഴൽ ഭക്തിയിൽ
മുഴുകിത്തൊഴുതോതുന്ന മൊഴി കേട്ടരുളേണമേ. 50
'നന്ദനന്ദന! വന്ദാരുവൃന്ദമന്ദാര! സുന്ദര!
മന്ദയാം മമ നിൻപാദദ്വന്ദ്വമാണിന്നൊരാശ്രയം. 51
എന്മനസ്സായ വണ്ടിന്നു ചമ്പകായിതനായിടും
ശതധന്വാവിനായെന്നെ നല്കുകാനോർക്കുന്നു മൽപിതാ. 52
ഓർത്തിരിക്കാത്തതായോരീ വാർത്തയാം നിശിതാശുഗം
കടന്നു ഹൃത്തിൻമർമങ്ങൾ പിളർന്നീടുന്നു മേ വിഭോ! 53
എന്നാശയമിതിൽ തെല്ലുമന്വേഷിച്ചറിവാനഹോ!
ക്ഷമയച്ഛന്നുദിച്ചീല മമ ദുർവിധിവൈഭവാൽ. 54
അച്ഛന്റെയാജ്ഞ ലംഘിപ്പാനാലോചിപ്പതുതന്നെയും
അതീവ നിന്ദ്യമെന്നുള്ളതറിയുന്നുണ്ട് ഞാൻ ഹരേ ! 55
എന്നാൽ മനസ്സിണങ്ങാത്തപുരുഷൻതന്റെ കാന്തയായ്
മരുവുന്നതിനെക്കാളും മരിച്ചീടുകതാൻ വരം. 56
കരകാണാത്ത കദനക്കടലിൽ പെട്ടനാഥയായ്
കുഴങ്ങുമിവളെപ്പോറ്റാൻ കനിയേണം കൃപാനിധേ! 57
പുണ്യശാലിനിവൈദർഭിക്കുന്നുദിച്ചോരു സങ്കടം
പോക്കിയെന്നല്ലവളെനീ വേൾക്കയും ചെയ്തതില്ലയോ? 58
എന്നാൽ വൈദർഭിതൻനാമമോതാനും യോഗ്യയല്ല ഞാൻ
അവളെങ്ങു വധൂമൗലി?യിവയളെങ്ങു വരാകിയും? 59
ഇന്നേവമുളവായോരീയുന്നതാർത്തിയിൽ മാത്രമേ
അവളോട്ടു സമാനിത്വമിവൾക്കുള്ള ജഗൽഗുരോ! 60
പ്രിയനെപ്പറവാൻ നാണം നാവിനെത്തടയുന്നു മേ
അല്ലെങ്കിലായതെന്തിന്നു സർവജ്ഞ! പറയുന്നു ഞാൻ. 61
എനിക്കേവമുദിച്ചുള്ള കനക്കുമഴൽപോക്കുവാൻ
നിനക്കു കഴിവുണ്ടെന്നു നിനയ്ക്കുന്നു മുകുന്ദ! ഞാൻ. 62
ദ്വേഷവും ദോഷവും ലേശം താതന്നുണ്ടായിടാതെതാൻ
താപം മമ ഹരിച്ചീടാൻ തിരുവുള്ളമുദിക്കണം.,, 63
കനിവും തെളിവും പൂണ്ടു കണ്ണൻ കേട്ടരുളീടവേ
വാക്കേവമോതി വിപ്രേന്ദ്രൻ വിരമിച്ചു കൃതാർത്ഥനായ്. 64
ഉയർന്ന വൈയാകുലിയെത്തടുത്തു പുരുഷോത്തമൻ
അമന്ദമന്ദമണൻതന്നോടിവണ്ണമരുളീടിനാൻ:- 65
പൊരുൾ തിങ്ങിവിളങ്ങുന്ന തരുണീമണിതൻമൊഴി 66

മോദവും ഖേദവുംഹന്ത!മതിയിൽചേർത്തിടുന്നുമേ.
കാരസ്കരമരത്തിങ്കൽ കല്പവല്ലി പടർത്തുവാൻ
തുനിയും മനുജന്മാരിങ്ങിനിയും മരുവുന്നുവോ? 67
രുഗ്മിണീസഹജൻ മുന്നം ശ്മശ്രുവം ഗർവവും സമം
കരിഞ്ഞോടിയ വൃത്താന്തമറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ ജനം? 68
വധുവിൻ മനമോരാതെ വരനെത്തീർച്ചയാക്കുവോൻ
രുജാനിദാനമറിയാതൗഷധം നിശ്ചയിച്ചിടും. 69
എന്നാലുമിഹ സത്രാജിത്തേവമുള്ളോരു പുത്രിയാൽ
ഹിമവാനുമയാലെന്നവിധമിന്നതിധന്യനായ്. 70
വൈദർഭിതന്നിൽനിന്നേറ്റം തന്നെത്താഴ്ത്തിയുരയ്ക്കിലും
വിനീതയവൾ പാർത്തീടിൽ വൈദർഭിക്കു സമാനതാൻ. 71
പടരുന്ന ദവാഗ്നിക്കു പനിനീർമലരെന്നപോൽ
പരിതാപത്തിനത്തന്വി പാത്രമല്ലിരയാകുവാൻ 72
അതിനാലുടനെ ഞാനസ്സതിതൻ താതമാനസം
ഹിതമാം വഴിയിൽചേർപ്പാൻ യഥാമതി തുനിഞ്ഞിടാം.,, 73
ഈവണ്ണമോതിയെഴുനേറ്റ മുരാരിതന്നോ-
ടാശിസ്സു ചൊല്ലിയ മഹീസുരനെസ്സവേഗം
തൽഭാരതീമയസുധാനദിതൻപ്രവാഹം
ഭാമാസമീപമണയിച്ചു നിരദ്ധ്വഖേദം. 74
ആത്മപ്രിയന്റെ മൊഴി വിപ്രമുഖത്തിൽനിന്നു
മുല്ക്കണ്ഠപൂണ്ടു നിശമിച്ചവളാശ്വസിച്ചാൾ
ആനന്ദചിന്മയനുമാശ്രിതരക്ഷണത്തി
ലൗത്സുക്യമാർന്നഥ കുതൂഹലമോടു വാണാൻ. 75

ഭാമാനിവേദനം എന്ന ഒന്നാം സർഗം സമാപ്തം.

രണ്ടാം സർഗം മണിപ്രാർത്ഥനം

അനന്തരം ശ്രീകമിതാവൊരുന്നാൾ
സ്യമന്തകം കാണ്മതിനെന്നു ചൊല്ലി
അനന്തഹേമാഭ കലർന്നു ഭവ്യം-
പുലർന്ന ഭാമാഭവനം ഗമിച്ചാൻ. 1

ആത്മീയകൃത്യങ്ങൾ വെടിഞ്ഞു വേഗാ-
ലാബാലവൃദ്ധം പുരവാസിലോകം
അണഞ്ഞു കണ്ണൻതിരുമേനി കണ്ണാൽ
നുകർന്നു സംതൃപ്തിവരാതെ വീണ്ടും. 2

കാർവേണിമാർ കൗതുകമോടയയ്ക്കും
കടാക്ഷജാലം പിറകേയണഞ്ഞു
ചിന്നും ചിദാനന്ദമരന്ദസാര-
മിരന്നൊരിന്ദിന്ദിരമാലപോലെ. 3

മുരാരിതൻ മോഹനമെയ്യിൽനിന്നു
മാന്താർശരൻതന്നെ ലഭിക്കമൂലം
മാർഗസ്ഥരാമമ്മഹിളാജനങ്ങൾ
വൈദർഭിമാരായി വിളങ്ങിയപ്പോൾ. 4

പദങ്ങൾ കുമ്പിട്ടു കൃതാർത്ഥരായ
ജനങ്ങൾതൻ ഭക്തിമയാംബുരാശി
മുകുന്ദമന്ദസ്മിതവെണ്ണിലാവേ-
റ്റുയർന്നുവേലാതിഗമുല്ലസിച്ചു. 5

എൻവന്ദനം നന്ദനമായി നന്ദൻ-
തൻ നന്ദനനെന്നു ജനങ്ങളെല്ലാം
ആനന്ദമാകുന്നൊരു ചന്ദനച്ചാ-
റണിഞ്ഞ നെഞ്ചാർന്നു വണങ്ങിനിന്നാർ. 6

അറിഞ്ഞു കൃഷ്ണാഗമനം മനസ്സിൽ
നിറഞ്ഞുയർന്നോരു കുതുഹലശ്രീ

നയിച്ചുതേ മാളികതന്റെ മേലേ-
നിലയ്ക്കു ഭാമാസുകുമാരദേഹം. 7

മനസ്സു മോഷ്ടിച്ചു മറഞ്ഞു മേവും
മൈക്കണ്ണിയെക്കണ്ടുപിടിക്കുവാനായ്
മുകുന്ദനേത്രം മണിമേട കാണ്മാൻ
മോഹിച്ച ഭാവത്തൊടണഞ്ഞിതുള്ളിൽ. 8

സസംഭ്രമം ചെന്നെതിരേറ്റു ഭാമാ-
ചക്ഷുസ്സുടൻ സ്വാഗതവാക്യമോതി
സൗഹാർദ്ദമുൾക്കൊണ്ടതിനോടുകൂടി-
സ്സരോജനേത്രാം ഗമണഞ്ഞു വേഗാൽ. 9

ദൈത്യാരിയെത്തുന്നതറിഞ്ഞുസത്രാ-
ജിത്താദരത്താലെഴുന്നേററു മന്ദം
സാമോദമേതൽസവിധത്തിലെത്തി
പ്രേമോദയംപൂണ്ടെതിരേററിരുത്തി. 10

പൊന്നിൻകതിർപ്പൂങ്കല തിങ്ങി വിങ്ങി-
ത്തിളങ്ങിടും തൽസദനാന്തരശ്രീ
മഞ്ജുപ്രഭം മഞ്ഞവെയിൽപ്രകാശം
ഘനീഭവിച്ചെന്നവിധം വിളങ്ങി. 11

ചിന്നുന്ന പൊന്നിൻ പ്രഭതൻപ്രഭാവം
പ്രാപിച്ച പത്മേക്ഷണദേഹമപ്പോൾ
ചാഞ്ചല്യമില്ലാത്തൊരു ചഞ്ചലാളി
കലർന്ന കാർകൊണ്ടൽകണക്കു മിന്നി. 12

അമൂല്യരത്നങ്ങൾ സമുല്ലസിക്കും
സുവർണ്ണസിംഹാസനമുജ്ജ്വലാഭം
അലങ്കരിക്കുന്ന മുരാരിതന്നോ-

ടവൻ കനക്കും കുതുകേന ചെന്നാൻ:- 13

ഹരേ! ഭവാൻ പാദമണയ്ക്കയാലി-
ഗ്ഗൃഹത്തിനുണ്ടായി പവിത്രഭാവം
സാഫല്യവും സാമ്പ്രതമാത്മജന്മ-
മനോരഥത്തിന്നുളവായ് മഹാത്മൻ! 14

തന്നാനെനിക്കായൊരു ചാരുരത്നം
നന്നായ് പ്രസാദിച്ചിഹ ലോകബന്ധു
ഭവാൻ ഗ്രഹിപ്പാനതു ചൊല് വതിനായ്
വരേണമെന്നോർത്തിതു മുന്നമേ ഞാൻ. 15

അമന്ദവാത്സല്യമോടെന്നുമെന്നാ-
ലാരാദ്ധ്യമാനം സുതരാം പവിത്രം
അതിങ്ങുനിത്യം കമലാവിലാസ-
മതിപ്രഭാവത്തൊടു ചേർത്തിടുന്നു. 16

കാമാനുകൂലം വിഭവം കലർന്നു
രമിച്ചുകൊൾവാനുകുന്നവണ്ണം
മാഹാത്മ്യമേറുന്നൊരതിങ്കലാശ
പലർക്കുമുണ്ടിങ്ങു വളർന്നിടുന്നു. 17

അതിന്റെയുൽക്കർഷമറിഞ്ഞിടുമ്പോൾ
ഭവാനുദിക്കും പ്രമദാകുലത്വം
എന്നോടു സൗഹാർദ്ദവിശേഷവും മേൽ
വന്നീടുമെന്നോർത്തു വസിച്ചിടുന്നേൻ.” 18

വിശേഷമെല്ലാം വിധിപോൽ പറഞ്ഞാ-
വിശുദ്ധനേവം വിരമിച്ചനേരം
തദീയസാരസ്യ ചമൽകൃതാത്മ
താപിഞ്ഛസൂനാഞ്ചിതമൂർത്തി ചൊന്നാൻ:- 19

“സുഹൃന്മണേ! നിൻസുകൃതാതിരേകം

സുഖം മനസ്സിന്നരുളുന്ന പാരം
സുവർണമീവണ്ണമെഴുന്ന രത്നം
സുരേന്ദ്രസത്മത്തിലുമില്ലയല്ലോ. 20

മനസ്സിൽ മോദാതിശയം ത്രിലോകീ-
മഹസ്സിനേവം പുലരും പ്രകാശം
വപുസ്സുഖത്തെക്കരുതാതെചെയ്ത
തപസ്സു തേ വിസ്മയനീയമത്രേ. 21

കാമപ്രദം നിൻ മണി കാണ്മവാനെൻ-
കണ്ണിന്നു കൗതൂഹലമുണ്ടു പാരം
സ്ഥാനത്തിൽനിന്നായതു പോയിടാതെ
പാലിപ്പതിന്നും പരമാഗ്രഹം മേ." 22

മുരാരിതൻ വാക്യഗുണം ഗ്രഹിച്ചു
മുതിർന്ന മോദാം ബുധിതന്നിൽ മുങ്ങി
മനോജ്ഞമാകും മണി കൊണ്ടുവന്നു
മാനിച്ചു ധന്യൻതിരുമുമ്പിൽ വച്ചു. 23

ചൂടേതുമില്ലാതെ നിജപ്രകാശം
ചേർന്നുജ്ജ്വലിക്കും ചെറുഭാസ്കരൻപോൽ
ചൂഴും മഹാശുഭ്രതരാം ശുജാലം
ചൊരിഞ്ഞു ശോഭിച്ചു മണിപ്രകാണ്ഡം. 24

തത്രത്യ നാനാമണി ഹേമപങ്ക്തി
തദീയകാന്തിച്ചുടകൊണ്ടു മങ്ങി
വിദ്യുൽപ്രദീപം വിലസുന്നനേരം
മറ്റുള്ള ദീപാവലിയെന്നപോലെ. 25

മണീവിലാസം രമണീയരൂപം
മനസ്സിലോർത്തമ്മധുവൈരിദേവൻ
മനോഹരസ് മേരമുഖാരവിന്ദൻ
മാനിച്ചുചൊന്നാനവനോടിവണ്ണം:- 26

“മനുഷ്യലോകത്തിനു ദേഹയാത്ര-
യ്ക്കാവശ്യമായ് വേണ്ടതിലൊന്നു വിത്തം
അതേറ്റമേകീടുമിതേവമാർന്ന
ഭവാനു പൂർണ്ണം കൃതകൃത്യഭാവം. 27

എന്നാൽ ഭവാനുള്ളിലിതൊന്നുമാത്രം
നന്നായ് വിചാരിച്ചു വസിച്ചിടേണം
വിശിഷ്ടമാം മോദമെഴുന്നദിക്കിൽ
വിഷാദബീജങ്ങളൊളിച്ചുമേവും. 28

സമാനഭാവത്തെയൊരാൾ കവിഞ്ഞാ-
ലവങ്കലുണ്ടാതസൂയ ഞായം
അനർത്ഥജാലങ്ങൾവന്നു ചേർപ്പാൻ
നിരർത്ഥമായും തുനിയും ജനങ്ങൾ 29

ശ്രീയും സഖേ! സംശയമില്ല മന്നിൽ
സ്ത്രീയും നിമിത്തം കലഹത്തിനെല്ലാം

അതിന്നു ലാക്കായി വരാതിരിപ്പാൻ
മുതിർന്നുപായം കരുതീടണം നീ. 30

അയത്നമായിങ്ങു സുഖിപ്പതിന്നും
സപത്നസന്ത്രാസമൊഴിപ്പതിന്നും
രത്നം ഹരിക്കുന്നൊരു പാർത്ഥിവന്നീ-
രത്നത്തെ നല്കീടുക യുക്തമത്രേ. 31

ഇതിങ്കൽനിന്നുള്ള ധനങ്ങളെല്ലാം
വിശങ്കമിങ്ങേകുവനില്ല ഭേദം
നൃപങ്കലായാലിതു പാലിതംതാൻ
ശിവങ്കൽമേവും ശശിലേഖപോലെ. 32

ധനത്തിലോ രത്നവരത്തിലോ മേ
മനസ്സിലില്ലാശ;നിനയ്ക്ക ധീമൻ!
ശുഭത്തെ വാഞ്ഛിച്ചിതു ചൊല്ലി ഞാൻ തേ.,
ഹിതത്തെ മിത്രം പറയേണമല്ലോ. 33

അരാതിയാൽ കേടുവരാതെ കണ്ടീ-
രത്നം സയത്നം സതതം ഭരിപ്പാൻ
തവാത്മധൈര്യം തിരളുന്നുവെന്നാൽ
തരേണമെന്നില്ലിതിരുന്നിടട്ടെ. 34

ഏവം മുകുന്ദോദിതമാം ഹിതോക്തി-
യവന്റെ ഹൃത്തിന്നഹിതോക്തിയായി
വിത്തം കൊടുക്കേണ്ടിവരുന്ന കാര്യം
ലുബ്ധന്റെ കർണ്ണത്തിനു ശല്യമല്ലോ. 35

എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതിതിങ്കലിപ്പോ-
ളെന്താണു ചൊല്ലേണ്ടതു ദൈവമേ! ഞാൻ?
ചെന്താരിൽമാതിൻ നിയതസ്വഭാവം
സന്താപമേകീടുകതന്നെയോവാൻ! 36

സന്താപമാർജ്ജിപ്പതിന- പ്രകാരം
സന്താപമാർജ്ജിച്ചഥ കാത്തുകൊൾവാൻ
സന്താപമന്യാർത്ഥനയെ ഗ്രഹിച്ചാൽ,
സന്താപമന്യാർത്ഥന തള്ളിയാലും. 37

പാലാഴിതന്നിൽ പലനാൾ വിഷത്തോ-
ടൊന്നിച്ചു വാണീട്ടു പിരിഞ്ഞനേരം
ഓർമ്മയ്ക്കു സന്താപഗുണം തദീയം 38
ഗ്രഹിച്ചു പോന്നാളിവളില്ല വാദം.

ശ്രീശന്നിതേകാതെയിരുന്നിടാമോ?
ശ്രീപാത്രമായോരിതു വേർപെടാമോ
ഏതാകിലും യത്നവിശേഷലബ്ധം

രത്നം കൊടുപ്പാനെളുതല്ല നൂനം.,, 39

മനസ്സിലീവണ്ണമുദിച്ച മാന്യം-
മറച്ചു വീണ്ടും വിനയം വഹിച്ചു
മഹാമനസ്കൻ മധുവൈരിയോടു
മന്ദസ്മിതം പൂണ്ടവനും പറഞ്ഞാൻ:- 40

എന്തെങ്കിലും നിന്തിരുമേനിചൊന്നാ-
ലെനിക്കു പക്ഷാന്തരമില്ല തെല്ലും
ഇതിങ്കൽനിന്നുത്തരപക്ഷ മത്രേ-
യെനിക്കുമിന്നുത്തരപക്ഷമോർക്ക. 41

മദീയമാം മന്ദിരമത്രയല്ല
മദീയമാകും മണിയും മഹാത്മൻ
മദീയമായീടിന ജീവിതത്തിൻ-
സർവസ്വവും നിന്നുടെതന്നെയല്ലോ. 42

എന്നല്ല, ഭൂവല്ലഭ! നിന്റെയാത്മ-
സാന്നിദ്ധ്യമില്ലത്തൊരു ദേശമുണ്ടോ?
എന്നാകിലും രത്നമിദം നിനക്കു
കാണുന്നതില്ലിന്നൊരു ഭേദവും ഞാൻ. 43

നിഞ്ചാരചക്ഷുസ്സു നിരന്തു നിത്യം
സഞ്ചാരവമാർന്നിങ്ങു വിളങ്ങിടുമ്പോൾ
എഞ്ചാരുരത്നത്തെയെടുത്തുകൊൾവാൻ
നെഞ്ചാരു ധൈര്യത്തിൽ നിറുത്തിടുന്നു? 44

ഭവാൻ കനിഞ്ഞെന്നുടെ നന്മകൾക്കു
ഭർത്തൃത്വമേറ്റങ്ങു വസിക്കുമെങ്കിൽ
ഭയംവെടിഞ്ഞീ മണി ഭംഗമെന്ന്യേ
ഭരിക്കുവേൻ ഞാൻ ഭരണീയ ബന്ധോ! 45

വരാനിരിക്കുന്നതുകൂടിയോതും

വാക്കീവിധം കേവലമോർത്തിടാതെ
വദിച്ചു മോദാൽ വിരമിച്ചു ധന്യൻ;
വിധിക്കു വാഗ്ദേവി വിധേയയല്ലോ. 46

എന്നാൽ ഭവാൻ ചൊന്നതുപോലെതന്നെ;
പിന്നീടു കാണാമിനി-യെന്നുചൊല്ലി
ദയാർഹമായുള്ളൊരവന്റെ ലോഭം
നിനച്ചുകൊണ്ടുച്യുതനും തിരിച്ചു. 47

മകൾക്കെഴും ദൃഷ്ടി തനിച്ചു പോയാൽ
മാഴ്കീടുമെന്നുള്ളിൽ നിനച്ചവണ്ണം
അവൻ മുകുന്ദന്നനുയാത്ര ചെയ്തു
തദാജ്ഞ കൈകൊണ്ടു മുദാ മടങ്ങി. 48

തനിക്കു പോകാൻ കഴിയുന്നദൂരം-
വരയ്ക്കുതാനേ പിറകേ നടന്നു
വരാംഗിതൻദൃഷ്ടി വരേക്ഷണത്തെ-
പ്പുണർന്നു പെട്ടന്നു മടങ്ങി മന്ദം. 49

പോന്നീടാവേയമ്മിഴിപാവനശ്രീ
പത്മേക്ഷണൻതൻ പദലക്ഷമപങ്ക്തി
പതിഞ്ഞൊരപ്പദ്ധതിയിങ്കലുള്ള
പാംസുവ്രജത്തെപ്പരമാദരിച്ചു. 50

പാദങ്ങളെച്ചേർത്തു പവിത്രഭാവം
പാരിന്നു നല്കിപ്പരമാത്മരൂപൻ
പത്മാലയോല്ലാസദാനർക്കതുല്യം
പ്രാപിച്ചു സായം നിലയം മുകുന്ദൻ. 51

'ഞാൻ തന്നരത്നം കമലേശ്വരന്നായ്
താന്തോന്നിയാം നീയരുളാഞ്ഞതെന്തേ?
എന്നേവമാ യാദവനോടു കോപം-
കലർന്ന പോലാശു ചുവന്നു സൂര്യൻ. 52

സഹിക്കവേണം ജഡചാപലത്തെ-
സ്സാധാരണംതാനിതു പാരിടത്തിൽ,
ഏവം പയശ്ചാലനമാം ഛലത്താൽ
ചൊന്നാൻ സരസ്വാനഥ സൂര്യനോടായ്. 53

15
എന്നാൾവരെയ്ക്കുണ്ടു വസുപ്രഭാവ-
മന്നാൾവരെയ്ക്കും വിലസും പ്രതാപം
എന്നാണു ചൊല്ലുന്നതു മിത്രദേവൻ
മന്ദാഭനെന്നോർത്തിതു ലുബ്ധരപ്പോൾ. 54

അനിത്യമാം ശ്രീമഹിമാവിയന്നി-
ട്ടത്യുന്നതസ്ഥാനമെടുത്തിടുന്നോൻ
അനർത്ഥമാമാഴിയിൽ വീണുപോമെ-
ന്നത്രേയവൻ ചൊന്നതു തത്ത്വമോർത്താൽ. 55

അധസ്ഥലത്തിൽ സ്ഥിചെയ്തവർക്കു
മറഞ്ഞുവെന്നാലുമവൻ മഹാത്മാ
സൗധാഗ്രഭാഗസ്ഥിതർ കാണുമാറായ്
വീണ്ടും തെളിഞ്ഞങ്ങു വസിച്ചുവല്ലോ. 56

വിവേകഹീനന്നു വിശിഷ്ടരത്നം-
കൊടുത്ത നമ്മെക്കടൽവർണ്ണനിപ്പോൾ
കാണേണ്ടയെന്നോർത്തഥ പിൻവലിച്ചു
പാദങ്ങളർക്കൻ തരസാ മറഞ്ഞാൻ. 57

സമീക്ഷിതൻ താൻ ബഹുവാരമേവം
സമീക്ഷ്യനായീടുമടുത്തനാളും
എന്നാകിലും ഹന്ത! സുവൃത്തനർക്കൻ
മറഞ്ഞ നേരത്തഥ മാഴ്കി ലോകം 58

’കുറഞ്ഞ ചൂടും പ്രഭയും ക്രമേണ

കലർന്നു കഷ്ടം! ശ്വസനപ്രഭേദം
കഴിഞ്ഞിടുന്നൂ ദിന ’മെന്നുഴന്നു
കരഞ്ഞിതുച്ചത്തിൽ വിഹംഗമങ്ങൾ. 59

ധനം നരന്മാരിലനിത്യമെന്ന-
സ്യമന്തകസ്വാമി ധരിപ്പതിന്നായ്
അമന്ദഭാസ്സിന്ദിവരെയ്ക്കു നല്കി-
പ്പിരിഞ്ഞു പത്മാലയപത്മമപ്പോൾ. 60

വിഭാവസുത്വം ദൃഢമിങ്ങുമുണ്ടെ-
ന്നുദാഹരിച്ചിട്ടിരുളോടു നൂനം
പ്രദീപജാലങ്ങളുടൻ തെളിഞ്ഞ- 61
പ്രദോഷകാലം പകൽതന്നെയാക്കി.

ഏവം പ്രദീപതതിയാലതിരമ്യമാകും
ഭാവംകലർന്ന പുരിതൻപ്രഭ കണ്ടനേരം
ദ്യോവും തുനിഞ്ഞുഡുകദംബകമായിടുന്ന
ദീപങ്ങളാശു തെളിയിപ്പതിനായ് ത്തുടങ്ങി 62

സന്ധ്യാവിലാസമിതുപോലെ വിളങ്ങിടുമ്പോൾ
സാന്ധ്യങ്ങളാം വിധികൾ വേണ്ടവിധം നടത്തി
ഭാമാവിലാസമയമാമമൃതാഴിയിങ്കൽ
നിർമ്മഗ്നമായ മനമോടു മുരാരി മേവി. 63

മണിപ്രാർത്ഥനം എന്ന രണ്ടാം സർഗം സമാപ്തം.

മൂന്നാം സർഗം മൃഗയാനുവർണ്ണനം

ഒരുനാളഥ കൗതുകേന ഭാമാ-
ജനകൻ തന്നുടെ സോദരൻ പ്രസേനൻ
നിജപൂർവജനോടു യൗവ്വനശ്രീ- 1
തരളാത്മാ വിനയംകലർന്നു ചൊന്നാൻ:-

അയി പൂർവജ!മാമകാശയത്തിൽ
കൊതിയൊന്നുണ്ടതിനായ് വളർന്നിടുന്നു;
ഫലമായതിനെത്തുവാൻ ഭവാൻത-
ന്നലിവൊന്നേ ശരണം ദയാപയോധേ! 2

മതിമോഹനമാം സ്യമന്തകത്താൽ
മലർമാതിന്നിലയത്തെയെന്നപോലെ
അനിശം തവ കീർത്തിലക്ഷ്മിയിന്നീ-
യുലകത്തേയുമലങ്കരിച്ചിടുന്നു. 3

മഹിമാവഹമായിനങ്കൽനിന്നും
മണിയൊന്നീവിധമാദ്യമാർന്നുകൊൾവാൻ
മതിവൈഭവമുത്ഭവിച്ചമൂലം
മനുജർക്കഗ്രജനഗ്രഗണ്യനായി. 4

കമലാകരലാളിതാംഘ്രിയാകും
കടൽവർണ്ണന്നുമതീവ കാമമുള്ളിൽ
ഉള്ളവാക്കിയതാമതോർക്കിലസ്മൽ- 5
കുലഭാഗ്യാകരജാതമേവ ജാതം

മമ കണ്ഠതടേ വിളങ്ങിടുന്നോ-
രിതുകണ്ടക്ഷിയടഞ്ഞു നില്ക്കവേതാൻ
കണകൊണ്ടു മൃഗങ്ങൾ കാട്ടിൽ വീഴു-
ന്നതു കണ്ടിടുവതിന്നെനിക്കു മോഹം. 6

ചപലത്വമിതെന്നു തോന്നിടൊല്ലാ
സഹജസ്നേഹനിധേ! ഭവാനു ചെറ്റും

പിതൃതുല്യ! ഭവാനിരിക്കെ ഞാനെൻ-
കൊതിയെന്തിന്നിഹ വന്ധ്യമാക്കിടുന്നു?' 7

18

സഹജോക്തമിദം ശ്രവിച്ചവൻ തൻ-
ഹൃദയം ക്ലാന്തി കലർന്ന ഹർഷമോടെ
ഉദയാസ്തവിലാസി ചന്ദ്രസൂര്യ-
ദ്യുതിയേറ്റീടിന സാരസം കണക്കേ. 8

അരുൾചെയ്തിതവൻ:- സഹോദരാ! നി-
ന്നഭിലാഷം ശുഭലാഭഹേതുവല്ല;
മൃഗയാവിധിതന്നെ നിന്ദ്യമാണെ-
ന്നരചെയ്യുന്ന മദാശയം വിശങ്കം. 9

അബലങ്ങൾ ബലംകലർന്നവറ്റി
ന്നിരയെന്നുള്ള മൃഗാദി ജന്തുധർമ്മം
ഗുണദോഷവിവേചനാ സനാഥൻ
മനുജൻ ചെയ് വതു മാനനീയമാമോ? 10

ഉരിയാടരുതാത്ത ജന്തുവിങ്കൽ
ദുരിതം ചെയ്യുവതിന്നെഴുന്ന ധൈര്യം
ഉലകിൽ സുഖമാം ഫലത്തെ നൽകും 11
കൃപയാകുന്ന ലതയ്ക്കു വജ്രപാതം.

പലതെറ്റുകളും പൊറുത്തു നമ്മെ-
പ്പരിപാലിപ്പതിനീശനും പ്രമാണം
കൃപയാണ-തു വേണമെങ്കിൽ നാമും
കൃപയേതന്നെ സമാശ്രയിച്ചീടേണം. 12

അഥ പാത്രവിചാരമെന്നിയേതാൻ
കരുണവർഷമജൻ പൊഴിക്കിലും ,കേൾ
അതു ദാരുണ ചിത്തരിൽ ഫലിക്കാ
മരുവിന്മേൽ മുകിലിന്റെ മാരിപോലെ. 13

പരിതാപകരം പരാപകാരം
പരമാന്ദകരം പരോപകാരം,
പരിശങ്കയൊഴിക്ക നീ;-യിതത്രേ
പരമാചാര്യവചസ്സമൂഹസാരം. 14

അതുമില്ലിഹ ദിവ്യരത്നമായോ-
രിതു മല്ലാരിയുമാഗ്രഹിച്ചതല്ലോ
വരുമല്ലൽ വെളിക്കെടുത്തുവെന്നാൽ;
തരമെല്ലാവരുമോർത്തു പാർത്തിടുന്നു. 15

അതിനാലിതിനാഗ്രഹം വഹിക്കാ-
യ്കധുനാ കോവിദനായ നീ"-യിവണ്ണം
സഹജോക്തികൾ കേട്ടടൻ പ്രസേനൻ
പ്രതിപാദിച്ചിതു വീണ്ടുമിപ്രകാരം:- 16

ഒരു ഹിംസയുമാചരിച്ചിടാതി-
ങ്ങുപജീവിപ്പതിനാർക്കുമാവതല്ല;
ഒരു ദീപമെരിക്കിലെത്രമാത്രം
ശലഭങ്ങൾക്കതു ഹോമകുണ്ഡമാകും? 17

മതിയായ ഫലം തരുന്നദിക്കിൽ
കൊല ചെയ്യുന്നതിലില്ല ദോഷലേശം;
സ്ഥിതിരക്ഷനിനച്ചു ഭൂമിപന്മാർ
വധദണ്ഡത്തെ നടത്തിടുന്നുവല്ലോ. 18

മൃഗയാവിധി ദുഷ്ടജന്തുപാളീ-
നിധനത്തിന്നിഹ നിശ്ചയിച്ചതത്രേ,
അതുചെയ് വതിലില്ല ദോഷ,-മെന്ന-
ല്ലതിനാൽ സൗഖ്യവുമേറിടുന്നു ലോകേ. 19

മണിയോ മമ കണ്ഠസീമ്നിവാണാ-

ലണയാ തെല്ലമതിന്നു ഹാനി നൂനം
അതിനാലപസംശയം ഭവാനി-
ന്നനുവാദം കനിവോടു നല്കിടേണം 20

അണിയാനതകുന്നരത്നമീനാ-
മണിയാതിങ്ങൊരു കോണിൽ വയ്പതോർത്താൽ
ധനസംഹതി സംഭരിച്ചുവച്ചി-
ട്ടുപവാസം ശരണീകരിക്കയത്രേ. 21

മമ ജീവനിരിക്കിലിന്നു വിണ്ണിൻ-
മണിയാഴിക്കവതംസമായിടുമ്പോൾ
മണിസൗധമിതിന്നു നിർണ്ണയം നിൻ-
മണിയും മാന്യമതേ! വതംസമാകും. 22

ഇതുകേട്ടെതിരായുരപ്പതിങ്കൽ
ഗതികാണാതെ വലഞ്ഞു യാദവേന്ദ്രൻ
അധികാർത്തിമയാഗ്നി തപ്തനായി-
ട്ടിതികർത്തവ്യതയിങ്കൽ മൂഢനായാൻ . 23

സഹജപ്രതിപക്ഷതാഭയം, 'നീ-
യരുളേണം ; മണി'യെന്നതന്നെ ചൊല്ലി
സഹജം നിജമായ ലോഭമപ്പോ-
'ളരുതേ' യെന്നു തടത്തു ശാഠ്യമോടേ. 24

അവതമ്മിലനല്പമല്പനേരം
സമരം ചെയ്തൊടുവിൽ ഭയം ജയിച്ചു
അവനും മണി വൈമനസ്യമുൾക്കൊ-
ണ്ടനുജന്നായസുവെന്നപോലെ നല്കി. 25

മണിതല്ലജമാർന്നുടൻ പരീക്ഷാ-
ബിരുദം പൂണ്ടൊരധീതിയെന്നപോലെ
പ്രമദാതിശയപ്രസന്നനായി
പ്രപദിച്ചാൻ നിജമാലയം പ്രസേനൻ. 26

അഥ തന്റെ സുഹൃജ്ജനത്തിനെല്ലാം
ദ്രുതമെത്തുന്നതിനാളയച്ചു ധീരൻ
വനയാനസമുത്സുകൻ സവേഗം
മൃഗയാവേഷമണിഞ്ഞു മഞ്ജുളാഭം. 27

തരുവിന്നിലപോലെ പച്ചയാകും
നിറമാളുന്നൊരുടുപ്പു തൊപ്പിയേവം
പദരക്ഷകളും ധരിച്ചനേര-
ത്തവനക്ഷിക്കമൃതായമാനനായി. 28

വിമലോജ്ജ്വലകഞ്ചുകാംബരാന്തേ
വിലസദ്രത്നവിഭാകരൻ വിളങ്ങി;
പുരവാസികൾ തൻ മുഖങ്ങളായോ-
രരവിന്ദങ്ങളുമുല്ലസിച്ചിതപ്പോൾ. 29

പലമാതിരി വാഗുരാളിയേന്തി
ബ്ബലമാർന്നീടിന വേട്ടനായ്ക്കളോടും
ചിലർ കാടു വളഞ്ഞിടുന്നതിന്നായ്
പുലർകാലത്തിനു മുൻപുതന്നെ പോയാർ. 30

കുലവില്ലു ശരങ്ങൾ വേലു ശൂലം
കരവാളം മുതലായ ശസ്ത്രമേന്തി-
പല മല്ലജനങ്ങളങ്ങൊരുങ്ങി
പ്പരിവാരങ്ങളൊടൊത്തു വന്നുചേർന്നു. 31

മഹിഷീദധിപോൽ വെളുത്ത വർണ്ണം,
മസൃണച്ഛായ, മനോഹരാംഗജാതം,
അതി പൗരുഷമാമുയർച്ച-യെന്ന-
ല്ലതിനൈഷ്ഠുര്യമിയന്നതായ ഹേഷ 32

ശശിരശ്മികൾ തൻ ഗളം ഗ്രഹിക്കും
വിശദം കേസരമച്ഛമായ പുച്ഛം,

പവമാനസമാനമായ വേഗം,
ദൃഢമായോരുടൽ , വീതിയുള്ള വത്സം. 33

ഇവയാർന്നു വിളങ്ങിടുന്നൊരശ്വ-
പ്രവരൻതന്നെയവന്റെയന്തികത്തിൽ
കടിഞ്ഞാണു പിടിച്ചു കൊണ്ടുവന്നാ-
രതിയത്നത്തൊടു രണ്ടു പൂരുഷൻമാർ. 34

(വിശേഷകം)

ശരിയായ പദക്രമം നയിപ്പാ-
ന്നതകം സൗഭഗമാർന്നൊരത്തുരംഗം
അവനിൽ കുതുകം വളർത്തിയേറ്റം
കവിയിൽ പേശലമാശയം കണക്കേ. 35

ശരപാളി നിറഞ്ഞ ത്തുണി തോളിൻ-
പിറകിൽ ചേർത്തു വിചിത്രമായ ചാപം
ഒരുപാണിയിലേന്തിയദൃഢാംഗൻ
തുരഗത്തിൻമുകളിൽ തദാ കരേറി. 36

ഹരിതാഭനവൻ സിതാഭമാകും
മഹിതാശ്വത്തിൽ മനോഹരം വിളങ്ങി
രജതാചലശൃംഗമേറി നില്ക്കും
നവതാപിഞ്ഛപലാശിയെന്നപോലെ. 37

അതുപോലെ ഹയാധിരൂഢരായോ-
രനുഗന്മാരൊടു ചേർന്നുടൻ പ്രസേനൻ
ചരിതാർത്ഥകനാമധേയമായി
ത്വരിതം യാത്രതുടങ്ങി കാട്ടിലേക്കായ്. 38

ഹയരത്നമതിൽ ദ്യുരത്നദത്തം
മണിരത്നത്തെയണിഞ്ഞു യാത്രചെയ്യും
യുവരത്നമവന്റെ കാന്തികാണ്മാ

നതിയത്തം പഥിപൂണ്ടു പൗരലോകം. 39

ശരിയായ് വിരിവാർന്നതായ മാറ-
ത്തതിയാകും ദ്യുതിയാലലം ജ്വലിക്കും
മണിയാലൊരു വെള്ളിരേഖ മാറാ-
തവനാ വാനിൽ വരച്ചുകൊണ്ടുപോയാൻ. 40

ത്വരിതം പുരിതന്റെ സീമലംഘി-
ച്ചടവീദേശമതിൽ കടന്നനേരം
ഗിരികാനനകാന്തിതൻ ഗഭീര-
സ്ഥിതി കണ്ണിന്നതികൗതുകത്തെ നല്കി. 41

മലയും ശിലയും മരങ്ങൾ കാറ്റേ-
റ്റലയുന്നോരൊലിയും സുഗന്ധപൂരം
കലരും മലരിൻവിലാസവും ശ്രീ
പുലരും ചോലകളും വിളങ്ങിപാരം. 42

ഇവ മിന്നൽകണക്കു കണ്ടുകൊണ്ടാ-
യുവമന്നൻ മൃഗയാവനത്തിലെത്തി;
മൃഗസഞ്ചയമങ്ങുമിങ്ങുമായി-
ട്ടിളകീടുന്നൊരു ഘോഷവും തുടങ്ങി. 43

ഹരിണങ്ങൾ ചലാചലോല്പലശ്രീ
ചൊരിയും ദൃഷ്ടിവിലാസമോടു മണ്ടി;
കലയും മുയലും കലർന്നു തിങ്ങി-
ത്തലയും പൊക്കിയുടൻ കുതിച്ചുപാഞ്ഞു. 44

കടുവാ കിടി വാരണാദി നാനാ-
പടുസത്വങ്ങൾ പരിഭ്രമിച്ചു പാരം
കടുവാകിയ കണ്ഠനിസ്വനത്തോ-
ടടവീമണ്ഡലമാകവേയിളക്കി. 45

അഴികൾക്കു സമാനമായ് വനത്തെ-
ശ് ശ്രുനകശ്രേണി വളഞ്ഞു നില്ക്കയാലേ
ഒഴിവാനുംഴറും മൃഗവ്രജത്തി-
ന്നുളവായ് പഞ്ജരബന്ധപാരവശ്യം. 46

അവയിൽ പലതും പ്രസേനവീര-
പ്രഹിതം ബാണഗണം തറച്ചുവീണു
ചലമാകിയ ലാക്കിലസ്രുമേല്പി-
ച്ചലമാനന്ദമവന്നുമുത്ഭവിച്ചു. 47

അതുകൾക്കുളവായിടുന്ന ഭൂരി-
വ്യഥകണ്ടീടുക വേണ്ടയെന്നുകണ്ടു
ഹരിദംഗനമാരുടൻ മറഞ്ഞാർ
പൊടിയാകും പടമന്ദിരത്തിനുള്ളിൽ. 48

തരുവിൻ ശിഖരങ്ങൾ തോറുമെത്തി-
ത്തലകീഴായ് ത്തപമാചരിച്ചിടുന്നോർ
ഇവരെന്തുപിഴച്ചിതെന്നു ചൊല്ലി-
ജ്ജതുകാപങ് ക്തി പരന്നു വിണ്ണിലെല്ലാം. 49

24
അഭയം വയമത്ര നല്കിടുന്നോ-
രിവയിൽ സാഹസമാചരിപ്പതേവം
അരുതെന്നു മഹാതരുക്കൾ ശാഖാ-
കരമാട്ടിക്കനിവോട്ടുടൻ വിലക്കി. 50

ഇഹ ശല്യമൃഗങ്ങൾ മുള്ളു ചിന്നും-
പൊഴുതിൽ ശല്യനിരക്കു ലക്ഷ്യമായി
കിടി കൊൽവതിനായടുത്തിതസ്രും
പിടിയോളം ദൃഢമേറ്റതോർത്തിടാതെ. 51

ഇഷ്ടവേറ്റു കഠോരമാടൽ വാഹ-
ദ്വിഷദാളിക്കു പിണഞ്ഞ നേരമേറ്റം
കൃതകൃത്യത പൂണ്ട വാഹജാലം
ബഹുനൃത്തങ്ങൾ നടത്തിയുല്ലസിച്ചു. 52

“നവകോശനിഷണ്ണനാകുമെൻപേർ
കവരാനെന്തടവീനിവാസിയാം നീ?”
ഇതി കോപമിയന്ന ഖഡ് ഗഘാതം
ബഹുധാ ചെയ്തു യദുപ്രവീരഖഡ്ഗം. 53

മൃഗയാരതിയാർന്നു ഗാഢമന്യ-
സ് മൃതി കൈവിട്ടു രമിച്ചുകൊണ്ടിവണ്ണം
നിയതസ്ഥലവും സ്വസംഘവും വി-
ട്ടുപഥത്തിങ്കലവൻ ഗമിച്ചു ദൂരം. 54

ശരകാനനമൊന്നതിന്നടുക്കൽ
പുരുകാന്തിപ്രസരം ലസിച്ചിരുന്നു;
അതിനുള്ളിലണഞ്ഞു ഗൂഢമായി-
ട്ടൊരു സിംഹാധിപനും ശയിച്ചിരുന്നു. 55

അതിഗൗരവമാഭിജാത്യമോടൊ-
ത്തനിശം തിങ്ങി വിളങ്ങിടും തദാസ്യം
മൃഗസഞ്ചയസാർവഭൗമഭാവം
നിജമാണെന്നറിയിച്ചു നിർവിവാദം. 56

തുലയറ്റ മഹാജവം കരുത്തുൾ-
ക്കലരും കൗശലമെന്നിവറ്റിനാലേ
നിജരാജ്യമിവൻ ഭരിച്ചതിങ്കൽ
ദ്വിരദാദ്യങ്ങൾ വിസംവദിച്ചതില്ല.
57

അതുമല്ലിവനുള്ള സന്നിധാനം

ബഹുഭീതിപ്രദമാണവറ്റിനെല്ലാം;
നിജശക്തി സമസ്തജിഷ്ണുവാണെ-
ന്നിവനും വേണ്ടവിധം ധരിച്ചിരുന്നു. 58

ഉദയാസ്തമയങ്ങൾതോറുമുച്ചെ-
ന്നിജസാമ്രാജ്യവിളംബരം കണക്കേ
ഇവനർത്ഥമിയന്ന സിംഹനാദം
ഭുവനത്രാസദമുച്ചരിച്ചിരുന്നു. 59

ഇടിപോലതു പാഞ്ഞണഞ്ഞു പാരം
സ്ഫുടമാമഗ്നിവളർത്തിയുൾത്തടത്തിൽ
മൃഗരാശികളെത്തുരത്തി വേഗാ-
ലഭയസ്ഥാനമണച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. 60

വിപിനാധിപനായിവണ്ണമെല്ലാം
പല നാളായ് മരുവുന്നൊരാമൃഗേന്ദ്രൻ
ക്ഷുധയാലധുനാ വലഞ്ഞു തീറ്റി-
ക്കൊതിയോടങ്ങു ശയിക്കയായിരുന്നു. 61

അതിവിസ്തൃതിയാർന്ന മസ്തകത്തിൻ-
മുകളിൽ തിങ്ങിയെഴും സടാസമൂഹം
അധികായതി പൂണ്ടു നാലുപാടും
തിരമാലയ്ക്കെതിരായ് പടർന്നിരുന്നു. 62

കനൽപോലെ കഠോരമായ നേത്രം
സഹജക്രൗര്യനികേതമായ വക് ത്രം
ദൃഢസംഹതിഘോരമായ ഗാത്രം
ജിതവജ്രം നഖപങ് ക്തിയും വിചിത്രം 63

26

ചെറുതായൊരു ശബ് ദമൊട്ടു ദൂര-
ത്തുളവായീടുകിലും സ്ഫുടം ഗ്രഹിപ്പാൻ

ഉതകും ശ്രുവണങ്ങളുററു കൂർപ്പി-
ച്ചിരയെത്തുന്നതു കാത്തിരുന്നു വീരൻ. 64

നരനിര ചിതറുന്ന വക് ത്രമോട്ടും
ഖുരപുടതാഡിതഭ്രമിരേണുവോട്ടും
തുരഗവരനമപ്രസേനനെക്കൊ-
ണ്ടുരുതരവേഗമണഞ്ഞിതസ്ഥലത്തിൽ. 65

തരംനോക്കിത്താണങ്ങനെ മരുവുമ-
ക്കേസരിപ്രൗഢനുഢ-
ത്വരം മേല്പ്പെട്ടുക്കോടൊരു കുതി കുതി-
ച്ചുഗ്രസംരംഭമോടെ
തുരംഗത്തിൽക്കേറിത്തിറമൊടു നവാ
ഖേടകേളീവിനോദം
പരം തേടിപ്പായും തരുണനവനെ-
ത്തന്നെ നായാടി ഘോരം. 66

ഇടിപോലെയലർച്ചയോടു മിന്നൽ-
ക്കൊടിപോൽ പാഞ്ഞണയും മൃഗാധിപന്റെ
അടിയേറ്റു സഹാശ്വനാം പ്രസേനൻ
തടിപോൽ സത്വമുടൻ വെടിഞ്ഞുവീണു. 67

രുധിരപാരണ ചെയ്തു കുമാരനെ-
ക്കുതിരയോടവിടത്തിൽ വെടിഞ്ഞുടൻ
ഹരി വരിച്ചൊരു രത്നമയത്നമാ-
ഹരി കടിച്ചുപിടിച്ചു തിരിച്ചുതേ. 68

മൃഗയാനവർണ്ണനം എന്ന മൂന്നാം സർഗം സമാപ്തം.

നാലാം സർഗം മണിഭ്രംശം

അക്കാനനത്തിനരികത്തായിരുന്നു ബഹുശ്രുതൻ
ലങ്കായുദ്ധം കഴിഞ്ഞിട്ടു നിവസിച്ചതു ജാംബവാൻ. 1

ശ്രീരമാനരഭക്തർക്കു ഹീരമായ മഹാശയൻ
സ്വൈരമായ് ബിലഗേഹത്തിലാരമിച്ചു കപീശ്വരൻ. 2

പുത്രനിൽ പക്ഷപാതത്തെക്കാണിച്ചെന്നു മഹാജനം
അപവാദമുരയ്ക്കായ് വാൻ കരുതിക്കമലാസനൻ, 3

പേരാളും കപിസാമ്രാജ്യം പേറിട്ടുന്നൊരവന്നഹോ
പരാക്രമോപമാനത്തിൽ പരം ദാരിദ്രമേകിനാൻ.

(യുഗ്മകം) 4

ചിരമായ് വന്നുമേവുന്ന ജരയായ സപത്നിയിൽ
അവന്റെ ശക്തിയാം സാദ്ധ്വിക്കുണ്ടായീലൊരു വൈരവും. 5

വാമനൻ പണ്ടുകാണിച്ചോരൈന്ദ്രജാലികവിദ്യയെ
നിസ്സാരമാക്കിൻ തൻ യുരുവേഗത്തിനാലിവൻ. 6

ലങ്കയിൽ പറ്റുവാനുള്ള നൂറുയോജനയാം വഴി
ഒരു ചാട്ടത്തിനില്ലേതുമെന്നിവൻ മാഴ്കിനാൻ പുരാ. 7

ഇമ്മഹാനുപദേശിച്ച രണരീതികൾകൊണ്ടുതാൻ
വെന്നു മാരുതിമുഖ്യന്മാർ ദശകണ്ഠമഹാബലം. 8

ഇവന്റെമാറിൽകൊണ്ടിട്ടു മുന പൊട്ടിത്തിരിച്ചുപോയ്
ദശാസ്യനോടാവലാതി ചൊന്നു തൽപബാണസഞ്ചയം. 9

വലീമുഖാഗ്രഗണ്യത്വമവങ്കൽ സ്ഫുടമാക്കുവാൻ
വലിപങ് ക്തി വളർന്നക്ഷിയുഗളത്തെ മറച്ചുതേ. 10

അവന്നു മകളായങ്ങു വിളങ്ങിയൊരു കന്യയാൾ
നിറഞ്ഞ തൽ ഗൃഹാധ്വാന്തം കളഞ്ഞീടും വിളക്കുപോൽ. 11

നാഗസ്ത്രീകൾതൻ മാനം സാദരം പോറ്റുവാൻ വിധി 12
കന്ദരാമന്ദിരാന്തത്തിൽ മറച്ചാനവൾതന്നുടൽ.

പിതാമഹകളത്രത്വം ഹിതമാകാഞ്ഞു ഭൂമിയിൽ 13
പിറന്ന വാണിതാനെന്നു പറഞ്ഞിതവളെജ്ജനം.

ജാംബവത്യാഖ്യയായോരജ്ജാംബൂനദസവർണയാൾ 14
ഹരിവാർത്താമധൂളിക്കു ഭൃംഗിയായിച്ചമഞ്ഞുതേ.

അനിശം ജനകൻ ചൊല്ലുമനഘം രാമകീർത്തനം
അമൃതംപോലാസ്വദിച്ചാളധികം കൊതിപൂണ്ടവൾ. 15

മകൾതൻ ഭക്തിമാഹാത്മ്യം കാൺകയാൽ കപികുഞ്ജരൻ
അവൾക്കോതി മുകുന്ദന്റെയവതാരകഥാവലി. 16

വസുദേവസുതൻ തന്റെ കഥയേയും യഥാക്രമം
ഹരിദാസവരൻ ചൊന്നതവൾ കെട്ടു തെളിഞ്ഞുതേ. 17

യോഗീന്ദ്രഹൃദയത്തിന്നും രാഗമേകുന്ന വൈഭവം
വഹിക്കും ഹരിതൻ കീർത്തിയവൾക്കരിയ തോഴിയായ് . 18

മക്കൾക്കേവം മുകുന്ദങ്കൽ മനസ്സംഗം ജനിക്കയാൽ
മഹിതൻ ജാംബവാൻ പാരം ചരിതാർത്ഥത തേടിനാൻ. 19

ഒരുനാൾ തന്റെ ഗേഹത്തിനരികത്തുള്ള കാനനം
നിജപാദവിഹാരത്തിന്നവൻ ഭാജനമാക്കിനാൻ. 20

ഉലകായ തിരിക്കുള്ളിൽ തുളുമ്പും പരിചിദ്രസം
നുകർന്നാനന്ദവാൻ മന്ദം നടന്നു ഹരിസേവകൻ. 21

ഒരു ഹുങ്കാരമന്നേരമതിഗംഭീരഘോരമായ്
ശ്രുവിച്ചക്ഷി തെളിച്ചൊന്നു വീക്ഷിച്ചാനൃക്ഷപുംഗവൻ. 22

തത്രത്യ ഹേമശൃംഗാ " ദ്രിസാനുവിൽ സൂര്യസന്നിഭം
കഠോരമൊരുതേജസ്സു കണ്ടാനവനനന്തരം. 23

വിസ്മയം പൂണ്ടവൻ വീണ്ടും വീക്ഷിച്ചീടുന്ന വേളയിൽ
വരുന്നു മന്ദം രത്നാസ്യൻ പഞ്ചാസ്യൻകുസലെന്നിയേ. 24

മണിയാം ദ്യുമണിക്കുള്ള ഘൃണിശ്രേണി പരക്കയാൽ
മൃഗേന്ദ്രദംഷ്ട്രയാം തിങ്കൾക്കല കാണായി നിഷ്പ്രഭം. 25

ധ്വനിയാലസചേതസ്സാം പണ്ഢിതമ്മന്യനെന്നപോൽ
മണിയാൽ ചെയ് വതെന്താണിന്നാല്ലിയതികർക്കശൻ. 26

നിസ്തൃപം നിജദോഷത്താല്ല്നിതരാം നീചമാക്കുവോൻ
രക്ഷണം കാര്യമെന്നോർത്തിടുവാൻ നിന്നാമരക്ഷണം. 27

കപികുഞ്ജരനെക്കണ്ടു കുപിതൻ കേസരീശ്വരൻ
അലറിക്കോണ്ടു നോരിട്ടു ചാടിനാനുഗ്രമായ്. 28

ഇടംകൈയാൽ കാലുനാലും പിടിച്ചിട്ടന്യപാണിയാൽ
കുക്കുടത്തിന്റെപോൽ ശീർഷം ഞെരിച്ചാൻ കളിയായവൻ. 29

പ്രസേനനോടു താൻചെയ്ത കുറ്റമേറ്റുരചെയ്യുവാൻ
കൊതിച്ചപോലെ വിണ്ണിന്നായ് ത്തിരിച്ചു ഹരിയുംദ്രുതം. 30

നിഷ് പ്രാണമായ ദേഹത്തെ നിക്ഷേപിച്ചഥ ദൂരവേ
ഉതിർന്ന മണിയുംകൊണ്ടു നടന്നു വിധിനന്ദനൻ. 31

രത്നവും ദേഹവും തോയശുദ്ധമാക്കി നിജാലയം-
പുക്കു ഭക്തിധനൻ നല്കി ബാലന്നതു കളിക്കുവാൻ. 32

അല്ലയോ രത്നമേ! നിന്റെയവസ്ഥ പരമത്ഭുതം!
അല്ലലാർക്കൊക്കെ നീ നല്കിയാർക്കുവാനിനി നല്കിടാ? 33

തവ സ്വാമി മുകുന്ദന്റെ വചസ്സാൽ മുന്നമേ ഹതൻ
പിന്നെ നിന്നെയവൻ ജീവൻമൃതൻ സോദരനേകിനാൻ. 34

സാധുവാമവനും പിന്നെ സിംഹവും ഹിംസയാർന്നതേ
നീ മനഷ്യന്നു ഗുണമോ നല്കീടുന്നതു ദോഷമോ? 35

നിന്നിലാലോലതരമായ് നില്ക്കുമീരശ്മിസഞ്ചയം
നിനക്കേറുന്ന ചാപല്യം നിയതം ചൊല്കയല്ലയോ? 36

കളിക്കോപ്പായി നീയിപ്പോൾ കപിബാലന്റെ
കൈയിലായ്;
ഇവിടെത്തന്നെ നീമേലാലിടർച്ചുട്ടാതെ മേവുമോ? 37

നില്ക്കയക്കഥ,നായാടിത്തളർന്ന തരുണവ്രജം
നായകച്യുതിയാലസ്തച്ഛായമായ് ഹാരമെന്നപോൽ. 38

പ്രസേനനായ ദീപത്തിന്നഭാവം വന്നമാത്രയിൽ
മോഹമാമന്ധതമസം ബാധിച്ചിതവരെത്തുലോം. 39

അവരേകിയ ചാഞ്ചല്യമതുപോലഥ കാട്ടുകൾ
അവർക്കേകി മഹാത്മാക്കൾ കടം പെട്ടെന്നു വീട്ടുവോർ. 40

വിരിഞ്ഞു വിപിനത്തിങ്കൽ തിരഞ്ഞവരവൻഗതി
തെരിഞ്ഞിടായ്കയാൽ മാഴ്കിക്കരഞ്ഞഥ മടങ്ങിനാർ. 41

പ്രസേനാഗമനത്തിന്റെ താമസത്തോടുകൂടവെ
വളർന്നു സത്രാജിത്തിന്നു സന്താപമതിഭീഷണം. 42

സ്വരതവിരഹത്താലന്നഭസ്സെന്നവിധം തദാ
തമസ്സങ്കുലമായേ തമ്മനസ്സനകലം തുലോം. 43

ആർത്തനായ് ദിനകൃത്യങ്ങളാകവേ വിസ്മരിച്ചവൻ
ലാത്തിനാൻ സത്വരം സ്വർണ ചത്വരത്തിങ്കലക്ഷമൻ. 44

അനക്കം വല്ലതും കേട്ടാലനുജാഗതിയെന്നുതാൻ
നിനയ്ക്കുമായവൻ; വീണ്ടും കനക്കുമഴലാർന്നിടും. 45

അനക്കമായിടും മിന്നലകറ്റും താപമാമിരുൾ
അനർഗളമുടൻ വീണ്ടുമിരട്ടിച്ചു തദാശയേ. 46

അനുയായികളന്നേരമനുതാപമൊടന്തികേ
അണഞ്ഞനുജവൃത്താന്തമവനോടേവമോതിനാർ:- 47

നായാട്ടുതന്നിൽ വേർപെട്ട കുമാരനെയൊരേടവും
കാണാതിങ്ങു കൃതഘ്നന്മാർ വന്നു ഞങ്ങൾ കൃപാനിധേ! 48

ഒരുമിച്ചേവരും ഞങ്ങളൊരേ കാട്ടിലണഞ്ഞുടൻ
ഒരുമ്പെട്ടിതുനായാടാനൊരാപൽഭയമെന്നിയേ. 49

ഇളകീ മൃഗസംഘങ്ങളിളകീ വനമാകവേ
ഇളകീ ഞങ്ങളുത്സാഹാലിളകീ ശസ്ത്രജാലവും. 50

മണികണ്ഠനവൻതന്റെ കണകൊണ്ടു മൃഗാവലി
പിണികൊണ്ട വിശേഷങ്ങളിനി മിണ്ടുവതെന്തിനായ്? 51

പലമാർഗത്തിലുഴറിപ്പാഞ്ഞു നായാടിയേവരും
ഒടുവില്ലചേർന്ന നേരത്തു കണ്ടതില്ല കുമാരനെ . 52

പണിപ്പെട്ടുമണഞ്ഞീടാൻ കഴിയുന്നവനങ്ങളിൽ
ഞങ്ങൾതൻ കണ്ണുനീർവീണു നനയാതില്ലൊരേടവും. 53

സവ്യസാചിക്കു സദൃശൻ ഭവ്യനായ കുമാരനെ
ദിവ്യലോകത്തിലേയ്ക്കായദ്ദിവ്യരത്നം നയിച്ചതാം. 54

വിധിയാൽ വന്നുചേർന്നോരീ വിപത്താം സാഗരം ഭവാൻ
കരൾക്കരുത്തായീടുന്ന കപ്പലേറിക്കടക്കണേ. 55

ഭയവായുസഹായംപൂണ്ടന്നുവേലമുയർന്നിടും
തദീയതാപമം തീഷ്ക്കു തൈലമായ് ത്തീർന്നിതിമ്മൊഴി. 56

പോവിനെന്നവരോടോതി വേവുമുള്ളോടു യാദവൻ
വീഴാതൊരുവിധം പോയി ശയ്യയിൽ ചെന്നുവീണുതേ. 57

നോക്കുന്ന ദിക്കുമുഴുവൻ ശൂന്യമായിതവന്നഹോ !
എന്നല വൃക്ഷാദികളും തോന്നി മാഴ്കുന്നുവെന്നുതാൻ. 58

മുന്നം മോദഭരംചേര്ത്ത പൊന്നരത്നങ്ങളെന്നിവ
ഇന്നുനല്കിയവളന്നേറ്റം ഖിന്നേററം വിപരീതമായ്. 59

വിഷംതേച്ച ശരം പോലെവീണ്ടും വീണ്ടുമരുന്തുദം
വിഷാദംകൊണ്ടു സന്തപ്തന് വിചാരംപൂണ്ട യാദവന്- 60

ഹന്ത! ഞാനെന്തുവാന് പാപമാചരിച്ചതു? ദൈവമേ!
എന്തിനായെന്നെയീയാപല്സിന്ധുവില് തള്ളിവിട്ടു നീ? 61

മണിയും കഷ്ടമേ! ഭ്രാതൃമണിയും നഷ്ടമായി മേ
തുണയായിനിയാരും വന്നണയാൻ തുനിയാദൃഢം. 62

കദനദ്വയമാകുന്ന കരീഷതുഷവഹ്നികൾ.
ഹൃദയം ദഗ് ദ്ധമാകുന്നു തമ്മിൽ മത്സരമാർന്നപോൽ. 63

സ്ഫുരിച്ച ശക്തിയോടെ നീ തിരിച്ചതായി സോദര!
തിരിച്ചു വരുവാനലെന്നൂഹിപ്പാൻപോലുമാവതോ? 64

ജീവനുണ്ടെങ്കിലന്തിക്കു മണിയെത്തിക്കുമെന്നു നീ
ജീവസംശയമുണ്ടാകകൊണ്ടുതാനുരചെയ്തുവോ? 65

അതുതിത്തൊഴിലെന്നീഞാൻ കരുതിച്ചൊന്ന ഭാഷണം
ത്വൽസാഹസസമീരന്നു ളുലമായ് ത്തീർന്നതില്ലയോ? 66

വയസ്സാലുളവാകുന്ന മനസ്സിൻ പരികശ്വത
ബുദ്ധിയോ വിദ്യയോകൊണ്ട് സിദ്ദമായ് വരികില്ല താൻ. 67

സഹജസ് നേഹമുൾക്കൊണ്ട സഹജൻ നിന്നെവിട്ടു ഞാൻ
മേദിനീഭാരമായ് ത്തന്നെ മേലിൽ മേവുന്നതെങ്ങനെ? 68

മണേ! നിന്നുടെ മാഹാത്മ്യം മഹനീയതരം പരം! 69
മമ സോദരനെക്കുട്ടി മൃതനാക്കീനലയോ ഭവാൻ?

തപനങ്കൽ ജനിച്ചുള്ള കഠിനാത്മകനാകയാൽ
തപനസ്ഥിതിയീവണ്ണംതവ വന്നതു ചിത്രമോ? 70

ഹൃദയത്തിലിരുന്നേവം വ്യഥയെത്തരുവാൻഭവാൻ
കതിരൊട്ടേറെയുള്ളോന്റെ കതിരൊട്ടു കവർന്നുവോ? 71

ആരോടിതു പറഞ്ഞീടാനാരുണ്ടിന്നൊരു മിത്രമായ്
വെളിക്കുള്ളവെളുപ്പിൽകുടിയുള്ളവരെത്രപേർ 72
വിളഞ്ഞവിഭവം കൊണ്ടു ഞെളിഞ്ഞൊരിവനമ്മണി
കളഞ്ഞതേറ്റം നന്നെന്നു തെളിഞ്ഞീടുമഹോ!ജനം 73
ആരാമാവിതുചെയിച്ചോനാരുവാനിതു ചെയ്തവന്?
എന്താവാം ഹേതുവെ ന്നെലാമെന്തിനാ ലറിയുന്നുഞാന്. 74

ഒന്നുനിസ്സംശയംരത്നംഹരിപ്പാനുള്ളൊരാശതാൻ
മൂലമീവലുതാമാപല്സാലത്തിനുനിനയ്ക്കുകില്. 75

ആയതുണ്ടായതാർക്കാണെന്നത്രേ നോക്കേണ്ടതിന്നിതിൽ: 76

നിലയ്ക്കുയര്ച്ചയേറീടുംതോറുമായതിനൊപ്പമായ
തിനൊപ്പമായ്
ആശകൾക്കുംവിശലത്വമവശ്യമുളവായിടും.

കുറവന്തസ്സിനേശാത്തവിധമായവ വേണ്ടപോല്
നിറവേററുന്ന സുജനം;ഖലവൃത്തിമറിച്ചുമാം.78

അന്യന്റെ മുതലിന്നേവൻ യാചിപ്പാന് ധൈര്യമാർന്നിടും79

അയാചിതവ്റതന്മാരായ് മരുവീടുന്ന മാനികള്
നിജസോദരിയെപ്പൊലെകാണുവോരന്യലക്ഷ്മിയെ

നാണവും മാനവും തെല്ലും നിനയ്ക്കാതിങ്ങു വന്നിഹോ
ഇതു ചോദിച്ചവന് തന്റെ കൊതി നിസ്സീമ്മല്ലയോ?

പ്രത്യക്ഷമായിരന്നീടാൻ പ്രത്യക്ഷമായിരന്നീടാന്പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചവൻകൊതി
പരോക്ഷം ചോരണംചെയ് വാൻ പോരണംചെയ്ക ചിത്രമോ?

ഇരുൾനീക്കുകയാം ജോലിവഹിക്കുന്നദവാകരന്
ഇരുൾതന്നെ പരത്തീടിലെവിടെപ്പോവതീജനം?

ഇരുള്നീക്കുകയാം ജോലി വഹിക്കുന്ന ദിവാകരന്
ഇരുള്തന്നെ പരത്തീടിലെവിടെപ്പോവതീജനം?

പുഞ്ചിരിപ്പു കാന്തിക്കു പൂനിലാവു വണങ്ങണം;
നെഞ്ചകത്തുള്ളഴുക്കോർത്താൽ വിഷം പീയുഷമായ് വരും.

പുറത്തുള്ളോരു മാലിന്യമകത്തും കാൺകകൊണ്ടുതാൻ

ഇവന്നു കൃഷ്ണനെന്നാഖ്യ്യചെയ്തു മാമുനി ബുദ്ധിമാൻ.

നിർദ്ദയം ജനസംഘത്തെയർദ്ദനംചെയ്കയാലിവരൻ
ജനാർദ്ദനാഖ്യനായെന്നു ജനമോർക്കാത്തത്ഭുതം

ഉൽകൃഷ്ടമായ വംശത്തിലുളവായെന്നിരിക്കിലും
നിർഗുണങ്കൽ വരാ ചെററു നമ്റത്വം വില്ലിലെന്നപോൽ.

ഉച്ചസ്ഥാനജനം നീചസംഗത്താൽ ഗുണഹീനനാം
ദൃഷിക്കുന്നില്ലയോ ദിവ്യംജലമാഴിയിലെത്തിയാൽ.

കന്നാലിമേയ്പുകാരോടു കലർന്നുദ്ധതനായിവൻ
കാണിച്ച സാഹങ്ങൾക്കു കണക്കില്ല നിനയ്ക്കുകിൽ.

ഈ വിടന്റെ ദുരാചാരം പകരും വ്യാധിയെന്നപോൽ
ഹാ വല്ലവവധൂവംശം ദൃഷിപ്പിച്ചിതശേഷവും.

ദുരാഗ്രഹമഹാവാതം വിഹരിക്കും ഹൃദന്തരേ
വിവേകരുപമായുള്ള വിളക്കു നിലനില്ക്കുമോ?
ഹേതുവെന്തായിരുന്നാലുമേതും സംശയമെന്നിയേ
മാതുലൻറ വധംചെയ്വാനേതു മർത്യൻ തുനിഞ്ഞിടും? 92

മണിഭ്രംശം എന്ന നാലാംസർഗം സമാപ്തം

അഞ്ചാം സർഗം അപവാദചിന്തനം

യാദവന്റെ ഹൃദിജാതമായൊരീ-
യാശയം ദവഹുതാശനെന്നപോൽ
വേഗമങ്ങു പൂരമാകവേ പടർ-
ന്നാകുലത്വമലമേകി ലോകരിൽ. 1

ഉന്നതത്വമിയലുന്ന ധന്യരിൽ
ദോഷമെന്നതൊരു ലേശമെങ്കിലും
വന്നുവെന്നു പറയുന്നതിൽപരം
സൗഖ്യമില്ല ജനതയ്ക്കു കേവലം. 2

'കേട്ടുവോ ബത വിശേഷമൊന്നുതാൻ'-
'കേട്ടതില്ല പറകെന്റെ തോഴരേ'
'കട്ടുപോലുമൊരുവൻ സ്യമന്തകം
' കിട്ടുവാനമെളുതല്ലപോലിനി' 3

'ആരു ഹന്ത മണിചോരനായതി'-
'ന്നാരുമായതുരചെയ്കയില്ലെടോ'
'പോരു മെന്തു വിലകൂട്ടുകിൽ ഫലം?
നേരു കേൾപ്പതിനു പാരമാഗ്രഹം. 4

വേലിതന്നെ വിളവാക്രമിക്കുമി-
ക്കാലമന്യമുരചെയ്‌വതെന്തഹോ
ബാലനെന്ന നിലയിൽ ഗ്രഹിപ്പതാം
ശീലമെന്നമൊരുപോലെ നിന്നിടും. 5

ഉദ്ധമാണിതു, വെളിക്കു മിണ്ടുകിൽ
പ്രൗഢമായ പിണി വന്നുചേർന്നിടും,
ദ്വാരകാധിപതിയാണുപോലുമി-
ച്ചാരുവായ മണിതന്റെ മോഷകൻ. 6

വേട്ടയാടുവതിനായ് പ്രസേനന-
ക്കാട്ടിലെത്തിയതു കേട്ടവൻ മുദാ

ചെന്നുഭൃത്യരൊടു ചേർന്നു ഗൂഢമായ്
കൊന്നഹോ മണി ഹരിച്ചു മണ്ടിപോൽ. 7
36
കണ്ണനിമ്മണിയിലാദ്യകാലമേ
കണ്ണവച്ചതറിയാത്തതാരുവാൻ?
എണ്ണമററ ധനമുള്ളവർക്കുമി-
ന്നെണ്ണമായതു വളർത്തുവാൻ പരം. 8

തന്റെ കാര്യമഖിലംനടക്കണം
തന്റെലദാരസുതരും സുഖിക്കണം
അന്യരാകെയതിഖിന്നരാകണം
തന്നെവന്നനുദിനം വണങ്ങണം. 9

പൈകളഞ്ഞിടുവതിന്നു കാംക്ഷയാൽ
മെയ് കളയഞ്ഞു മുതൽ നേടുവോരിലും
കൈകടത്തി വലതായൊരക്രമം-
ചെയ് കവേണമിവയാഢ്യലക്ഷണം. 10

പാവമൊട്ടധികനാൾ തപസ്സുചെ-
യ്താവലാതിയുരചെയ്ത കാരണം
ദേവനേകി മണി-യിപ്പൊഴായത-
ദ്ദേവകീസുതനടക്കി നിർദ്ദയം. 11

മന്നിലിങ്ങു മരുവീടുവാൻ മനം-
തന്നിലാശ കലന്നുവെങ്കിലോ
പൊന്നു രത്നമിനയാകെയേവരും
മന്നനേകിടണനെന്നു വന്നുതേ. 12

അല്ലയെങ്കിൽ മുതലാകെയേന്തി നാം
വല്ലദിക്കിലുമൊളിച്ചുപോകണം;
ഇല്ല മററുഗതി,-യേവമായഹോ
മല്ലവൈരിയുടെ നീതിപാലനം. 13

ഈവിധം പലരുമീഹിതം കണ-
ക്കോതിനാരഖിലനാഥദൂഷണം;
ഇഷ് ടരോടു നവമായിതോതുവാ-
നുദ്യമിച്ചവർ ചുരുക്കമല്ലഹോ 14

സൂക്ഷ മധീകൾ ചിലരീ വദന്തിയെ-
സ്സത്യമെന്നു കരുതീല തെല്ലമേ,

സംശയിച്ചു ചിലർ പാര-മെങ്കിലും

മൗനമേ കുശലമെന്നു തേറിനാർ. 15

കള്ളമാകിലുമിതുള്ളതാക്കണം
കള്ളനാണവ നവന്നു പാരവും
തള്ളലുണ്ട തുനശിച്ചിടണമെ
ന്നുള്ളിലോർത്തു ചിലരുദ്ധകൗതുകം. 16

നേരിതെന്നു നിരപിച്ച കൂട്ടർതൻ-
മാനസം മദനകോടിരമ്യമായ്
കണ്ടിരുന്ന ഹരിമൂർത്തിയെത്തദാ
കാളകൂടമയമായ് നിനച്ചുതേ. 17

മാനുഷാ! തവ വിശേഷബുദ്ധികൊ-
ണ്ടെന്തുവാനൊരുഫലം നിനയ്ക്കകിൽ?
ഒന്നു കേൾക്കിലതിലെത്ര തത്ത്വമു-
ണ്ടെന്നു നീ തിരയുവാനൊരുങ്ങുമോ? 18

തെററിയുള്ള നിനവാലനേകധാ
പാററിയോരുദുരിതങ്ങൾ കണ്ട നീ
മുററുമായതു വരാതിരിക്കുവാൻ
ചെററു ഹന്ത! കരുതേണ്ടതല്ലയോ? 19

ദോഷചിന്ത ലവമെന്നിയേയൊ ലവമെന്നിയോയൊരാൾ

തോഷമോടു പറയുന്നവാണിയിൽ
ദോഷമുള്ള പൊരുൾ നിശ്ചയിച്ചു നീ
ദൂഷണം പലവിധത്തിലോതിടും. 20

ഏകനിൽ പല ഗുണങ്ങൾ കണ്ടു നീ
ശ്ലാഘ ചെയ്യുമളവിൽ തദീയമായ്
ദോഷമൊന്നു നിശമിക്കിലോർത്തിടും
ദോഷരാശിയവനെന്നു തൽക്ഷണം. 21

എന്തിനായ് പ്രക്രുതിയമ്മ മാനുഷ-
ന്നേകിയപ്രക്രുതി? പാർത്തുകാണുകിൽ
സാരമായ ഫലമൊന്നിതിങ്ക-
സ്സർവമേത്രി കരുതാതിരിക്കുമോ?22

തൊററിയുള്ളറിവിററിവച്ചൊര-
ദ്ദോഷമാകെയനുപജാശ്രുവാൽ
ഏററവും കഴുകി മാററു വീണ്ടുമ-
സ്സൽഗുണത്തിനവൾ ചേർത്തിടുന്നതാൻ. 23

ഘോരമാകുമപവാദമീവിധം
പാരിലാശു പടരുന്ന വേളയിൽ
ചാരരിക്കഥനയറിഞ്ഞുഴററൊട-
ദ്വാരകാപുരിയിലേക്കു മണ്ടിനാർ. 24

സാരസാക്ഷനതുനേരമഗ്രജൻ
സാരവാരിനിധി സീരിതന്നൊടും
മന്ത്രിയുദ്ധവനൊടും തൊളിഞ്ഞ തൻ-
മന്ത്രിശാലയിൽ വസിച്ചിരുന്നുതേ. 25

മാധലന്റെ വലുതായ വീര്യവും
ബോധവൈഭവവുമാർവന്നു വിഗ്രഹം
തത്സമീപമതിൽ വാണു രാമനും
നൂനമുദ്ധവനുമെന്ന കൈതവാൽ. 26

ചാരനേകനഥ ചാരനവേയണ-
ഞ്ഞോതിനാൻ ഭുവനവാദമാകവേ
ഘോരഘോരമതു കേട്ടു മൂവരും
ഭൂരിവിസ് മയരസത്തിൽ മുങ്ങിനാർ. 27

ആദിയിൽ പൊരികളായ് സ് ഫുരിച്ചുടൻ
ഭാഷിതംപ്രതി വളർന്നു ഭീഷണം. 28
രോഷമാകുമനലൻ ജ്വലിച്ചിത-
സ്സീരപാണിവദനത്തിലുൽക്കടം.

ചെമ്പരത്തിമലർപോൽ ചുവന്ന ത-
ല്ലോചനം കലുഷമായിതേററവും;
പല്ലുതമ്മിലുരസീടവേ ദൃഢം
ചുണ്ടു രണ്ടുമതിയായ് വിറചാചുതേ. 29

ക്രോധവഹ് നിയെ വളർത്തുടുന്നതി-
ന്നാശപൂണ്ടവിധമാശു ദാരുണം
ശ്വാസവായുതതി പാരമുഷ് ണമയ്
വ്യാപരിച്ചതതിമാത്രമുല് ബണം. 30

അക്ഷണംവരെയിരുന്നഹൃഷ്ടതാ-
ലക്ഷ് മി തന്മുഖമതിങ്കൽനിന്നുടൻ
രൂക്ഷമായ ഹലതാഡനത്തെയുൽ-
പ്രേക്ഷചെയ്തു ഭയമോടൊളിച്ചുതേ. 31

ധീരരാംമുരഹരോദ്ധവർക്കുമുൾ-
ത്താരിലാകുലത ചെററു ചേർത്തഹോ
ഘോരകോപവശനാം, ഹലായുധൻ
താരമാം സ്വരമൊടേവമോതിനാൻ:- 32

“എന്തു കൃഷ്ണ തവ സാഹസിക്യ?-മ-
ന്നെന്തിനായ് മണിയിരന്നു നീ വൃഥാ?

ഹന്ത ഹമന്ത വഴിയേ ഗമിക്കുമി-
ക്കുന്തമെന്തിനു വലിച്ചുവച്ചു നീ? 33

മൂഢർ ചൂടിന കിരീടമാകുമ-
ക്കശ് മലന്റെ നവരക്തധാരയിൽ
ആട്ടുവാൻ ത്വരവഹിച്ചിടുന്നുമൽ-
ബാഹുദണ്ഡധൃതമായ ലാംഗലം. 34

തെണ്ടി വാങ്ങിയ കുരുട്ടുകല്ലിനെ-
ക്കൊണ്ടുചെന്നു ശരിയായ് ഭരിക്കുവാൻ-
കൊണ്ടിടാത്തരിയ തണ്ടുതപ്പിയി-
ക്കണ്ടവർക്കു പഴി ഹന്ത ചൊല്കയോ ? 35

പൊട്ടുകല്ലിതിനെയെന്റെ സോദരൻ
കട്ടുവെന്നു പറയുന്ന നാവുകൾ
വെട്ടിടാതെ മമ രുട്ടടങ്ങുകി-
ല്ലൊട്ടുമെന്നതിഹ തിട്ടമേററവും 36

സർവമാന്യത കലർന്ന നമ്മിലി-
ദ്ദുവചസ്സു പറയുന്നതോർക്കുകിൽ
ദുർവിനീതനവനേറി മേവിടും
ഗർവപർവതമഖർവമെത്രയും

വെട്ടുവാനരികിൽവന്ന പോത്തിനായ്
വേദമോതിടുവതേതു പുരുഷൻ?
കട്ടിയുള്ള വടികൊണ്ടു താഡനം
കാര്യമാണവിടെ വീര്യശാലിയിൽ.
മാനുഷന്നുചിതമായ ഭൂഷണം
മാനമെന്നതിഹ സർവസമ്മതംയ
മാനഹാനിയൊടു മേവിടുന്നവൻ
മാനുഷാധമരിലഗ്രഗണ്യനാം

മാനഹാനിയിനിയെന്തിൽപരം

ഹാ!നമ്മുക്കു പിണയേണ്ടതുഗ്രമായ്
മാധവൻ പരധനാപഹാരിയെ-
ന്നല്ലയോ പറവതിങ്ങശേഷരും

മൃത്യുവിൻപുരിയിലേക്കു മണ്ടുമി-
മ്മൂർത്തിതന്റെ കഥ തുച്ഛമേ തുലോം
കീർത്തിയമജരമൂർത്തിതാൻ സദാ
പാർത്തിടേണ്ടതു ബുധന്നു കേവലം

ആയതിന്നവലുതായ ഹാനിയെ-
ച്ചെയ്യുമദ്ദുരപവാദരൂപമാം
ആമയത്തെയുചിതൗധത്തിൻ സദാ
നാമമാത്രതമയിൽ നാമമർത്തണം

ഈവിധത്തിലിടിപോലെ നിഷ് ഠുരം
രേവതീശവചനം ശമിക്കവേ
മന്ദമായി മഴയെന്നപോലെയ-
മ്മാധവോക്തിയുളവായ് മനോഹരം.
’നേരുതന്നെയരുളുന്നതഗ്രജൻ
ഘോരമിന്നു പടരുന്ന ദൂഷണം
സാരമില്ല ഗണനീയമല്ലയി-
ക്കാര്യമെന്ന കരുതേണ്ടതല്ല നാം
രാമചന്ദ്രനുടെ ജീവനൗഷധ-
സ്ഥാനമാർന്ന ജനകാത്മജാതയാൾ
ഗർഭമോടു ഗഹനത്തിലേകയായ്
പണ്ടുപാവനി വസിച്ചതില്ലയോ?
ഇന്നു നമ്മുടെയ കീർത്തിയാം നിലാ-
വൊന്നുപോൽ പ്രഭ കലർന്നഹർന്നിശം
ക്ഷീണഭാവമണയാതെ നിർമ്മലം
ക്ഷോണിതന്നിൽ വിലസുന്നു സുന്ദരം.

ആയതിന്നു വെറുതേ കളങ്കമൊ-
ന്നേകിടുന്നു സഹിപ്പതെങ്ങനെ?

ആകയാലിനി നിജാശയം തുറ-
ന്നോതിടേണമിഹ ജീവശിഷ്യനും
സീരിതൻമൊഴി നിനച്ച കുസലും

ശൗരിതൻമതമറിഞ്ഞു ധൈര്യവും
പൂണ്ടതായനിജവാണിയെസ്സഭാ-
മണ്ഡപത്തിലഥ വിട്ടിതുദ്ധവൻ.

ശേഷവാണിയുടെ ശേഷമിന്നിതിൽ
ശേഷമുള്ളവരുപ്പതെന്തിനായ്വ?
പുഷ്ടടമായി മുകിൽവ്യഷ് ടി ചെയ്യതിൽ-
പിന്നെയുള്ള ജലസേചനം വ്യഥാ.
എന്നുമല്ലജിത നിന്നൊടിന്നൊരാ-
ളിന്നതാണു മുറയെന്നു ചൊൽവതും
ലോഹകാരനൊട്ടു സൂചിതൻ ഗുണം
വിസ്തരിക്കു വതുമൊന്നുതന്നെയാം

എങ്കിലും തവ നിദേശമോർത്തു ഞാൻ
ശങ്കിയാതെ പറയുന്നിതെൻ മതം
പൂജ്യലോകരുടെ ശാസനം പരി-
ത്യാജ്യമെന്നു കേരുതുന്നതാരുതാൻ?
42
വാക്കാൽ നൈപുണി വഹിപ്പവർക്കെഴും
വാഞ്ഛ തൻ പിറകേ തദീരിതം
സൂക്തവും സുഖമൊടേ ഗമിച്ചിടും
സൂചിതൻപിറക സൂത്രമെന്നപോൽ.

രണ്ടുപക്ഷവുമപക്ഷപാതമായ്-
ക്കണ്ടുകൊണ്ടു ശരിയായ് നടുക്കുതാൻ
ത്രാസുതന്നുടയ സൂചിയെന്നപോൽ
നിന്നുരയ് പവർ ചുരുക്കമെത്രയും.

ലോകവാദമിതുപേക്ഷണീയമ-

ല്ലെന്നതന്നെ ദൃഢമെന്റയും മതം
നിർമ്മലസ്ഫടികസംഗതം മലം
നിക്കുവാൻ മടിയുദിക്ക യോഗ്യമോ?

കിന്തു, സംഭ്രമമിതിങ്കലിന്നു നാ-
മൊന്നുകൊണ്ടുമിയലേണ്ടതല്ല താൻ
ഏമുള്ളൊരപവാദമേററിടാ-
തേവനുണ്ടു ഭുവനത്തിലോർക്കുകിൽ?

ആത്മകർമ്മഫലമാം വിപത്തുവ-
ന്നക്രമിച്ചഴലണച്ചിടും വിധൗ
ആത്മഭുവിലപരാധമേററാവ
ച്ചാശ്വസിപ്പവരനേകരില്ലയോ?

മെയ്യിലും മിഴിയിലും സുധാരസം
പെയ്യമാറും വിലസുന്നൊരിന്ദുവിൽ
മോഷണത്തൊഴിൽ വഹിച്ചിടും ജനം
ദ്വേഷമൊത്തു പഴിചൊൽവതില്ലയോ?

വിദ്യയുള്ളവനെ മൂഢലോകവും
പുണ്യശാലിയെ നൃശംസരാശിയും
ദാനശീലമുടയോനെ ലീബ്ധരും
നിസ്ത്രപം പരിഹസിപ്പതില്ലയോ?

അത്തലിന്നു വകയില്ല ദൂഷണം
സത്യമാകിലുമസത്യമാകിലും
പൂർവമെങ്കിലതുപിന്നെ വന്നിടാ
തീർന്നുപോമപരമെങ്കിൽമിക്കതും.

തീർന്നിടാത്ത നിലവന്നുചേരുകിൽ
തീർത്തിടുന്നതിനുതാൻ ശ്രമിക്കണം

പഥ്യവൃത്തിയിലൊഴിഞ്ഞിടായ്കിലോ

തീർക്കണം തുജ മഹൗഷധത്തിനാൽ.
ദൂഷണാഭിധജലപ്രവാഹമീ-
ഹിംസയാകുമണകൊണ്ടുനിന്നിടാ
ശോഷണംസപദികാര്യമാണതിൻ-
മൂലമാകുമുറവിന്നുതാൻവിഭോ.

അത്രയല്ലിവിടെഹിംസചെയ് കിലീ
ദൂഷണംശതഗുണം വളർന്നിടും
മോങ്ങിടുന്ന നരിതന്റെമസ്തകേ
മാങ്ങവീഴുകിലുരച്ചിടേണമോ

മൂലമായതിതിലസ്യമന്തക-
സ്വാമിതൻ മനമമർന്നിടും ഭ്രമം
നേരിതെന്നു കരുതുന്ന ദർപ്പണ-
ച്ഛായയെശ്ശിശുകണക്കവൻ ഹരേ

ഇന്നവന്റെമതിയായ ഭൂവിലീ-
ബ് ഭ്രാന്തിയായലതയുത്ഭ വിക്കുവാൻ
ബീജമീമ്മണിതരണേമെന്നുനീ-
യന്നുചൊന്നമൊഴിതന്നെനിർണ്ണയം.

സോദരൻറ മരണം സ്യമന്തക-
ഭ്രംശമെന്നിവയിൽ നിന്നുമുദ് ഗതം
വേതനാന്ധതമസംഗ്രഹിക്കുമ-
സ്സാധുവിൻമതി ശോചനീയമേ.

ആകയാലിതിൻവിശുദ്ധനാമവൻ
ദണ്ഡ്യനെന്നതു വരുന്നതല്ലതാൻ
ഉന്മദിച്ച പുരുഷൻ ഭാഷണം
ഗണ്യമെന്നു കരുതുന്നതാരുവാൻ?

ഇപ്റകാരമുളവായ് വളർന്നൊര-
ത്തൽഭ്റമം കളവതിനു സാമ്പ്റതം

സത്യമാശു തെളിയിക്കതാനിതിൽ
ക്റത്യമെന്നു കരുതുന്നു ഞാൻ ദ്റഢം

ആയതിന്നിനി വിളംബംമെന്നിയേ
പോയമന്ദമടവീതലങ്ങളിൽ
അന്നു പെണ്മണിയെ രാമനെന്നപോ-
ലിന്നു തന്മണിയയെ നീ തിരക്കണം

ജനകനുടെയപത്യംപോലെ ചൊല് ക്കൊണ്ട രത്നം
തവകരഗതമാകും താമസം വന്നിടാതെ
സുജനകദനബീജം ഘോരമീലോകവാദം
രജനീചരകുലം പോൽ ഭഗ് നമായും ഭവിക്കും

ഈവണ്ണമാത്മസചിവൻറ മുഖത്തിനിന്നു-
മാവിർഭവിച്ചോരു സരസ്വതിയെസ്സഹർഷം
നന്ദിച്ചു ശീ ഘ്റമെതിരേല്പതിലെന്നവണ്ണം
നന്ദാത്മജാതനെഴുനേറ്റിതു സാഗ്റജന്മ.

അപവാദചിന്തനം എന്ന അഞ്ചാംസർഗം സമാപ്തം

ആറാംസർഗം വനഗമനം

ലോകാപവാദംഗണനീയമെന്ന-
ബോധംജഗത്തിന്നിയലും പ്രകാരം
സ്യമന്തകത്തെത്തിരയാൻ മുകുന്ദൻ
വനത്തിലേയ്ക്കായഥ യാത്റയായി.

കൃത്യാന്തരങ്ങൾക്കു വരുന്നവിഘ്ന നം
ഗണിച്ചതേയില്ല മുരാരി തെല്ലും
നിത്യം പ്രജാരഞ്ജനമോന്നുതന്നെ
നോക്കുന്നു സർവോപരി ഭൂമിപന്മാർ.

വിനിതനായ്ദാരുകനേറിമുൻപേ
സന്നദ്ധമ്ക്കീടിനതേരുതന്നിൽ
മനം ജനങ്ങൾക്കുകളുർക്കുമാറാമ്മ
ലേക്ഷണൻചെന്നുകരേറിമന്ദം

ജ്വലിച്ചനൽസ്വർണ്ണരഥത്തിനുള്ള
സ്ഫുരിച്ചുകാർവർണ്ണനഖണ്ഡശോഭം
ഉദിച്ചരാകാശശിതൻറ മദ്ധ്യേ
ലസിച്ചിടും ലാഞ്ഛനമെന്നപോലെ

കണ്ണൻറപൂമേനിയൊടുള്ളസംഗം
കലർന്നു ശോഭിടച്ചുപരം ശതാംഗം
കസ്തൂരികാജിത്രകമാർന്നവിദ്യുൽ-
കമ്രാംഗിയാൾ തന്നുടെ നെറ്റിപോലെ

കിരീടനാനാമണിദീപ്തിചിന്നി-
പ്പടർന്നൊരക്കേശവകേശപാശം
പുരന്ദരൻതൻ ശരാസനശ്രീ
പുണർന്നപുത്തൻമുകിൽപോൽവിളങ്ങി

നിലാഭ ബാലേന്ദുവിനേകിയോററ-
ദ്ദീപത്തെ മദ്ധ്യത്തിലിണക്കിവച്ചാൽ

വെളുത്തനൽഗോപി ലസിക്കുവോര-
ന്നെററിത്തടത്തിന്നുപമാനമുണ്ടാം.

മുടക്കമെന്ന്യേ തിരുനെറ്റിയിങ്കൽ
മുരാന്തകൻ ഗോപി ധരിപ്പതോർത്താൽ
വളർത്തൊരഗ്ഗോപിയിലുള്ള നന്ദി
വെളിപ്പെടുത്തുന്നതിനെന്നുതോന്നും

വിളങ്ങി ഫാലത്തിനു മേലിലേററം
നതങ്ങളായോരളകങ്ങൾ കാന്ത്യാ
ഉയർന്ന ദിക്കിങ്കലിരുന്നിടുന്നോർ
വിനമ്രരായ് ത്താൻ വിലസുന്നുവല്ലോ

താപത്രയത്തെത്തരസാതുരത്തി-
ത്തള്ളുന്നൊരോമൽക്കുനുചില്ലിരണ്ടും
താവും മുഖശ്രീജലരാശിതന്നിൽ
ത്തത്തിത്തിളങ്ങുന്ന തരംഗമത്രേ

കറുത്തുമിന്നീടിന പക്ഷ്മമാല-
കാന്തിച്ഛടയ്ക്കാസ്പദമായനേത്രം
കാരുണ്യമാകും കടലിന്റെ മദ്ധ്യേ
കളിച്ചുമേവും കരിമത്സ്യമാവാം

യാതൊന്നിനുള്ളപ്പരിണാമമാകും
നാനാസത്യയുഗ് മം നളിനാസ്രരമ്യം
ക്രമോന്നതോരുത്വമിയന്നിടുന്നോ-
രന്നാസികയ്ക്കുള്ളഴകെന്നുചൊൽവൂ

കാതിൽത്തിളങ്ങും കമനീയമാകും
ഹീരപ്രകാണ്ഡംനിഴലിച്ചഗണ്ഡം
വിളങ്ങിസൂര്യപ്രതിബിംബമാളും
കളിന്ദകന്യാജലമെന്ന വണ്ണം

തൊണ്ടിപ്പഴംനൽത്തളിർതന്നിൽമേവും
മൃദുത്വമാകുംഗുണമാളുമെങ്കിൽ
പൂമങ്കതൻപ്രേമരസംകളിക്കു-
മോമൽച്ചൊടിക്കൊട്ടുസമാനമാക്കാം.

മന്ദഹാസച്ഛവി സുന്ദരാഭം
തുകുന്നഗോവിന്ദമുഖാരവിന്ദം
ജനങ്ങൾതൻകണ്ണുകളായിടുന്നോ-
രിന്ദിന്ദിരങ്ങൾക്കുനിപേയമായി

മയിൽക്കഴുത്തിൻനിറമാർന്ന മാറിൽ
പരം പ്രകാശം പരഭാഗമൂലം
കലർന്നൊരമ്മുത്തണികാണ്മവോർതൻ-
മനസ്സിനും മുത്തണിയായ് ചമഞ്ഞു

ഖലൻ തൃണാവർത്തമഹാസുരൻതൻ-
കഴുത്തിനർക്കാത്മജപാശമായും
ഗോവർദ്ധനോർവീധരമായിടുന്ന
മഹാതപത്രത്തിനുദണ്ഡമായും

വന്ദാരുവാം ദീനജനത്തിനെല്ലാം
മന്ദാരഭൂമീരുഹശാഖയായും
വിളങ്ങുമക്കേശവബാഹുവിൻറെ
മാഹാത്മ്യമോർത്തീടിലവർണ്ണനീയം

സരസ്സിൽനിന്നിട്ടൊരു ദന്തിതന്നെ
ക്കരയ്ക്കണച്ചാർത്തി ഹരിച്ചവണ്ണം
തരസ്സിനാൽ മറ്റൊരു ദന്തിതൻ
ശിരസ്സ് ഭേദിച്ചതുമിക്കരംതാൻ

വിശ്വങ്ങവളൊട്ടേറെയടക്കിയുള്ളിൽ
കാർശ്യംവഹിക്കുംഹരിമദ്ധ്യഭാഗം
ഒതുങ്ങിവാണീടുകതന്നെ യോഗ്യം

ലോകസ്ഥിതിക്കെന്നുരചെയ്യുന്നനം

പെരുത്തെഴുംപൊന്നരഞ്ഞാൺ
പേരാർന്ന മഞ്ഞത്തുകിലിൻ ഭാസ്സും
തിരിച്ചുകാണ്മാൻ കഴിയാത്തവണ്ണം
തിമിർത്തു നേരിട്ടമർചെയ്യുതമ്മിൽ

യാതൊന്നു നന്നായറിയുന്നതിന്നായ്
വേദങ്ങളെല്ലാം തിരയുന്നിതൊന്നായ്
യാതൊന്നുപീയൂഷരസൈകസൗഖ്യം
യോഗീന്ദ്രചേതസ്സിനുചേർത്തിടുന്നു

യാതൊന്നുകൈവല്യ മിയന്നവർക്കു
വാഴുന്നതിന്നുള്ള വിലാസഗേഹം
യാതൊന്നു ലോകത്തിനുമാനദണ്ഡം
യാതൊന്നു ദൈത്യന്നുശിരോവതംസം

ചേതസ്സിനാസേചനകംദയാർദ്രം
യാതൊന്നിനുലള്ളോരു മഹത്വസാരം
ചിന്തിച്ചു ദൈതേയപരാക്രമത്തെ
ത്രുണീകരിക്കുന്നുസുരാധിരാജൻ

യാതൊന്നിലുണ്ടായപവിത്രമാകും
പാഥസ്സിനെപ്പൂമലർമാലപോലെ
മാനിച്ചുനിത്യംപരമേശ്വരൻതൻ
മൗലിസ്ഥലത്തിങ്കലണിഞ്ഞിടുന്നു

പത്മാകരം തന്നിൽവസിക്കയാലും
മിത്രാവനംകൊണ്ടുലസിക്കയാലും
പാഥോജസാദൃശ്യമിരിക്കവേതാൻ
യാതൊന്നു രാജാദരമാർന്നിരുന്നു

യാതൊന്നിനുള്ളുന്നഖമഞ്ജുളശ്രീ

യാളുന്ന പൂന്തിങ്കളുദിച്ചിടുമ്പോൾ
ഗോവിന്ദനുള്ളക്കഴലപ്പൊലഴുള്ളിൽ
താവുന്നമോദേനവണങ്ങിലോകം

നാഥൻഹ്രൽഭാവമറിഞ്ഞു സൂതൻ
നടത്തിനാൻതേരഥമന്ദ മന്ദം
എന്നാകിലുംതൽഗതിശീഘ്രമായ് പ്പോ-
യെന്നാണഹോ കാണികളോർത്തതുള്ളിൽ

നിമേഷമുണ്ടെന്നതുകൊണ്ടുമാത്രം
സുധാശനസ്ത്രീകളിൽനിന്നുഗഭേദം
തത്രത്യനാരീമണിമാർക്കുജാതം
നശിച്ചിതക്ലേശവദർശനത്തിൽ

കുറച്ചുതാൻസേനയകമ്പടിക്കായ്
കുറിച്ചിതീ യാത്രയിൽവാസുദേവൻ
ഫലത്തെനോക്കുംമതിശാലിമോടി
പ്പകിട്ടിലാസക്തികുറയക്കുമല്ലോ.
30
ഓട്ടുന്നതിന്നാശുവിടായ്കകൊണ്ടു
ള്ളക്ഷാന്തിയാൽമുൻകാഴൽപൊക്കിവീണ്ടും
ചാടുംഹയത്തെക്കടിഞാൺപിടിച്ചു
നടത്തിനാർ സാദിജനങ്ങൾ മന്ദം. 31

അതിന്റെയോഷ്ഠങ്ങൾവെറുപ്പുകൈക്കൊ
ണ്ടത്യന്തമപ്പോളിളകുന്നതോർത്താൽ
അസത്യമോതീടിനയാദവൻതൻ
ധാർഷ്ട്യം പഴിച്ചീടുകയെന്നുതോന്നും . 32

അനുവ്രജിപ്പാനനുവാദമായോ
രനുഗ്രഹംകിട്ടിയപൗരവർഗം
തഴച്ചതൻപുണ്യവിശേഷവൃക്ഷം
ഫലിച്ചുവെന്നുള്ളിൽവഹിച്ചുമോദം. 33

ഹരിച്ചരതാംഹരിയെന്നുതന്നെ
ധരിച്ചലോകങ്ങളുമക്ഷണത്തിൽ
സ് ഫുരിച്ചൊരപ്പൂന്തിരുമേനികണ്ടി
ട്ടുരച്ചുപോയാർവിപരീതമായി. 34

തിക്കിത്തിരക്കിത്തിരുമേനികാണ്മാൻ
കടന്നുമുൻപോട്ടുകരേറിമാർഗേ
അടുത്തിടുന്നോരെയകർത്തിനിർത്താ
നെടുത്തുപാരംപണികിങ്കന്മാർ. 35

ഉയർന്നവൃക്ഷങ്ങളിലുററയത്തം
കലർന്നുപററിക്കരയേറിവേഗാൽ
പടർന്നപത്രങ്ങടെമർദ്ദനംപൂ
ണ്ടിരുന്നഭീഷ്ടംചിലർനിർവഹിച്ചു. 36

ഐശ്വര്യമെട്ടുംവശമായവർക്കും
യാതൊന്നുകണ്ടീടുകയാണസാധ്യം
അമ്മേനികാണ്മാനിവരേവമെല്ലാ
മായാസമാർന്നെന്നതു യുക്തമത്രേ. 37

വെടിഞ്ഞു മന്ദം നഗര പ്രഭാവം
ഗ്രാമത്വമാർന്നീടിന ദേശജാലം
ഓരോന്നുമുത്സാഹമിയന്നു കണ്ട-
സ്സരോജനേത്രൻ സസുഖം ഗമിച്ചു. 38

വഴിക്കെഴും ചാരു വിശാലഭാവം
ക്രമേണകണ്ടാൻ കുറയുന്നതായി
അനർഹവാഞ്ഛ് ഛയ്ക്കടിമപ്പെടുന്ന
നരന്റെ സത്തായ നടത്തപോലെ. 39

മനുഷ്യവാസം കുറയുന്നതാകും
മൈതാനമോരോന്നു കടന്നു വേഗാൽ

മഹാവനശ്രേണിയൊടുല്ലസിക്കും
മഹീധ്രദേശത്തിലണഞ്ഞു നാഥൻ. 40

കണ്ടിട്ടെഴുന്നേററെതിരേല്പതിന്നായ്
കനിഞ്ഞു നേരിട്ടു വരുന്നവണ്ണം
ഉയർന്നടുത്തീടിന കാനനൗഘം
മുകുന്ദദൃഷ് ടിക്കഥ ലക്ഷ്യമായി. 41

അനന്തരം തേരതിൽനിന്നിറങ്ങീ-
ട്ടനന്തദേവൻ തുരഗത്തിലേറി
നിരന്തരം വൃക്ഷലതാദി തിങ്ങും
വനാന്തരത്തിന്നു തുടർന്നു യാനം. 42
അഹോ മധുദ്വേഷണനായിടുന്നോ-
രവൻ വനത്ത്ങ്കലണഞ്ഞനേരം
അതിപ്രസന്നത്വമിയന്നുചെന്ന-
ങ്ങാരാധനയ്ക്കായ് മധു കാത്തുനിന്നു. 43

വിരിഞ്ഞ പത്മങ്ങൾ ചൊരിഞ്ഞ രേണു-
വ്രജങ്ങൾ തൻമെയ്യിലണിഞ്ഞു ഗാഢം
വനങ്ങളുല്ലാസമിയന്നു നന്നായ്
വണങ്ങവേ സൗമ്യത പൂണ്ടു കാമം. 44

നിരന്ന മാകന്ദമരങ്ങൾതോറും
ചുരന്ന താർവൃന്ദമരന്ദമേന്തി
വരുന്ന കാററിന്റെ വിരുന്നിനാലുൾ-
ക്കുരുന്നു ദേവന്നു വിടുർന്നു പാരം (യുഗ്മകം) 45

സമീര ചഞ്ചദ്ദലമായ് ലസിക്കും
ദ്രുമവ്രജം പക്ഷിരവങ്ങളാലേ
ചൊന്നീലയീ ഞങ്ങൾ തവാപവാദ-
മെന്നീശനോടോതി ഭയന്നു നൂനം. 46

വിടർന്ന പുഷ് പങ്ങൾ നിറഞ്ഞു ചൂഴും

വിളങ്ങിയക്കിംശുകരാശി നീളെ
ചുവന്ന നൽത്തീമലർ നാലുപാടും
ചിന്നും കഴിപ്പൂനിരയെന്നപോലെ. 47

കത്തുന്ന കാന്തിച്ചുടപൂണ്ടനല്പം
ശോഭിച്ച ചാമ്പേയസുമങ്ങൾ കണ്ടാൽ
വനീവസന്തോപയമത്തിനുള്ള
ഹോമാനലജ്വാലകളെന്നുതോന്നും. 48

രസിച്ചു ചുററും മധുവാസ്വദിച്ചു
രമിച്ചീടും വണ്ടുകളാൽ നിതാന്തം
ലസിച്ചുനിന്നുള്ള രസാലവൃന്ദം
വദിച്ചുധന്യന്റെ വദാന്യഭാവം. 49

പരേക്ഷണത്തിൽ പരപുഷ് ടജാലം
പ്രസന്നരായ് പാടിയതിന്റെ സാരം
വൃഥാപവാദം പലരോതിയാലും
ഫലിക്കയില്ലെന്നതുതന്നെനൂനം. 50

സുമാന്തരംതോറുമെഴും മരന്ദം
നുകർന്നിരുന്നോരുമിളിന്ദവൃന്ദം
മുരാന്തകൻതൻ തിരുമേനി തേടി,-
പ്പറന്നു,-പിന്നാലെയണഞ്ഞുകൂടി. 51

പൊൽത്താമരത്താരിലെഴും പരാഗം
പുരണ്ട മെയ്യാണ്ട മധുവ്രതങ്ങൾ
പീതാംബരംപൂണ്ട മുരാരിതന്നെ-
യനുവ്രജിച്ചെന്നതു യുക്തമത്രേ. 52

അശോകമശ്ശോകഭരം സുമത്താ
കാമിക്കു നല്കുന്നതു പാര്ത്തനേരം
അമായനായ് മായയെ വീക്ഷണത്താൽ
ചമച്ചിടും തന്നെ നിനച്ചു കൃഷ്ണൻ 53

മധുവ്രതം ചേർന്നൊരു കർണ്ണണികാര
പ്രസൂനജാലം പരമുല്ലസിച്ചു
വനസ്ഥലിക്കുള്ള വലാരിരത്നം
പതിച്ച പൊൽത്താലികളെന്നപോലെ. 54

ഭൃംഗാളി നൽച്ചെന്തളിർവെണമപാരം
പുലർന്ന പൂമൊട്ടിവ പൂണ്ടു കാന്ത്യാ
വിളങ്ങിടും മാധവി മാധവങ്കൽ
പ്്റസാദവും സാദവുമത്രചേർത്തു. 55

വസന്തസമ്പത്തിതു കണ്ടുകൊണ്ടും
വാഹത്തെ വേഗത്തിൽ നയിച്ചുകൊണ്ടും
വാഘ്രദിജന്തുക്കൾ വസിച്ചിടുന്ന
വൻകാനനത്തിന്നുകടന്നുദേവൻ. 56

നീരുണ്ടിരുണ്ട പുതുകൊണ്ടലിനിണ്ടലേകം
നീലപ്രഭാപടലമങ്ങനെ നാലുപാടും
പാരംചൊരിഞ്ഞു വിലസും വിപിനം സ്വതുല്യം
പാരിന്നധീശനഥ കണ്ടതിമോദമാണ്ടു 57

വനഗമനം എന്ന ആറാം സർഗം സമാപ്തം.

ഏഴാം സർഗം പ്രസേനദേഹദർശനം

വനമഥ മൃഗസങ്കലം നിരീക്ഷി-
ച്ചനുചരരോടു യശോധനൻ മുകുന്ദൻ
ഇനിമണിയിഹ നാം തിരഞ്ഞിടാനായ്-
ത്തുനിയണ, മെന്നരുൾചെയ് തു മന്ദഗാമി. 1

അവരുടെ നയനങ്ങളായിടുന്നോ-
രളികളുടൻ മണിയായിടും പ്രസൂനം
തിരവതിനു കുതുഹലം കലർന്നി-
ട്ടടവിയിലാകെണഞ്ഞു സഞ്ചരിച്ചു 2

ഇളയതൃണമശിക്കുമേണവർഗം
ഹയപദപാതരവം ശ്രുവിച്ചുഞെട്ടി
ഹരിമുഖമഥ കണ്ടുപേടി കൈവി
ട്ടവിടവിടെ സഥിതിചെയതു മണ്ടിടാതെ 3

അവനുടെ തിരുമേനിയാകുമോമൽ-
പപുതുമുകിൽ കണ്ടു പുലർന്ന കൗതുകത്താൽ
മയിലുകളതിമഞ് ജുളാഭയോടേ
യൊവിലസിന പീലി വിടുർത്തി നൃത്തമാടി 4

ശരനിര കുലവില്ലുകൊന്ന ജന്തു-
വ്രജമിവ യൊക്കെയെറിഞ്ഞു താഴെ വേഗാൽ
വനചരജനമംബുജാക്ഷപാദം
മനസി വഴഞ്ഞൊരുഭകതിയോടു കൂപ്പി 5

മലർമകൾമനവും മയക്കുമോമൽ-
ത്തിരുവുടൽത്തിരളുന്ന കാന്തികണ്ടു
ശബരതരുണിമാർ ശിലാവിശേഷ-
പ്രതിമകളെന്നപോലെ നിന്നുപോയി. 6

വഴിയിലൊഴിവതിനുവേണ്ടി വേട-
ക്കിഴവികൾ പാരമുഴന്നു മണ്ടുവാനായ്

വഴുതിടുവതു കണ്ടു വേണ്ടയെന്ന-
മ്മഴമുകിൽതന്നഴകാർന്നവൻ വിലക്കി. 7

അലിവൊലിമൃദുമന്ദഹാസമാളും
ഹരിയുടെ തൃക്കരതാരുയർന്നിവണണം
അരുളിയൊരഭയം ലഭിച്ചതോർത്തി-
ട്ടവരെ മുദാ വനദേവിമാർ പുകഴ് ത്തി. 8

അഥ വനഭുവികണ്ട സൈന്ധവത്തിൻ-
പദനിര കണ്ണനു കൗതുകം വളർത്തി,
ലഘിമയധികമാർന്ന വസ്തുവിന്നും
മഹിമ വരുന്നിതു ദേശകാലഭേദാൽ. 9

തദനു കണകളാൽ മുറിഞ്ഞ പുത്തൻ-
തളിരുകൾ പൂങ്കുലയും കലർന്നുവാടി,
മലർ ചിതറിയുലഞ്ഞഴി വല്ലീ-
തതിയൊടു കാനനലക്ഷ്മിയുല്ലസിച്ചു. 10

സകുതുകമതുകണ്ടു കൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
സപദി നിജാനുഗരോടു ചേർന്നമന്ദം
അവിടെയഖിലവും തിരഞ്ഞു, പോലീ-
സധികൃതർ ചോരഗൃഹത്തിലെന്നപോലെ. 11

ഫലമതിലുളവായിടാഞ്ഞുപിന്നെ-
പ്പരമപുമാൻ ഹയപാദചിഹ്നജാലം
പരിചിനൊടു വിടാതെ പിൻതുടർന്നാ-
നരിയൊരു യുക്തിയെയെന്നപോലെ ശാസ്ത്രം. 12

പല ഹയഗതി മെല്ലവേ മറഞ്ഞി-
ട്ടൊരുഗതിതാൻ നിലനിന്നു കണ്ടുപിന്നെ
അതിനെയനുസരിച്ചു യാത്രചെയ്താ-
നതുലിതവൈഭവശാലി വാസുദേവൻ. 13

അവനുടെയുടലിന്റെ കാന്തിയായോ-
രമൃതു നുകർന്നധികം മദിച്ചമൂലം
അനുചരജനമദ്ധ്യവേദമെന്നു-
ള്ളതിനുടെ വാർത്തയുമോർത്തതില്ല തെല്ലും. 14

നയനമയനമാകവേ നടത്തി-
ഗ്ഗമനമിയന്ന മുകുന്ദനങ്ങു മുൻപിൽ
കദനമഥ കൃതാർത്ഥഭാവമോടേ
കരളിനു നല് കിന കാഴ് ചയൊന്നു കണ്ടാൻ . 15

മൃതിവശഗതനായ് പ്രസേനവീരൻ
കുതിരയൊടൊത്തവിടെക്കിടന്നിരുന്നു.
വിധിമഹിമയലം ഘനീയമാണെ-
ന്നതിദയനീയമുരച്ചിടുന്നവണ്ണം . 16

കടുനിണമൊഴുകിപ്പടർന്നു ചുറ്റും
കഠിനത പൂണ്ടു കറുത്തു നിന്നിരുന്നു
സ് ഫുടരുചിതടവും വിശാലവക്ഷ- 17
സ്തടമവഗാഢതരം പിളർന്നിരുന്നു.

ഹരിതനിറമിയന്ന വാരവാണം
പലവഴി പൊട്ടി വിടുർന്നിരുന്നു മെയ്യിൽ
വിഘടിതജഠരാന്തരത്തിൽനിന്നും
കടലുകൾ ചാടി വെളിക്കു വീണിരുന്നു . 18

സുരുചിരത കലർന്ന വില്ലുമന്യം
കരയുഗസന്നിധിയിൽ പതച്ചിരുന്നു
കസവൊളി തിരളുന്ന തൊപ്പിയൂരി-
ത്തലയൊടു ചേർന്നരികിൽ കിടന്നിരുന്നു . 19

ഘനതതിയുടെ കാന്തിയെജ്ജയിക്കും
ഘനതരകോമളമായ കേശജാലം
പലവഴി ചിതറിപ്പിണഞ്ഞു മണ്ണിൽ

പൊടിയുമണിഞ്ഞു കിടന്നിരുന്ന ചുററും . 20

മിഴി പകുതിയടഞ്ഞു കൃഷ്ണമാകും
മണിയെ മറച്ചു നിരാഭമായിരുന്നു
കമലിനിയെ വെടിഞ്ഞലഞ്ഞ , കത്തും-
വെയിലിലിലണഞ്ഞു കരിഞ്ഞ പങ്കജംപോൽ. 21

അധരയുഗളമല്പമായ് വിടുർന്നി-
ട്ടടയിൽ വിളങ്ങിന ദന്തപംക്തി കണ്ടാൽ
അധികചപലമായ മർത്ത്യയജന്മ-
സ്ഥിതിയെ നിനച്ചു ഹസിക്കയെന്നുതോന്നും. 22

പ്രകൃതിയുടയ ശാംബരീവിലാസം
ദൃഢമറിയുന്നവനെങ്കിലും മുകുന്ദൻ
ഝടിതി ഗളതലേ തടഞ്ഞ ബാഷ്പോൽ-
ഗമമൊട്ടു നിന്ന നിലയക്കു നിന്നുപോയി. 23

അഥ ധൃതിമഹിമാവുകൊണ്ടു ധീമാൻ
മതികലുഷത്വമപാകരിച്ചു വീണ്ടും
മുനിജനവുമലം കൊതിച്ചിടും തൻ-
മിഴിയിണ തത്ര നടത്തി നാലുപാടും. 24

മണിയൊരിടവുമങ്ങു കണ്ടിടാഞ്ഞ-
മ്മധുരിപുവിന്നുളവായ വൈമസ്യം
അരികിലഥ തെളിഞ്ഞു കണ്ടതായോ-
രരിയ മൃഗേന്ദ്രപദങ്ങളാശു തീർത്തു . 25

ഉടനുടലതു സംസ്കരിപ്പതിന്നാ-
യനുചരരോടരുൾചെയ്തു ചിത്സ്വരൂപൻ
ഹരിപദനിരയാശു പിൻതുടർന്നാൻ
ഗുരുവചനം പടുശിഷ്യനെന്നപോലെ . 26

സുരഭിലസുമശയ്യയിൽ സുഖിപ്പാൻ

സുകൃതമെഴും സുകുമാരനിക്കുമാരൻ
ഇതുവിധമിവിടെക്കിടപ്പതോർത്താൽ
വിധിഗതി വിസ് മയനീയമേവ നൂനം . 27

ചരഗതിയിതീ നമുക്കുമെപ്പോ-
ളെതുവിധമേതൊരു ദിക്കിലെന്നിതൊന്നും
അരുതരുതറിവാനതോർത്തു പാരം
കരുതൽ കലർന്നു നടക്കതാൻ പ്രമാണം . 28

ക്ഷണികതയുമനേകമട്ടിലെത്തും
പിണികളുമൊന്നുവളർന്ന ചിന്തചെയ്താൽ
മനുജനുടയജീവിതത്തിലുള്ളോ-
രനുപമശോച്യത നല്ലപോലെ കാണാം. 29,

ശിശുത മുഴുവനും വിശേഷബോധം
ചെറുതുമഹോ ! കലരാതെ തൊട്ടിൽതന്നിൽ
കനിവിയലിന ധാത്രി തന്റെ താരാ-
ട്ടനുപദമേററു കഴിച്ചിടുന്നുകാലം. 30

പുനരൊരു ഗുരുവിന്റെ ഗേഹമാകും
തടവിലണഞ്ഞ തദീയഭത്യനായി
പലതൊഴിലുകളോട്ടുകൂടി വിദ്യാ-
പഠനസമാകുലനായ് വസിച്ചിടുന്നു. 31

അഥ കമനിയൊരുത്തിയെ ഗ്രഹിച്ചി-
ട്ടവളിലെഴും പ്രിയതയ്ക്കധീനനായി
അവളുടെയഭിലാഷപൂരണത്തി-
ന്നനവരതം വിവിധം വലഞ്ഞിടുന്നു. 32

തരുതണയിലെഴുന്ന ദേഹകാന്തി-
ത്തിരൾമ തടിത്സമമെന്നു തേറിടാതെ
ചപലത പലതാർന്നു ശോച്യമാകും-
നില കലരുന്നിതപക്വമായ ചിത്തം. 33

തനയരഥ ജനിക്കവേയമേയം
പ്രണയമിയന്നു തദീയപോഷണാർത്ഥം
അനുപദമസമാഹിതത്വനൾക്കൊ-
ണ്ടനവധി ഹന്ത ! സഹിച്ചിടുന്നു ഖേദം. 34

ഉലകിൽ നിരഭിസന്ധിയായ ഹാർദം
സുവിരളമെന്നു, മനേകസംഭവത്താൽ
അവനവനുടെ മിത്രമായതെല്ലാ-
മവനവനെന്നുമവൻ ഗ്രഹിച്ചിടുന്നു. 35

അഹമഹമിക പൂണ്ടു ചിന്തയോരോ-
ന്നനിശമണഞ്ഞു ബലാൽ മനസ്സിനേയും
അഥ ബത ! ജരതൻ വികാരമോരോ-
ന്നുടലിനെയും ശിഥിലീകരിച്ചിടുന്നു. 36

ചരമസമയമാം മഹാന്ധകൂപം
ക്ഷണമനുപാരമടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കെ
അവനതിനെയകററിടുന്നതിന്നാ-
യനവരതം പണി ഹന്ത ! ചെയ്തിടുന്നു. 37

ഇതുവരെയനുഭൂതമായ നാനാ-
സുഖമൊരു തൃപ്തിയുമേകിടുന്നതില്ല ,
ഇനിയതു വരുവാനുമില്ലകെല്ലെ-
ന്നവനനുതാപമിയന്നിടുന്നു ഗാഢം. 38.

"ഇഹ മതിയിലുദിച്ച ബോധമോടൊ-
ത്തിനിയുമൊരിക്കൽ നവീനയൗവനത്തിൽ
തിരിയെയണയുമെങ്കിലെത്ര നന്നെ-
ന്നരിയൊരു ചിന്തയവന്നുദിച്ചിടുന്നു . 39

ഉടലിനു സുഭഗത്വവും കരുത്തും
ദൃഢമുളവാക്കുവതിന്നുവേണ്ടി നിത്യം

അവനിഹ തുടരുന്ന സാഹസം ക-
ണ്ടഥ ജരയും മൃതിയും ഹസിച്ചിടുന്നു . 40

പടുതയുടയൊരാമയങ്ങളാകും
പടകളൊടൊത്തു ജരാഖ്യയാം പിശാചി
അടവിനൊട്ടുടലാക്രമിച്ചു പിന്നെ-
സ് ഫുടതരമാർത്തി വളർത്തി വാണിടുന്നു . 41

ഒടുവിലപടുവായ് നിരാശരായോ-
രുടയവർതൻ ചുടുകണ്ണുനീരു കണ്ടും
കടുതരകദനം കലർന്നുകൊണ്ടും
തടിയൊടു തുല്യമവർ കിടന്നിടുന്നു. 42

പൊരിയ രുജയിതൊന്നു മാറി ഞാനി-
ങ്ങൊരുകുറികൂടിയെണീററു മുൻപിലെപ്പോൽ
മരുവിയഥ മരിക്കിലല്ലലില്ലെ-
ന്നരിമയൊടപ്പൊളവൻ നിനച്ചിടുന്നു . 43

തദനു തനയദാരഗേഹവസ്തു-
പ്രകരവിയോഗവിചാരദഗ്ദ്ധചിത്തൻ
അവനഴലൊടു ഭൂതപഞ്ചകത്തി-
ന്നുടൽ വിധിപോലെ പകുത്തു നല്കിടുന്നു. 44

ഇഹ നിജതനുവാൽ ഗ്രഹിച്ച സമ്പ-
ത്തപരനെടുപ്പതിലാർത്തനാമവതൻതാൻ
അഥ നിജതനുതന്നെ പങ്കുവച്ചി-
ട്ടപരവശംവദമാക്കിടുന്ന ചിത്രം ! 45

ഇതിനിഹ വിപരീതവൃത്തിയാളും
കൃതികൾ നിനയ്ക്കിലതീവ ദുർല്ലഭന്മാർ
ചിലരിവനു സമം യദൃച്ഛയാലു-
ള്ളപമൃതിയാലുമപേതരായിടുന്നു . 46

ഇതി പലതുമുരച്ചു വാച്ച ഖേദാൽ
ചിത ചിതമോട്ടു ചമച്ചു യാദവന്മാർ
വിധിയെയനുസരിച്ചു സംസ് കരിച്ചാർ
വിധിയിലവജ്ഞ വഹിച്ചുകൊണ്ടഹോ ! തൻ . 47

തദനു ഘനതയാർന്ന ധൂമജാലം
ഗഗനതലംപ്രതി പാഞ്ഞുപോയതോർത്താൽ
ഹരിയിലുദിതമായ ദുര്യശസ്സി-
ദ്ധരണിയിൽനിന്നു ഗമിക്കയെന്നു തോന്നും . 48

തരുണമരണഹേതുവായ ഘോരം
ദുരിതഭരം തരസാ ഹരിച്ചിടേണം
ഇതി കരുതിയപോലെ തത്ര വാഴും
ദ്വിജതതി വിഷ് ണുപദം തദാ ഭജിച്ചു . 49

തരുണമണിയവന്റെ ചാരുദേഹം
ദഹനനണഞ്ഞു ദഹിച്ചിടുന്നേരം
തരുവിതതികൾ താപഭാരമൂലം
തരളതരം തലതല്ലി നാലുപാടും. 50

അവരഥ മുരശാസനൻ ഗമിക്കും-
സരണിയെ നോക്കി മുതിർന്നു പിൻതുടർന്നു
മൊഴിയുടെയനുശാസനങ്ങൾ സൂക്ഷ്മം
ബുധജനസംപ്രതിപന്നരീതിയിയെപ്പോൽ 51

മലർനിര കലരുന്ന വേണി പൂണ്ടും
വിമലതരം കമലം വഹിച്ചുകൊണ്ടും
ഒരു നദിയഥ പൂവിൽമങ്കയാൾ പോ-
ലരികിൽ മുരാന്തകനങ്ങു കാണമാറായ്. 52

സഹജചപലഭാവയാകിലും തൻ-
പതിയിലനാരതമാഭിമുഖ്യമോടെ
വിലസിന തടിനിക്കെഴും പ്രഭാവം

വിഭുവിലും രതിചേർത്തു മാനസത്തിൽ . 53

ഉലകിനു പരിപാവനത്വമേകും
സുകൃതിനിയന്നദിയന്നതീവ കാമ്യം
മുരഹരനുടെ ദേഹസംഗമേററി-
ട്ടുരുതരപാവന ഭാവമാവഹിച്ചു .

പുരുരുചിയൊടു പീതമംബരം പൂ-
ണ്ടൊരു ഹരി മജ്ജനഭംഗിയാൽ വിളങ്ങി;
അതുപൊഴുതവനോടു തുല്യനാകും
ദിനമണിയും ജലമജ്ജനം കൊതിച്ചു . 55

അനുചരജനവും കുളിച്ചുവന്നി-
ട്ടജിതനിദേശമറിഞ്ഞു സപ്രമോദം
അവനുടെ ഹൃദയപ്രസാദമോടേ
പടകുടി പാടവമോട്ടുടാൻ ചമച്ചു . 56

അഭിനവമവിടെച്ചമച്ച വാസോ-
വസതിയതിന്നകമേറി നോക്കിയപ്പോൾ
വിഭുവിനു നിജഗേഹഭാഗമൊന്നീ- 57
വിപിനതലത്തിലണഞ്ഞുവെന്നു തോന്നി.

മുഴുമതിയുമുദിച്ചുടൻ കരത്താൽ
തഴുകിടവേ ഹരിദം ഗനാശരീരം
ധവളിമവിളയും ദ്യുതിപ്രഭവാൽ
ശിവഗിരിപോലെ വിളങ്ങി വസ്രുഗേഹം. 58

നിജതനുവോടു തുല്യമാമിതെന്തെ-
ന്നറിവതിനിന്ദുവുയർന്നു നോക്കി
അതിനതിനതിനുള്ള കാന്തി പാരം
തെളിവതു കണ്ടധികം വിളർച്ചപൂണ്ടു . 59

അഥ ശശി നിജവംശരത്നമാണി

വസതിയിൽ വാഴുവതെന്നറിഞ്ഞു മോദാൽ
കുളിർമയുടയ തന്റെ വെണ്ണിലാവാ- 60
മൃതവിടത്തിലുടൻ തളിച്ചു ചുററും.

മകനിഹ മകൾതൻപതിക്കിവണ്ണം
മികവൊടു മാനനയാചരിച്ചനേരം
സലിലനിധിരസിച്ചു ഹർഷപൂര-
പ്രസരമിയന്നധികം സമുല്ലസിച്ചു . 61

മലർമണമമലത്വമാസ്രവന്തീ-
ജലകണമെന്നിവയാർന്നു വന്നു മന്ദം
പവനനജിതസേവയാചരിച്ചാ-62

നവസരമേതൊരു സേവകൻ വിടുന്നു ?
തരുദലനിര തെന്നലേററുലഞ്ഞ-
മ്മതിയുടെ കാന്തിയിൽ മഞ്ജുളം വിളങ്ങി
ഉരുകിയ രജതത്തിൽ മുക്കിയുദ്യദ്-
ദ്യുതിഭരമേററിയതെന്നു തോന്നുമാറായ്. 63

നദിയതിൽ നിഴലിക്കയെന്നതാകും
ഛലമൊടു ചന്ദ്രനുഡുക്കളോടുകൂടിട
കുടിയിലെഴും പരൻ പുമാൻ തൻ-
തിരുവുടൽ കാണ്മതിനത്ര വന്നിറങ്ങി. 63

ചെറിയ തിരകളാലുലഞ്ഞിടുന്നെ-
ന്നൊരുകപടേന സതാരനായ സോമൻ
മധുരിമ തിരളും മുരാരിമെയ്ക്ക-
ണ്ടധികകുതുഹലമോടു നൃത്തമാടി. 65

നിയമവിധിളാകെ നിർവഹിച്ച-
സ്ഥലസമയങ്ങടെ സൗഭഗപ്രഭാവം
കരുതി മുദിതനായ് വസിച്ചിടും ശ്രീ
ഹരിയൊടു ദാരുകനോതിനാനിവണ്ണം. 66

അനുചരജനമകെയാത്മ കൃത്യം
മനുജപതേ! നിറവേററി വേണ്ടവണ്ണം
നിജഗൃഹകഥയൊന്നുമോർത്തിടാതീ
നവനിലയത്തിൽ മുദാ രമിച്ചിടുന്നു. 67

കുതിരയിലധികം ചരിക്കയാലേ
കിമപി തളർന്നു വിളങ്ങിടുന്ന മെയ്യാൽ
സുമശയനമനുഗ്രഹിപ്പതിന്നാ-
യിനിയെഴുനെള്ളുകയല്ലയോ?മഹാത്മൻ! 68

ഇതുവരെയിവിടെത്തിരഞ്ഞപോൽ നാ-
മിനിയുമമന്ദതരം തിരഞ്ഞുവെന്നാൽ
ഹരിപദമതുതന്നെ ശീഘ്രമായി-
ട്ടരുളുമദീപ് സിതമില്ലതിന്നു വാദം. 69

എന്നാലങ്ങനെ തന്നെ-യെന്നനുവദി-
ച്ചാനന്ദധാമാവുടൻ
ചിന്നും ചന്ദ്രികയായ പാല് ക്കടലതിൻ-
മദ്ധ്യേ മനോമോഹനം
മിന്നീടുന്ന മഹാംശുകാലയമതിൽ
സ്വൈരം ഭജിച്ചീടിനാൻ
സന്നേപഥ്യമിയന്നലക്ഷമി കുതുകം
പെയുന്ന ശയ്യാതലം. 70

പ്രസേനദേഹദർശനം എന്ന ഏഴാം സർഗം സമാപ്തം .

എട്ടാം സർഗം മണിദർശനം

നിശയ്ക്കെഴുന്നോരു ഗഭീരമായ
നിശ്ശബ് ദഭാവത്തെയുമന്ത്യയാമേ
പടാലയം തന്നുടൈ നിദ്രയേയും
പൂങ്കോഴിതൻ കൂവലപാകരിച്ചു. 1

പെട്ടെന്നെഴുന്നേററന്നയായിവർഗം
വട്ടങ്ങൾ യാത്രയ്ക്കുതുടങ്ങി ശീഘ്രം
മിത്രാഗമം പാർത്തഥ വിശ്രമിപ്പാ-
നസ്താചലത്തിൽ ശശിയും ഗമിച്ചു. 2

മുകുന്ദയാത്രോത്സവമത്ര കാണ്മാൻ
മുതിർന്നുടൻ കൂരിരുളായ കേശം
ഒതുക്കിമെല്ലന്നു മുഖംമിനുക്കി-
ത്തുടങ്ങി സംക്രന്ദനദിങ് നതാംഗി. 3

ഉടൻ ദ്വിജശ്രേണി മുനീശ്വരർക്കും
സുദുർല്ലഭം മാധവസന്നിധാനം
അറിഞ്ഞു പാരം ത്വരയോടുകൂടി
സ്തവങ്ങൾ ചെയ്താർ കളനാദരമ്യം.

ഗമിക്കുമിപ്പോളിവനില്ല വാദം
കനക്കെയുണ്ടാമതുകണ്ടു ഖേദം
നയിക്കയുൾക്കണ്ണിനെയെന്നുനണ്ണി-
ക്കുമുദ്വതീകാമിനി കണ്ണടച്ചാൾ. 5

ജഡാത്മകൻ ചന്ദ്രനൊടൊത്തു ശോഭി-
ച്ചിടുന്ന നക്ഷത്രസമൂഹമെല്ലാം
സൂര്യാഗമത്തിൻവിഭാവം വിളങ്ങി-
ത്തുടങ്ങാവേ നിഷ് പ്രഭമായ് ചമഞ്ഞു. 6

സ്വരത്നജം ശ്രീരമണാപവാദം
നിനച്ചു നാണിച്ചു ദിനേശനപ്പോൾ

അണഞ്ഞു പൂർവാചലസാനുവിങ്കൽ
മറഞ്ഞു മന്ദം തലപൊക്കിനോക്കി. 7

നിർദോഷനാകുന്ന ഭവാനിൽ വൈരം
നീതിജ്ഞനാം ദേവനുദിക്കയില്ല
ഉദിക്ക നിസ്സംശയ ’മെന്നു ചൊന്നാർ
വനസ് പതിശ്രേണി ഖഗസ്വനത്താൽ . 8

തദീരിതം കേട്ടഥ യാത്രയിങ്കൽ
താപിഞ്ച് ഛവർണ്ണനുളവാം ഫലത്തെ
ത്രയീമയൻ കണ്ടു കൃതാർത്ഥനായി-
ത്തെളിഞ്ഞുദിച്ചാൻ തടവേതുമെന്യേ.. 9

നിജപ്രിയൻ തന്നുദയപ്രഭാവം
നിരീക്ഷണം ചെയ്യൊരു വേളയിങ്കൽ
പുരുപ്രഭം പത്മിനിയുല്ലസിച്ചാൾ,
വരാനുകാരം വനിതാധികാരം. 10

രാവാതെയപ്പൂന്്ിതരുമെയ്യെളിഞ്ഞു
സേവിച്ച ദീപാവലികേവലാത്മാ
പോവാൻ തുടങ്ങുംപൊഴുതങ്ങുഷസ്സിൽ
ഭാവം പകർന്നേറെ മയങ്ങി മങ്ങി. 11

ശ്രീകാന്തശുശ്രൂഷ ശുഭം നടത്തും
ശ്രീഗാരുകാദ്യാശ്രിതരിൽത്തദാനീം
ആകാശദേശസ്ഥിരതാം സുരന്മ-
രസൂയയുൽക്കണ്ഠയൊടേ വഹിച്ചാർ. 12

സത്രാജിതൻതൻ കമനീയരത്ന-
സത്യാഗമേ സത്വനായ കൃഷ്ണൻ
പ്രത്യൂഷകൃത്യങ്ങൾ നടത്തിവേഗാൾ
പ്രസ്ഥാനമാസ്ഥാസഹിതം തുടർന്നാൻ. 13

കളം നിനാദം കളകണ്ഠചഞ്ചൂ-
നാഗസ്വരാളീഗളിതം മനോജ്ഞം
ഓളങ്ങൾ തൻ താഡനമായഭേരീ-
മേളങ്ങളോടങ്ങു മുഴങ്ങിയപ്പോൾ. 14

ഹരീശ്വരൻ തൻപദപങ്ക്പക്തി നന്നായ്
നിരീക്ഷണംചെയ്തു ചരിച്ചിടുമ്പോൾ
ഹരിക്ക കാണായുടനന്തരംഗം
ഹരിച്ചിടും മാമല ഹേമശൃംഗം. 15

ഉയർന്നഹംപൂർവിക പൂണ്ടവണ്ണം
നിരന്ന നൽപൊന്മയ ശൃംഗജാലം
പോരാളുമപ്പർവതനായകൻ തൻ-
പേരാർക്കുമന്വർത്ഥകമെന്നുരച്ചു. 16

നിരന്നൊരേമേട്ടിലെഴുന്ന പുത്തൻ-
തൃണങ്ങളാം പച്ചയുടുപ്പുചാർത്തി
ശിരസ്സിൽ വെണ്മേഘസമൂഹമായോ-
രുഷ്ണീഷവും പൂണ്ടവനുജ്ജ്വലിച്ചു. 17

അടുത്തിടുംതോറുമജന്റെ മാർഗം
അടുത്തുകൊള്ളുന്നതിനാത്മദേഹം
പടുത്വമോടേ ധരണീധരേന്ദ്രൻ
വിടുർത്തിടുന്നെന്നവിധം വിളങ്ങി. 18

ദൂരേക്ഷണത്തിൽ സുഖഗമ്യമായു-
മടുത്തിടുംതോറുമഗമ്യമായും
വർത്തിച്ചിടും ഗാത്രമവൻ വഹിച്ചാൻ
ശാസ്ത്രപ്രബോധം ബുധനെന്നവണ്ണം. 19

അവങ്കൽമേളിച്ചൊരിളം തൃണാളി-
ക്കഗ്രത്തിൽ നിന്നുള്ള പയഃകണങ്ങൾ
മുത്തിൻപ്രഭാവം രവിദത്തമാർന്നി-

ട്ടാഗന്തുകന്മാർക്കതുതന്നെ നല്കി. 20

ഗോവർദ്ധനത്തെക്കുടയായ് ധരിച്ചോ-
രിവന്നു നല് കീട്ടുകതന്നെ മാർഗം
ഏവംനിനച്ചെന്നവിധം പതുക്കെ-
പ്പാർശ്വസ്ഥനായാനഥ പർവതേന്ദ്രൻ. 21

മുൻപേ മഹത്വം ഗ്രഹിയാതെതിർത്തും
പിൻപേ മഹത്വത്തെയറിഞ്ഞൊഴിഞ്ഞും
വരാനിരിക്കുന്നതു മുന്നമേതാൻ
ധരാധരേന്ദ്രൻ ഹരിയോടുചൊന്നാൻ. 22

കാറ്റിൽച്ചലിക്കും ഘനരാശിപെട്ടെ-
ന്നൂർദ്ധ്വം ഗമിക്കുന്നതു പാർത്തുകണ്ടാൽ
അവൻ ധരാധീശസമാഗമം ക-
ണ്ടുഷ്ണീമൂരീടുകയെന്നുതോന്നും. 23

ധരാധരേന്ദ്രപ്രഭകണ്ടിവണ്ണം
നരാധിനാഥൻ നടകൊണ്ടിടുമ്പോൾ
കണ്ഠം ഞെരിഞ്ഞങ്ങു കിടന്നിടുന്ന
കണ്ഠീരവൻതന്നുടൽ കണ്ടു മാർഗേ. 24

മരിച്ചതെന്നാലുമവന്റെ മെയ്യിൽ
സ്ഫുരിച്ച ഗംഭീരിമകണ്ടടുക്കൽ
ചരിച്ചു ജ്ജീകൃതമായ ശസ്ത്രം
ധരിച്ചു താനനന്നയായിവർഗം. 25

അനന്തരം വാനരപാദചിഹ്നം
തെളിഞ്ഞു തൽസ്വാന്തമൊടൊത്തു മാർഗേ
ഉടൻ ഗമിച്ചാനതിലേ മുകുന്ദൻ;
ബുധന്റെ യത്നം സഫലാന്തമല്ലോ. 26

നയിച്ചുതദ് ദൃഷ്ടിയെ വൻമനസ്സിൽ

ക്രമേണ ശാഖാമൃഗപാദചിഹ്നം
പ്രപഞ്ചനാനാഗതിഹേതുരാശി-
വിമർശനം പണ്ഡിബുദ്ധിയെപ്പോൽ. 27

കാർമൂടമേളിച്ച കറുത്തവാവിൻ-
നിശീഥകാലത്തിലെഴും തമിസ്രം
വസിച്ചിടും ഗുഢനികേതമെന്നു
നിനച്ചിതക്കന്ദരമന്നൻമാർ. 28

സനേത്രരായോരവർ വൻതമനസ്സാ-
ലനേത്രരാന്നോണമുടൻ ഭചിച്ചാർ,
സവിത്തരായോരതിലോഭമൂല-
മവിത്തഭാവം കലരുന്നപോലെ. 29

'വസിക്കുവാൻ നിങ്ങളിതിൻമുഖത്തിൽ,
ഗമിക്കുവേൻ കേവല ' മെന്നുചൊല്ലി
അവർക്കെഴും ചിത്തമൊടൊത്തിറങ്ങി-
ഗ്ഗുഹയ്ക്കകത്തേയ്ക്കു നടന്നു നാഥൻ. 30

മനസ്സിൽ മേവുന്ന തമസ്സിനേയും
മഹസ്സിനാൽ തീർക്കുവതെന്നുപണ്ടേ
യശസ്സെഴും കൃഷ്ണവപുസ്സിനുണ്ടോ
തമസ്സു തേജസ്സിവകൊണ്ടു ഭേദം . 31

കടന്നു മെല്ലെന്നിരുൾ കൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
കണ്ടാൽ മഹാസൗധവിലാസഭംഗി
പടർന്ന മായാവികൃതിക്കു ശേഷം
പരപ്രകാശം യമിയെന്നപോലെ. 32

ചെമ്പൊന്മണിപ്രൗഢതരപ്രകാശം
ചേരും മതിൽക്കെട്ടുകൾ ഗോപുരൗഘം
വൻപൊത്തവെണ്മാളികയെന്നിതെല്ലാം
മുൻപിൽത്തെളിഞ്ഞമ്മുരവൈരി കണ്ടു. 33

ശ്രീരാമനാമങ്കിതമാം പതാകാ-
ജാലം ഗൃഹാഗ്രങ്ങളിൽ വാതലോലം
തന്നായകൻതന്നുടെ ഭക്തിസിന്ധു-
തരംഗമാലവിഭവം വഹിച്ചു. 34

പൂരപ്രതാപൻ പുരുഷോത്തമൻ തൽ-
പൂരപ്രഭാവത്തിലതിപ്രസന്നൻ
തൽഗോപുരത്തിന്നകമേ ഗമിച്ചാൻ
തദീശപുത്രിശ്രുഭലക്ഷ്മിയോടെ. 35

തൽപ്പാലകന്മർ ബത!ഭക്തിയാലോ
ഭയത്തിനാലോ കുതുകത്തിനാലോ
പ്രമത്തരായ് കാൽത്തളിർ കൂപ്പിമാറി-
ക്കൊടുത്തു പെട്ടെന്നു ഹരിക്കു മാർഗം. 36

ചിത്രാഭമാം ഭിത്തിയിലത്ര ചെമ്മേ
ചേർത്തുള്ള ചിത്രാവലി കണ്ടനേരം
ചിത്സാരമാം ചേതനനായകൻതൻ-
ചേതസ്സിലും ചേർന്നിതു ഹന്ത!ചിത്രം. 37

പുതാണവൃത്തപ്രതിപാദകങ്ങൾ
ചിത്രങ്ങളോരോന്നിഹ നോക്കിയപ്പോൾ
കവീന്ദ്രനോടുള്ളസമാനഭാവ-
മാലേഖ്യകാരന്നു നിനച്ചു ദേവൻ. 38

സ്വകീയമായുള്ള ചരിത്രവും നൽ-
ചിത്രങ്ങളായിട്ടഥ കാൺകയാലേ
നിജാഗമം നിഷ്ഫലമല്ലിതെന്നു
നിനച്ചു മോദിച്ചിതു നീരജാക്ഷൻ. 39

പീഠം മറിഞ്ഞങ്ങുരലിങ്കൽനിന്നും
പതിക്കവേ താഴെ,യതിന്നുമേലായ്

ചരിഞ്ഞ പാൽകുംഭമൊടാടിടുന്നോ-
രുറിക്കെഴും ചോട്ടുപിടിച്ചു ഗാഢം, 40

ചുണ്ടും പൊളിച്ചിട്ടു കരഞ്ഞു കണ്ണീർ-
ചൊരിഞ്ഞു രുങ്ങീടിന തന്നെനോക്കി
യശോദയാൾ കൈവിരൽ മൂക്കിൽവച്ചു
നില്ക്കുന്നതായ് കണ്ടു രസിച്ചുശൗരി.[യുഗ്മകം] 41

അക്കാളിയൻതന്റെ ഫണത്തിലോമൽ-
ത്തൃക്കാലടിത്താരിണ ചേർത്തു ചെമ്മേ
നൃത്തം നടത്തുന്ന വിധംത്തിലുള്ള
ചിത്രത്തിനാൽ സന്തൃപനായ് മുകുന്ദൻ. 42

കാലിൽ ചവിട്ടീട്ടു നിവർത്തവേയ-
ക്കുനിക്കെഴും കായമനോവികാരം
കാണിച്ചിട്ടും കോമളമായ ചിത്രം
കൗതുഹലം പൂണ്ടഥ കണ്ടുകൃഷ്ണൻയ. 43

കടുത്ത കോപത്തൊടു കംസവത്സേ
കരേറി ഹിംസിപ്പൊരു തന്റെ ഭാവം
കണ്ണുന്നു ചേർത്തോരനുകമ്പയെത്തൽ-
കർത്തവ്യതാബുദ്ധിയടക്കിമന്ദം. 44

കംസന്നു വിണ്ണേകിയണഞ്ഞ തന്നെ-
ഗ്ഗാഢം പുണർന്നക്കവിളിൽ സബാഷ്പം
വിലങ്ങെഴും കാലിനൊടുമ്മവയ്ക്കും
മാതാവു രോമാഞ്ചമവന്നു നല്കി. 45

എടുത്ത തൻപുത്രിയെ ഹർഷമുൾക്കൊ-
ണ്ടിടത്തുഭാഗത്തു വഹിച്ചമട്ടിൽ
പടുത്വമേറീടിന ജാംബവാൻതൻ-
പടത്തെ മോദിച്ചഥ കണ്ടു ശൗരി. 46

ആരോമാലായോരവൾതന്റെ കൊന്ന-
ത്താരോമനിക്കം തനവിന്റെ രൂപം
ആനന്ദനിഷ്പന്ദതരാക്ഷനാക്കി
ശ്രീനന്ദജൻതന്നെ നിറുത്തിയല്പം. 47

കാണുന്ന ലോകങ്ങടെ കണ്ണിലെല്ലാം
കർപ്പൂരനീർ വീഴ് ത്തിയുമാത്തമോദം
പടങ്ങളോരോന്നിവ കണ്ടുകൊണ്ടും
പരൻ പുമാൻ പുക്ക പുരത്തിനുള്ളിൽ. 48

ചേണാർന്ന കണ്ണാടികണക്കു പാരം
ചേലോട്ടു മിന്നും മണി ചത്വരത്തിൽ
കാണായിതപ്പോൾ കപിരാജബാലൻ
കളിച്ചു മേവുന്നതു ധാത്രിയോടെ. 49

കഥയിതറിവതിന്നായ് കൗതുകം പൂണ്ടവണ്ണം
ദിവസമണി തദാനീമത്ര വാനത്തുയർന്നും
യദൂവരമണി ബാലൻ തൻകളിക്കോപ്പതായും
യദുകുലമണിയിഷ്ടപ്രാപ്തിയാലും തെളിഞ്ഞു. 50

എറിഞ്ഞീടും ബാലൻ
മണിയവളെടുത്തേകി-യിനിമേ-
ലെറിഞ്ഞീടൊല്ലായെ-
ന്നരുളു, മവനോ വീണ്ടുമെറിയും,
കരഞ്ഞീടും നല്കാ-
നവളഥ ഭയംപൂണ്ടു, മകനേ
കരഞ്ഞീടൊല്ലാ-യെ-
ന്നരുളിയതെടുത്തേകുമുടനേ. 51

കണ്ട കണ്ടു മണിയംഗണാന്തമുൾ-
ക്കൊണ്ടിടും പ്രതിമകൊണ്ടു ബാലകൻ,
കൊണ്ടുചെന്നളവിലൊന്നു മാത്രമായ്’
കണ്ടു പാരമവനിണ്ടൽപൂണ്ടുതേ. 52

തറയിൽ വയ്ക്കുക യെന്നവൾ ചൊല്ലിനാ-
ളവനങ്ങനെ ചെയ്തുതെളിഞ്ഞുതേ
അപര പ്പൊഴെടുക്കരുതാഞ്ഞഹോ
സപദി ചു ണ്ടു പൊളിച്ചിതു പിന്നെയും. 53

മണിയെടുത്തു കടുത്തു മുഖത്തൊട-
മ്മഹിളയാളെയെറിഞ്ഞിതവൻ തദാ
അവൾ തടുത്തു പിടിച്ചു ചിരിച്ചുകൊ-
ണ്ടനുനയങ്ങൾ പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൾ. 54

'മണിയിതു ഹരിച്ചീടാനെന്താ -
ണുപായ' - മവന്നു കൺ -
മണി ദൃഢമിവൻ ബാലൻ ബാലാ-
മൃതാംശു മനോഹരൻ;
ഇതി കരുതിയാ, ലോകംമൂന്നും
ത്രിപാദിയിലാക്കിയോ-
നതുപൊഴുതടുത്തീടാനായി -
ത്തുടങ്ങി പതുക്കവേ . 55

മണിദർശനം എന്ന എട്ടാംസർഗം സമാപ്തം.

ഒൻപതാം സർഗം ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം

മണിഹരിപ്പതിനുന്നി മനോഹരൻ
മനുജപുംഗവനങ്ങണയുംവിധൗ
മധുരകോമളമായ മഹസ്സിനാൽ
മതിമറന്നവർ നിന്നിതു കാൽ ക്ഷണം. 1

മനുജനേകനണഞ്ഞരികത്തിതാ!
മണിഹരിപ്പതിനായ് ത്തുനിയുന്നതേ
ഇതി ഭയാകുലയായവളേററവും
നിലവിളിച്ചിതു മുക്തഗളം തദാ. 2

ദശമുഖന്റെ വധംമുതൽ നിദ്രപൂ-
ണ്ടതിസുഖേന കപീന്ദ്രഹൃദന്തരേ
മരുവിയോരരിശത്തിനു തൽക്ഷണം
കൊടിയ ഘട്ടനമായിതു തൽസ്വനം. 3

കടുതരം കപികണ്ഠതടത്തിൽനി-
ന്നുടനുദിച്ചിതൊരുച്ച് റിതമാം ധ്വനി
അതിനെയഗ് ഗുഹ നീട്ടി മുരാന്തക-
ന്നുദിതമായ കുതൂഹലമോടലം. 4

വകതിരിച്ചറിയുന്നവരെൻഗുഹ-
യ്ക്കിഹ ദുരിച്ഛയൊടാഗതരായ് വരാ
വനചരപ്രകരത്തിലൊരുത്തനാ-
യമപുരപ്രഭ കാണ്മതിനിച്ഛ താൻ. 5

ഇതി മനസ്സിൽ വളർന്നൊരനാസ്ഥയാൽ
മിഴി തെളിപ്പതിനായ് ത്തുനിയാതവൻ
സപദി പുക്കു വെളിക്കു മിളൽസ്മിതം-
മരുവിടുന്ന മുകുന്ദനൊടോതിനാൻ. 6

"മനുജരായവരാലനവാപ്രമാം
മമഗൃഹത്തിലിഹാഗതനായ തേ

മരണപീഡയിലില്ലൊരു ലേശവും
മനസി സാദ്ധ്വസമെന്നതു നിർണയം. 7

72

അലമലൗകികനായ് നില കൈവെടി-
ഞ്ഞസതിയാം പ്ര കൃതിക്കു വശൻ ഭവാൻ
അടവിൽ വന്നതസംശയമെന്റെ ന-
ല്ലടിയിൽ വീഴ്ച ലഭിക്കുവതിന്നു താൻ. 8

അഹഹ ! നിൻ ചരിതം നിരുപിക്കിലോ
നഹി നിനക്കഭിമാനലവം സഖേ!
അഗണനീയതയാർന്ന തവാഖ്യയും
ജനനവും തിരയുന്നതു നിഷ് ഫലം. 9

ഇവിടെയിങ്ങനെ വന്നതു പാർക്കിൽ നീ
വലിയ മായികനില്ലൊരു സംശയം
അതുകൾ നില്ക്ക; നിനക്കഭിലാഷമെ-
ന്തതു കഥിക്ക; ലഭിക്ക ഫലം ജവാൽ.” 10

ഇദമവൻ ദമവന്മണിസേവ്യനോ-
ടരുളവേ നിലയത്തിനകത്തവൾ
കൊടിയ പേടിയപേതവിലാസമാ-
ർന്നൊരു കിശോരകനോട്ടടനോടിനാൾ. 11

പരമനാദരനായ് കപിനായകൻ
പരിഹസിച്ചുരചെയ്തൊരു വാണിയും
പരമനിൽ ബത! വസ്തുത തന്നെയായ്;
ദുരിതമെങ്ങനെ ഭക്തനിൽ, വന്നിടും? 12

”ഇവിടെ നീ ഗതനീതി കവർന്നൊരി-
മ്മഹിതമാം മണിയായ പരസ്വവും

തവ വളർന്നു വിളങ്ങിന ഗർവവും
മമ ഹരിക്കണമെന്നു മനോരഥം. 13

സുകൃതിയോ കൃതിയോ പുനരാകിലും
പകവരും കവരുന്നവനിൽ തുലോം,
ത്വരിതമായതിനാൽ മണി മൽകരേ
തരിക പോരിക പോററണമെങ്കിൽ നീ". 14

ഇതിവചസ്സജനോതിടവേയതിൻ-
പ്രതിവചസ്സരുളാതൊരു വൻമരം
അതിവയസ്വി പറിച്ചലർമങ്കതൻ-
പതിവപുസ്സിലടിച്ചു ഭയാനകം. 15

മരമതാ രമ താമരമാലപോൽ
കരുതിടും ഹരിവാമകരത്തിനായ്
സദരമാദരമാർന്നു നമിച്ചുടൻ
കുശലമോതി മടങ്ങി യഥാഗതം. 16

സരഭസം ഹരി മുഷ്ടി ചുരുട്ടിയൊ-
ട്ടലിവൊടേകിയ ഘട്ടനമേല് ക്കവേ
തരളമായ കപീശ്വരഹൃത്തിൽ നി-
ന്നഥ ഗളിച്ചു പുളച്ചൊരനാദരം. 17

അതു കണക്കവനൽക്കടരോഷനാ-
യധികമൂക്കൊടു ചെയ്തൊരു ഘട്ടനം
ഭൃശകുതൂഹലമേററു മുരാന്തകൻ
ഭൃഗുപദാഹതിയെന്നവിധം പുരാ. 18

ഒരു മടുപ്പുവരാതെതിരാളി,ത-
ന്നടി തടുപ്പതിലക്ഷമനായ് കപി
ഇടവിടാതെ ഭുജാപരിഘങ്ങളാൽ
കടുതരം പ്രഹരിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ. 19

അമരവന്ദ്യനൊടേവമെതിർത്തണ-
ഞ്ഞമരവർണ്യതരം നിറവേററവേ
ദ്രുഹിണനന്ദനനാൽ നിജമാനസേ
നിഹിതമുന്നതമാകിയ വിസ്മയം. 20

ഹരിപദാംബുജദാസരിൽ മുൻപനായ്
പെരിയ പേരിയലും ബലിയായ ഞാൻ
ഒരു വനേചരനോടു മടുത്തുവെ-
ന്നൊരുവനോരുവതെന്തവമാനമാം! 21

ചിരവിയോഗവശാൽ പ്രിയ പോലെ മൽ-
സമരശൈലി മുഷിഞ്ഞു വസിക്കയോ?
പുരുമഹസ്സു ജരയ്ക്കിരയാകയോ?
പുനരഹസ്സിനു ജീവിതമെന്നപോൽ. 22

വിരഹകാരണമാം മുഷിവെങ്കിലോ
ചതുരലാളനകൊണ്ടു കളഞ്ഞിടാം;
ജരയതോ ഹൃദി നിർജരരാജരാ-
ട്ടധിവസിക്കുമെനിക്കു ഫലിക്കുമോ? 23

വരിക നൈപുണ ! രാവണദാരുണ-
പ്രഹരണൗഘതൃണീകരണോൽബണ!
തരിക മേ കരുണാമസൃണാശയം
വിജയബാന്ധവ ! നീ വിജയം ജവാൽ. 24

ഇതി നിനച്ചഭിമാനമയാഗ്നിയിൽ
കനകമെന്നവിധം നിജവിക്രമം
അവനുരുക്കി വിളക്കിയെതിർത്തിത-
ത്രിപുരവൈരിയൊടർജ്ജുനനെന്നപോൽ . 25

ഘടഘടായിതമുഷ്ടിവിഘട്ടന-
സ്ഫുടിതപർവതമുൽക്കടവിക്രമം
ഉടൽ പൊടിഞ്ഞിടുമാറവർ തമ്മിലേ-

റുടനിടഞ്ഞടർചെയ്തു കഠോരമായ്. 26

പ്രളയഘോരസമീരപരമ്പരാ-
പരിഭവത്തിനു പാത്രത പൂണ്ടപോൽ
പ്രകടമത്രപരസ്പരഘട്ടന-
പ്രതിഭയം നടമാടി തരുവ്രജം. 27

അടവിയിൽ കുടികൊണ്ട മൃഗങ്ങൾതൻ
ഘടകളാകെ വിജൃംഭിതസംഭ്രമം
ഝടിതി പുച്ഛമുയർത്തി മഹാതരു-
ച്ഛട തകർത്തു വിരണ്ടവ മണ്ടിനാർ. 28

വിഹഗസംഹതി വിണ്ണിലണഞ്ഞു തൻ-
നിലയമാലയമാളുകയാലുടൻ;
വനചരാധിപരാശിയുമക്ഷണം
സകുലമാകുലമായലമാധിയാൽ. 29

ഇടികൾതൻകഠിനധ്വനികൊണ്ടു ദിക്-
തടിയടക്കി നടുക്കി നഭഃസ്ഥലേ
പൊടികൾ മാരി കണക്കു നിറച്ചിത-
ക്കൊടിയവീരർ ഘനാഘനാസന്നിഭം. 30

കപിവരന്റെ കരം ഹരിവിഗ്രഹ-
ഗ്രഹണലാലസയാലതിസാഹസം
അഥ മുതിർന്നു-തുടർന്നു ഗണിച്ചിടാ-
തപജയം നവയോഗി മനസ്സുപോൽ. 31

അജനവൻ നിജസന്നിധികൊണ്ടു തൽ-
ഭുജയതിന്നുരുചേഷ്ട കൊടുക്കിലും
മഹിമയാലതിലൊട്ടുമകപ്പെടാ-
തിഹ ലസിച്ചിതു മായയിലെന്നപോൽ. 32

തളിർ ശിലാതലമെന്ന വിചാരമ-

ക്കടൽമൾക്കരുളും ഹരിതന്നുടൽ
ശിലയഹോ തളിരെന്നു നിനപ്പതി-
ന്നിടവരുത്തി കപീന്ദ്രനു സംഗരേ. 33

സമരമീവിധമായവർതങ്ങളിൽ
സമരസോത്ഭടമായ് ത്തുടരും വിധൗ
പ്ലവഗവീരഗൃഹസ്ഥിതരാം ജന-
പ്രകരമാകരമായി രുജസ്ക്കുലം. 34

കദനകാരണമാരണമാരവ-
പ്രതിഭയം മുതിരുന്നതു കാൺകയാൽ
അകലെ വാങ്ങിയൊതുങ്ങി നിയോജ്യരാ-
യവരതീവ സജീവശവങ്ങൾപോൽ. 35

തരുണിമാരണിമാലികമാളികാ-
തലമണഞ്ഞു കപീന്ദ്രകുമാരിയാൽ
കഠിനമാമടർ കണ്ടു ശപിച്ചു തൻ-
ജനകലോചനഗം വലിസഞ്ചയം. 36

അപജയം വരികില്ലിഹ കേശവ-
ന്നതിനു സംശയമില്ലൊരു ലേശവും;
അപരനോ രിപുതത്ത്വമറിഞ്ഞിടാ-
തപഭയം സ്വയമേററവനാണതാൻ. 37

അവനഹോ മരിയാതെ മരിക്കുമീ-
യവസരം വര" മെന്നുനിനച്ചുടൻ
ചൊടിയെഴു സുരമാമുനി നാരദൻ
വടിവിലാടി വിലാസമൊടംബരേ. 38

ഉരുതരം രതി രണ്ടു ജനത്തിലും
കരുതവേ ജയലക്ഷ്മിസമാനമായ്
പൊരുതു നിന്നവരിങ്ങനെ പോക്കിനാ-
രിരുപതും പുനരെട്ടുമഹസ്സുകൾ. 39

’ചരണദാസവതം സമിവൻ തവ
സ്മരണ സന്തതമുള്ളവ ’ നെന്നുടൻ
കരുണയാലുദിതൻ വിഭു വൃദ്ധനെ-
ദ്ധരണിയിൽ സുഖമായഥ വീഴ്ത്തിനാൻ. 40

അവനവേദനമാദ്യമിദം നിജം
പതനമോർത്തതിവിസ്മിതനായ് ഭൃതം
നയനമൊന്നു തെളിച്ചിടവേയതി-
ന്നയനമായിതൊരുജ്ജ്വലമാം ദ്യുതി. 41

ദ്യുതിയിൽ മങ്ങിയ കണ്ണിണ പിന്നെയും
കൊതി കലർന്നതിനുള്ളിൽ നടക്കവേ
അതിമനോഹരമായ് വിലസും രമാ-
പതി വപുസ്സിലണഞ്ഞു സവിസ്മയം. 42

കൊടിയ കൂരിരുലളോടിടയുന്നൊര-
മ്മുടിയുമുജ്ജ്വലമായ കിരീടവും
നിടിലസീമ്നി നിരന്നതിഭംഗിയിൽ
പൊടിയണിഞ്ഞരുളും കുരങ്ങളും. 43

അഴകിനാലയമായ് കരുണാമൃതം
പൊഴിയുമമ്മിഴിയും മൃദുഹാസവും
അടലിലേററ പരിഭ്രമണങ്ങളാ-
ലിടറി മാറിയ മാറണി മാലയും, 44

ചെറിയ മുത്തു നിരത്തിയിണക്കിയു-
ള്ളരിയ നീലശിലയക്കിയലും മദം
കുറയുമാറു വിയർപ്പുകണോൽക്കരം
നിറയുമുജ്ജ്വലമാം തിരുമേനിയും, 45

ഉദയമാർന്നുയരുന്ന രവിക്കെഴും
ദ്യുതിയിൽ മുങ്ങിവിളങ്ങിടുമാടയും

ശിലയെ മാനിനിയാക്കിയ പാംസുവിൻ-
നിലയമായ് വിലസീടിന പാദവും, 46

തഴുകിയോരു വലീമുഖമൗലിതൻ-
മിഴികൾ രണ്ടുമനർഗളമായുടൻ
ഒഴുകുമശ്രുവിലാത്മഗമാമഘം
കഴുകിയാശു കളഞ്ഞു തെളിഞ്ഞുതേ. (കുളകം) 47

കലഹമൊന്നു കഴിഞ്ഞതു കണ്ടതിൽ
കൊതിയതീവ കലർന്നവിധം തദാ
കദനമോദമഹാഭടർ തങ്ങളിൽ
കപിമനസ്സിൽ നടത്തി രണാന്തരം . 48

നിജബലത്തിൽ നിറുത്തിയ നിന്ദയെ-
ക്കപിവരൻ പരമാർത്ഥമറിഞ്ഞുടൻ
നിജവിവേകവിഹീനതയിൽ ത്രപാ-
നിഹതമാനസനായ് നിലനിർത്തിനാൻ. 49

ഝടിതി സംഭ്രമോടെഴുനേററഥ
സ്ഫുടിതമാനസനാം കപിനായകൻ
തടികണക്കു പതിച്ചു മുരാരിത-
ന്നടിയിണയ്ക്കു പിടിച്ചു വിനീതനായ്. 50

കപികുലാധിപനപ്പൊഴുതംഘ്രിയെ-
ക്കഴുകിയില്ലൊഴുകുംമിഴിവാരിയാൽ
ഹരി നിജാശ്രുകണോക്ഷിതമൗലിയാ-
മവനെയപ്പൊഴുയർത്തി കരങ്ങളാൽ. 51

വിമാലമാനസനാം നിജഭക്തനെ-
ക്കമലമാനിനി മേവിന മാറതിൽ
പരനണച്ചു പുണർന്നഥ ഗാഢമായ്
പരമസൗഖ്യസുഖാബ്ധിയിൽ മുക്കിനാൻ. 52

മണിമയാസനമാശു കപിച്ചടാ-
മണി മുകുന്ദനു നല്കിയിരിക്കവാൻ
അവനെ മുൻപിലിരുത്തിയുടൻ രമാ-
ധവനുമൻപിലിരുന്നരുളീടിനാൻ. 53

സ്വഭവനേ ഭവനേതൃതയാർന്നിട്ടും
വിഭുവണഞ്ഞതിനാൽ ചരിതാർത്ഥനായ്
അവനമാ വനമാലിയിൽ വിന്യസി-
ച്ചവനമന്ദമിവണ്ണമുണർത്തിനാൻ:- 54

"കരുണയുള്ള വിഭുക്കളിൽ നീയുമ-
ച്ചരണദാസരിൽ ഞാനുമതേവിധം
പ്രഥമതയ്ക്കവകാശികളാകയാൽ
വ്യഥ മനസ്സിനെ വേർപിരിയുന്നു മേ. 55

ഇവിടെ നിന്തിരുമേനി വരുന്നവാ-
റിവനു ചിന്തനമില്ല കിനാവിലും,
തവസമാഗമമാമമൃതത്തിനി-
ന്നവരണം വരണം മഥനോപമം. 56

അനഘ! നിന്നിൽ വളർന്നൊരു ഭക്തിയാ-
ലനുപമപ്രമദാതിശയാന്ധനായ്
അടിമകാട്ടിയ ചേഷ്ടിതമാകെ നി-
ന്നടിമലർക്കു സമർച്ചനമാകണം. 57

മറകൾതൻ പൊരുളായി വിളങ്ങുമി-
മ്മഹിതമാം തിരുമേനിയിൽ മേല്ക്കുമേൽ
കരമയച്ച മഹാകപിചാപലം
കരുണയോടും പൊറുത്തരുളേണമേ. 58

തലമറന്നെതിരാളിയെ നോക്കിടാ-
തലമുയർന്നു ഞെളിഞ്ഞു കളിക്കുകിൽ
ഫലമിതെന്നൊരു ചാരുവിവേകമി-

ക്കലഹമിന്നരുളുന്ന മുകുന്ദ! മേ. 59

കരുണവിട്ടു പുരാ തവ ദൃഷ്ടി തെ-
ല്ലരുണമാം പൊഴുതാശു ഭയാന്ധനായ്
വരുണനെത്തി വണങ്ങിയതിന്നുമെൻ-
സ്മരണയിങ്കൽ വരുന്നു മഹാമതേ ! 60

അരിയ വാമനനെന്നു പുകഴ്ന്ന നി-
ന്നടികൾ മുന്നിലടങ്ങി ജഗത്ത്രയം
ഉറിതൊടുന്നതിനെത്തരുതാതെക-
ണ്ടുഴറിയുള്ളൊരു വാമനനും ഭവാൻ. 61

വിപുലമായ് വിലസും തവ വൈഭവം
വിഷയമോ ധിഷണയ്ക്ക ? ജഗൽഗുരോ!
കടലിലുള്ള മഹാജലമണ്ഡലം
കരപുടത്തിലടങ്ങുവതെങ്ങനെ ? 62

കരുതിയാലഥവാ ഭുവനം നിറ-
ഞ്ഞരുതഹംകൃതിയെന്നതിഗൗരവാൽ
അരുളിടും തവ വൈഭവമാർക്കുതാ-
നരുതു കാണ്മതിനമ്മതിദൃഷ്ടിയാൽ ? 63

പ്രബലമാകിയ നിന്നുടെ വൈഭവം
പ്രകൃതിയെന്നരുളുന്ന മഹത്തുകൾ ,
കരുതിയാലതു ചെയ് വൊരു ചേഷ്ടിതം
കരതലാമലകം ഭവദീഹിതം . 64

പൊതുവിൽ നമ്മവരുന്നൊരു വൃത്തിയാ -
ണതു നടത്തുവതെന്നതതിസ്ഫുടം
അതിനു തൃപ്തിവരുന്ന നടത്തതാ-
നതിമഹത്വമെഴും തവ പൂജനം. 65

അതുകൾനില്ല - യെനിക്കു മണിക്കെഴും
കഥകൾ കേൾക്കയിലാഗ്രഹമെത്രയും ;
കനിവുദിയക്കണമൊക്കെയുരയക്കുവാൻ
കരളിലിക്കപിയിൽക്കരുണാനിധേ! 66

അമരകൾക്കുമതീവ ദുരാപമാ-
മനഘമിക്കഴലാമലർ ചൂടുവാൻ
മമ ഗുഹയ്ക്കുരുഭാഗ്യ മണച്ചതി-
മ്മഹിതഭാസ്സിയലും മണിയല്ലയോ! 67

അഥ കപികുലമൌലിക്കത്ഭുതം ഹാസ്യമേററം
വ്യഥ ബഹുമതിയേവം ഭാവമോരോന്നു വീണ്ടും
മനതളിരിലുദിക്കുംമട്ടിൽ മാഹാത്മ്യമേറും
മണിയുടെ കഥയെല്ലാം മല്ലനേത്രൻ പറഞ്ഞാൻ. 68

മണിയൊടു മകളാകും ജാംബവത്യാഖ്യകന്യൈ-
മണിയെയഥ മുകുന്ദന്നേകിനാൻ വാനരേന്ദ്രൻ;
വരമണിയുടെ ലാഭംകൊണ്ടു പാരം കൃതാർത്ഥൻ
നവരമണിയെ നാഥൻ ഹന്ത; മോദാൽ ഗ്രഹിച്ചു 69

ലക്ഷണഗുണങ്ങളോടുചേർന്നു വിലസും നൽ-
കന്യകയൊടൊത്ത കമലേക്ഷണനുദാരൻ
വ്യഞ് ജനയൊടൊത്തധികമഞ്ജുളതയാളും
കാവ്യമൊടു തുല്യമതിഭംഗിയിൽ വിളങ്ങി. 70

കപിവസതിയിൽനിന്നും കന്യയെ സ്വീകരിച്ചി-
ട്ടതിനഭിനവകീർത്തിശ്രീയെ നല്കി പ്രസന്നൻ
സപദി ദിവസകൃത്യം സർവവും നിർവഹിച്ച-
സ്സകലപതി തുനിഞ്ഞാനാത്മഗേഹം ഗമിപ്പാൻ. 71

ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം എന്ന ഒൻപതാംസർഗം സമാപ്തം.

പത്താം സർഗം പൗരവിലാപം

ദരിയുടെ വാതിലിൽ മേവിയ
പുരവാസ്തവ്യർക്കദിച്ച പരിതാപം
മുരമഥനൻ വരുവാനു-
ള്ളൊരു താമസമോട്ടുകൂടി വർദ്ധിച്ച . 1

'ഇന്നു വരും ശ്രീമാധവ'-
നെന്നുല്ക്കലികാകുലം നിനച്ചു സദാ
വാസരമീരാറവരൊരു
വത്സരമായിക്കഴിച്ചു കദനമൊടെ. 2

"തന്നെയണിഞ്ഞു നടന്നൊരു
മന്നനവൻതന്നെയെന്നപോലെ മണി-
തന്നെത്തിരവതിനുന്നിയ
മന്നവർമണിതന്നെയും ഹരിക്കുകയോ ? 3

സുതനാകുന്ന കൃതാന്തനു
സഹകരണം വേണ്ടപോലെ ചെയ്‌വതിനായ്
സുഷമാവഹമാമിമ്മണി
സവിതാവുചമച്ചയച്ചുവോ പാരിൽ. 4

താനേ നഗരിയിലെത്തി-
ത്താപമുദിപ്പിച്ചിടുന്നതിൽ ഭേദം
നാഥനെയന്വേഷിപ്പാൻ
നാമിഹ ഗുഹയിൽ ഗമിക്കയല്ലല്ലീ ? 5

ഹരിയൊടു വേർപെട്ടിനി നാം
പുരവരമതിലേയ്ക്കു പോയിടുന്നതിലും
വരമായുള്ളതു പാർത്താൽ
മരണം താനില്ലതിന്നു സന്ദേഹം ." 6

ഗീരുകളിവ ചിലർ ചൊന്നതു
ദാരുകനഥ കേട്ടു ചൊല്ലിനാനേവം:-

”ചേരുകയില്ലിതു സാ മ്പ്രത-
മോരുക നാഥൻപറഞ്ഞ വാക്കിനെ നാം. 7

ദരിയിതിനുള്ളിൽ പോകാൻ
ഹരിയനുവാദം തരാതിരിക്കുമ്പോൾ
അരിയൊരു സാഹസമായ് ത്താൻ
വരുമതു ചെയതീടിലെന്നു മമ പക്ഷം.

അതിനാലതിനായ് ത്തുനിയാ-
തധുനാ നാം ചെന്നു സത്വരം പുരിയിൽ
കഥകളശേഷം വഴിപോൽ
കഥനം ചെയ്യണമതാണു യുക്തതരം.

മധുരിപുവിൻ മാഹാത്മ്യം
മനതളിരിൽ ചേർത്തിടുന്ന ധൈര്യത്തെ
അവനുടെ വരവിൻതാമസ-
മനുവേലം ഹന്ത !ശിഥിലമാക്കുന്നു.”

ഏവം സാരഥിയുടെ മൊഴി-
യേവരുമൊരുപോലെ സമ്മതിച്ചിടവേ
വേവും മനമോടവർ ഹരി
മേവും നഗരത്തിലേയ്ക്കു നടകൊണ്ടാർ.

വഴിയിലെ വസ്തുസമൂഹം
മിഴികളിൽ നിഴലിച്ചുവെങ്കിലും ചിത്രം
അവരുടെ മനതാരിൽ പുന-
രവയുടെ തത്ത്വം പതിഞ്ഞതില്ലൊട്ടും.
’വരനെ വെടിഞ്ഞവരിവരെ-
ന്നരികിലണഞ്ഞീടുവേണ്ട’യെന്നേവം
കരുതിയകന്നീടുന്നോ
പുരിയെന്നുളവായവർക്കു സന്ദേഹം.

ഒരുവിധമവരഥ വേഗാൽ

പുരവരപരിസരമണഞ്ഞനേരത്തിൽ
മുരഹരവിരഹം കണ്ടി-
ട്ടുരുതരപരിതാപമാർന്നിതെല്ലാരും.

പരിജനമുടനേചെന്നി-
ച്ചരിതം ഗൽഗദസമേതമോതിടവേ
ഉരുസംഭ്രമമെഴുനേററി-
ട്ടുരഗാംശഭവൻ വെളിക്കു നടകൊണ്ടാൻ.

ഹരിയില്ലാതെ വരുന്നോ-
രനുചരുടെ നേത്രവാരിപൂരത്താൽ
ഹലിയുടെ ഹൃദയേ പെട്ടെ-
ന്നരിയൊരു ദഹനൻ ജ്വലിച്ചു ഹന്ത! തദാ.

"എന്തെന്തെന്നുടെ സഹജ-
ന്നെന്തുളവായെന്നു ചൊല്ലുവിൻ ശീഘ്രം"
എന്നേവം ബലമൊഴി കേ-
ട്ടൊന്നൊഴിയാതവർ പറഞ്ഞു ഹരിവൃത്തം.

അവരുടെ വചനാശനിയേ-
ററതിസന്താപം കലർന്ന ബലദേവൻ
ഒരുവിധമകമേ ചെന്നി-
ട്ടുരുതരചിന്താമയാബ്ധിയിൽ മുഴുകി.

ദേവകിരുഗ്മിണി മുതലാം
ദേവികൾ വസുദേവമുഖ്യരും സഹസാ
ദേവനെയോർത്തു കരഞ്ഞഥ
ജീവനെവെടിയുന്നതിന്നൊരുമ്പെട്ടാർ.

"ഒരു മണി കാരണമായി-
ട്ടൊരുമ വെടിഞ്ഞോരവൻ മഹാദുഷ്ടൻ
വരുമഴൽ കരുതീടാതെ-
ന്നരുമയിലപരാധമോതിനാനല്ലോ.

നരരായോർക്കു ഗമിപ്പാ-
നരുതാതുള്ളോരു ഗഹ്വരംതന്നിൽ
ഹരിയെ നടത്തിയതസ് മ-
ദ്ദുരിതവിശേഷത്തിനുള്ള പരിപാകം.

നൃപനാകും താൻ സ്വജനം
കൊടിയതപസ്സാൽ ഗ്രഹിച്ച ദിവ്യമണി
മോഷ് ടിച്ചെന്നു ജനാവലി
പറയുവതെങ്ങനെ സഹിക്കുമെൻ തനയൻ?

ദാശൻ പിശിതാം ശത്താൽ
സാശൻ പിശിതാന്തതരം ഗ്രഹിപ്പതുപോൽ
ദിനമണിയൊരു മണിയാലി-
ദ്ധരണീമണിയെഗ്രഹിച്ചുവോ? കഷ് ടം!

ദുർല്ലഭമാകും ഗുണഗണ-
മെല്ലമൊരുവന്നു ചേർന്നുവന്നീടിൽ
ഇല്ലവനായുസ്സെന്നൊരു
ചൊല്ലിനു പഴുതില്ല തെല്ലുമെന്നായോ?

അഴകധികമെഴും വസ്തുവി-
നരുള നിലനില് പു ദീർഘമായ് ദൈവം;
അതി മഞ് ജുളമാം മഴവി-
ല്ലരനിമിഷംകൊണ്ടു മാഞ്ഞുപോമല്ലോ.

പെററവളെന്നാലും മമ
പേരിയലും ബാലലീല നുകരാനും
പററീലയ്യോ! ഭാഗ്യം;
പാപജനത്തിന്നു താപമേ ഭോഗ്യം.

എന്നാലവനെൻസന്നിധി-
തന്നിലണഞ്ഞതുമുതൽക്കിതേവരയും

എന്മാനസമവഗീത-
ബ്രഹ്മാനന്ദം സുഖിച്ചുതാൻ വാണു.

കുഴിയുണ്ടാകും കുന്നിനു
നിഴലുണ്ടാകും വിളക്കിനവ്വണ്ണം
മഴയുണ്ടാകും വെയിലി-
ന്നഴലുണ്ടാകും സുഖത്തിനും പിറകേ.

മകനേ ! നിന്നെ വെടിഞ്ഞിഹ
ഭുവനേ മരുവേണ്ട മാത്രപോലും മേ!
അരികിൽ വസിപ്പാനനുമതി
തരിക, വരുന്നുണ്ടു ഞാനിതാ പിറകേ.

മന്നിൽ വിളങ്ങുക മേലാൽ
മാനമോടേ നീയധർമമേ! നിത്യം,
85
നിന്നുടെ നിർഭാഗ്യത്വം
നിഖിലവുമിപ്പോൾ നിരസ്തമായല്ലോ.” 30

ഈവിധമൊരുദിശി ദേവകി-
യാവിലതരയായി വീണുകേണീടവേ
പാവനി രുഗ്മിണിയുടെ വിളി-
യേവം കേൾക്കായി മറ്റു ഭാഗത്തിൽ. 31

മുന്നം ദുർഗാവസതിയിൽ-
നിന്നും വന്നീടുമെന്നെ രഥമേറ്റി
നിന്നെ വെടിഞ്ഞീടുകയി-
ലെന്നുരചെയ്തതു മറന്നുവോ? നാഥാ! 32

എന്നെ വിഭോ നീ വെടിയുകി-
ലെന്നുടെ ജീവനെ വെടിഞ്ഞിടും ഞാനും
എന്നെന്നുടെ മൊഴി ഭൂസുര-
നന്നു പറഞ്ഞതുമഹോ! മറന്നോ നീ? 33

മമ മുഖഭാവം മാറിയ -
മാത്രയിലന്നാൾ ഭവൽകരാംബുജവും
സഹജൻതൻഗ്രീവയിൽനി- 34
ന്നഹഹ !വിഭോ! മാറിയില്ലയോ മുടിയിൽ?

നിജമാമനിമിഷഭാവം
നിതരാം സഫലീഭവിച്ചിതെന്നേവം
അമരികളാനന്ദിപ്പതി-
നമരാശ്രയ ! നീയണഞ്ഞുവോ വിണ്ണിൽ? 35

അഥവാ ഗുഹയതിലൂടെ-
പ്പാതാളത്തിൽ പ്രവിഷ്ടനായ ഭവാൻ
പവനാശനവനിതാജന-
വശനായധുനാ ഘനാഭ! മരുവുന്നോ? 36

മധുരിമഗരിമാവിയലും
മധുരിപുവിൻമെയ്യൊടൊത്തുചേർന്നു മുദാ
മഹിതസുഖം മരുവീടും
മനമേ! നീയെന്തിനിന്നു മാഴ് കുന്നു? 37

ദഹനനന്നത്ര വിദൂരം
ദഹനത്തിന്നിടകൊടുപ്പതോർക്കുമ്പോൾ
അണുപരിമാണം മനമെ -
ന്നരുളും കാണാദവാദമയഥാർത്ഥം! 38

എന്നിൽ പ്രേമവിശേഷം
ചിന്നും മാതാവിനും പിതാവിന്നും
എന്നുടെ കഥയിതു കേൾക്കായ്-
വന്നിടുമമ്മാത്രയെത്ര ദുസ്സഹമാം! 39

സോദരനിതു കേട്ടീടുകിൽ
മോദരസംതാൻ വളർന്നിടും നൂനം;

ഹാ! ദുരഹങ്കാരിജനം
മേദൂരമാം പിടിവിടാ കപിക്കു സമം. 40

ശിശുപാല ! ഭവാൻ മേലിൽ
ശീതളതരമാനസം വസിച്ചാലും
അശുഭമശേഷം തവ തീ -
ന്നാനന്ദത്തിനു കാലമായല്ലോ. 41

മാനി ഭവാനുടെ മഹിമകൾ
ഹാനി വരാതിഹ വിളങ്ങുവതു മേന്മേൽ
വാനിലിരുന്നതികുതുകാൽ
ഞാനിനി നിഖിലം നിരിക്ഷണം ചെയ്വേൻ. 42

അന്നു ഗിരീന്ദ്രസുതേ! ഞാൻ
വന്നടിവന്ദിച്ചിരന്ന വരമുടനേ
തന്നോരുനീയെൻ ഖിന്നത-
യിന്നറിയുന്നില്ലയെന്നു വന്നിടുമോ? 43

വിധികുണ്ഡികയിലെ വെള്ളം
ദയിതകപർദ്ദത്തിൽനിന്നൊഴിച്ചീടാൻ
കഴിയാത്തവൾ നീയെന്നുടെ-
തലയിലെ വിധിലിപിയൊഴിപ്പതേതുവിധം?" 44

മധുരിപുവിനെയോർത്തെരിയും
മനമൊട്ടു മണ്ണിൽ കിടന്നുരുണ്ടേവം
മുറവിളി കൂട്ടി
കാലാമയമുളവാമെ-
ന്നാലോചിക്കുന്നതെത്ര ദയനീയം!

അഗ്നിയെ ഹന്ത ! വിഴുങ്ങീ-
ട്ടാർത്തികൾ നന്ദാദികൾക്കു തീർത്തൊരവൻ
അഗ്നിമുഖന്മാർക്കെല്ലാ-
മഗ്രേസരനെന്നതാരറിഞ്ഞീടാ!

വരുമുടനെ വനജാക്ഷൻ;
തരുമാനന്ദം നമുക്കു നവമായി;
നിരുപമനവനൊടെതിർപ്പാ-
നരുതരുതൊരു ശത്രുവിന്നുമൊരുപൊഴുതും.

എങ്കിലുമിങ്ങനെയിങ്ങൊരു
സങ്കടമുളവാകയാൽ ഗമിച്ചിഹ നാം
ശങ്കരസുകൃതത്തിൻ പദ-
പങ്കജയുഗളം ഭജിച്ചു വാഴേണം.”

നിസ്സീമമായ കദനാംബുധിയിങ്കലേറ്റം
നീന്തിത്തളർന്ന പൗരവാസിജനാന്തരംഗം
രാമോക്തിയാം പവനനാലിതി നീതമായ് ശ്രീ 64
ദുർഗാപദപ്ലവമണഞ്ഞു സമാശ്വസിച്ചു.

രേവതീശവസുദേവമുഖ്യരവരേവരും മഹതിദേവകീ-
ദേവി രുഗ്മിണി തുടങ്ങിയുള്ള വനിതാജനങ്ങളുമനന്തരം
കാളിതന്റെ രുചി കാളിടുന്ന നിലയത്തിലെത്തിയവൾതൻകടാ-
ക്ഷളികൾക്കരിയ കേളി കാനനതയാ ഗ്രഹിച്ചുമരുവീടിനാർ.

പൗരവിലാപം എന്ന പത്താംസർഗം സമാപ്തം.

പതിനോന്നാം സർഗം പ്രത്യാഗമനം

പിരിഞ്ഞു പൗരാവലി പോയവാർത്തയ
ങ്ങറിഞ്ഞു വേഗാൽ പുരിയികലെത്തുവാൻ
തുനിഞ്ഞുബന്ധുപ്രിയനായ മാധവൻ
കനിഞ്ഞു ചിന്തിച്ചു ഖഗേന്ദ്രനെത്തദാ

അനന്തരം തൻസിതപീതകാന്തിയാൽ
ദിഗന്തരാളങ്ങളിൽ മിന്നൽപൂശിയും
അനന്ത കൗരതുഹലവിസ് മയോദയം
ജവാന്തരംഗങ്ങളിലങ്ങു നല് കിയും

വനങ്ങൾ ചെയോരനുയാത്ര കാണ്കയാൽ
ഛദങ്ങൾതൻ ചാലനമൊട്ടടക്കിയുംഫ
ഫണീന്ദ്രവർഗത്തിനു ഭീതിയെന്നപോൽ
ഫണീന്ദ്രശായിക്കതിമോദമേകിയും

പടുത്വമോടെ വിനതാത്മവാ ിതം
കൊടുത്തു തൻനാഥനു ചേർന്ന ഭൃത്യനായ്
വിളങ്ങിടും ശ്രീവിഹഗാധിനായകൻ
വണങ്ങിനാൻ വന്നുവിനീതനായ് മുദാ

ഹരിക്കിക്കുന്നതിനായ് സിതാംബരം
വിരിച്ചപോൽ വെണ്മ കലർന്ന കണ്ണവും
സുവർണസാവർണ്യമിയന്ന ഗാത്രവും
സുപർണനിൽകണ്ടു തെളിഞ്ഞു സർവരും

അണിഞ്ഞലകാരഗണം നവീനഭാ
സ്സിണങ്ങുമംഗഗങ്ങളിയന്ന കന്യയാൾ
അണഞ്ഞു ധാത്രീമദനന്റെ ചാരവേ
വിളങ്ങി നമ്രാനനയായ് മനോഹരം

പിരിഞ്ഞു പോകുന്നിതു പുത്രിയെന്നതോ
ത്തെരിഞ്ഞിടും ചോതസി വേദജാലവും

തിരിഞ്ഞു വാഴ്ത്തും ഹരിതൻഗുണാമൃതം
ചൊരിഞ്ഞൊരാശ്വാസമിയന്നു ജാംബവാൻ

അണഞ്ഞുവീണ്ടും മകൾതന്റെ പൂവൽമെയ്
പുണർന്നു മൂർദ്ധവിൽ മുകർന്നനേധാ
അണിഞ്ഞു കണ്ണീർ കപിമൗലി ഗൽഗദം
പിണഞ്ഞു ഗീരാലഥ യാത്രുചൊലിനാൻ

ഖഗാധിനാഥോപരി കാമ്യഗാത്രിയെ
ക്കരേററി മന്ദം കരുണാമൃതോക്ഷിതം
കടാക്ഷമാല്യം ജനതയ്ക്ക ചേർത്തുടൻ
കരേറി കാന്തം മണിയേന്തിമാധവൻ

വിശാലപക്ഷങ്ങളെ വീശി മെലവേ
വിഹായസത്തിന്നു വിഭ്രഷയാംവിധം
വിഹംഗമേശൻ വിലലാസി ലോകർതൻ
വിലോചനശ്രേമണിയൊട്ടുൽപതിച്ചുതേ

ഉയർന്നു പാരം ദിവി പത്രിനായൻ
പറന്നനേരം ഹൃദി ഭീതിയേററവും
കലർന്ന തണ്ടാർമിഴിയാഴിവർണ്ണനെ
പ്പുണർന്നുകൊണ്ടാൾ പുളകോൽഗമാതം

നവോഢയാലൂഢഭയം സ്വയംകൃതം
നവീനമാലിംഗനമാർന്നമാത്രയിൽ
മനസ്സനാലണ്ഡജരാജനെത്തുലോ
മനുഗ്രഹിച്ചാൻ ദനുസൂനസൂദനൻ

അധോഗമിക്കുന്നിതതീവ വേഗമോ
ടഹോ ധരിത്രീതലമെന്ന ചിന്തയാൽ
വളർനന്ന തന്വീഭയമായിട്ടും തമ
സ്സകർന്നു ഗോവിന്ദമുകേന്ദുകാന്തിയാൽ

സ്ഫുരിക്കുമർക്കാഭയിലീവിധം മുദാ
തിരിക്കുമക്കാമ്യകളേബരത്രയം
ചിരിക്കുമാഖണ്ഡലചാപഖണ്ഡമാ
യിരിക്കുമോ എന്നു നിനച്ചു കാണികൾ

വിളങ്ങി വിണ്ണോർകളവർക്കു മേൽ തദാ
ചൊരിഞ്ഞ മന്ദാരസുമങ്ങൾ ഭംഗിയിൽ
തെളിഞ്ഞിടും വിഷ് ണുപദാധിദേവത
യ്ക്കെഴുന്ന മനസ് മിതമെന്നപോലവേ

പതിച്ചിടും ദിവ്യസുമങ്ങൾ നവ്യമായ്
വഹിച്ചൊരാമോദഭരം ഗ്രഹിക്കവേ
തദീയമാകും മനതാരുമീർഷ്യയാൽ
വഹിച്ചിതാമോദഭരം നവം ധ്രുവം

മനസ്സിനുത്സാഹവിലാസമേകുമ
മ്മഹീതലത്തിന്റെ മനോജ്ഞദർശനം
നിനച്ചുനീലാംബരസോദരൻ മുദാ
നിതംബിനീമൗലിയൊടേവമോതിനാൻ

കൃശാംഗി കണ്ടീടുവാക ദൂരവേ പരം
ക്രുശീഭിക്കും തവ താതമന്ദിരം
അതിന്നടുക്കൽ ഗിരി ഹേമശൃംഗമാ
ണതീവ കാന്ത്യാ വിലസുന്നതോമലേ

ഉയർന്നു പീഠങ്ങൾ കണക്കു മിന്നിടും
സുവർണശൃംഗങ്ങൾ വഹിക്കുമിഗ്ഗിരി
ഇരുന്നുപോകാ മിതി രശ് മിമാലിയോ
ടിരുന്നിടുന്നുണ്ടതിനിലാ സംസയം

അതിന്റെറയത്താഴ് വരയികലാണു നിൻ
പിതാവു സിംഹത്തെയെതിർത്തു കൊന്നുടൻ
ഹരിച്ചതീനമ്മുടെ യോഗഹേതുവായ്

ഭവിച്ച ഭാസ്യന്മണി ഭാമിനീമാണേ

വളർന്നതിന്നപ്പുറമിങ്ങു കാണ്മമീ
വനത്തിൽ വച്ചാണു വരോരുഹീരമേ
പ്രസേനനെക്കേസരി ഹിംസചെയ്തതും
പ്രദീപ്തമാമിമ്മണി കൊണ്ടുപോയതും

ഗതന്നു സത്രാജിതനായ യാദവ
ന്നചേതനം കാ നമേകിയേററവും
എനിക്കഹോ സമ്പ്രതി തന്നതോർക്കുകിൽ
സചേതനം കാ നഖസ്ധമാണെടൊ

തരംഗജാലങ്ങടിച്ചു നീളവേ
ചൊരിഞ്ഞിടും ശംഖുകൾ തീരഭൂമിയിൽ
നിരന്നുന്നതു കണ്ണിനുത്സവം
തരുന്നു രാവിൽ ദിവി താരകാളിപോൽ

സമീരസംശ്ലേഷമിയന്ന ശാടിയാം
ഝദരത്ത നന്നായി നിവർത്തി മഞ്ജുളം
മഹാതരിശ്യേനഗണം സമുദ്രമാം
വിഹായസാ കൺക പറന്നിടുന്നിതാ

മഹത്ത്വമത്യത്ഭുതമാവഹിക്കുമി
ജ്ജലത്തിനീശൻ രവിതൻകങ്ങളിൽ
ജഗത്തിനുജ്ജീവനമായ ജീവനം
കൊടുത്തയയ്ക്കുന്നു മുടക്കമെന്നിയേ

അനന്തമേകോഡുപമാണു നിർമലേ
നിനയ്ക്കിലൊററത്തരണിക്കുമാശ്രയം
ഇവകലുണ്ടിങ്ങുഡുപാളിവേണ്ടപോ
ലസംഖ്യമത്രേ തരണിവ്രജങ്ങളും 41

ജനങ്ങൾ നാനാവിബുധർക്കുചെയ്തിടും

സ്തവങ്ങളേകൻ വിഭവികലെന്നപോൽ
നഗങ്ങളോരോ വഴിവിട്ടിടും നദീ
ജലങ്ങശെത്തുന്നതിവകലെപ്പൊഴും

സ്വഭാവമോരോവിധമാർന്നു ഭിന്നരാ
യകന്നു മേവുന്ന ജനങ്ങളെ സ്സദാ
വഹിച്ചുമദ്ധ്യസ്ഥത സൽപഥത്തിലേ
യ്ക്കുണച്ചിവൻ തമ്മിലിണക്കിടുന്നുതേ

നിരന്തരം താൻ കമലാഗമം തനി
ക്കൊരന്തമിലാതുളവായിരിക്കിലും
ഉയർന്നിടുന്നിലൊരു തെല്ലുമേയിവൻ
വരുന്നതോ ഗർവ്വു മഹാനുസലക്ഷ്മിയാൽ 44

സുരാധിരാജന്റെശരാസനം തെളി-
ഞ്ഞതാ വിളങ്ങുന്നു നതാംഗി കാൺക നീ
ജലാധിപൻതന്റെ പുരത്തിലെ പ്രഭാ
നിലാസമാളുന്ന വളച്ചവാതിൽപോൽ 45

മികച്ചൊരല്ലിൽ ദവപാവകൻ പരി
ഗ്രസിച്ചിട്ടും പർവതപംക്തിപോലിതാ
ജ്വലിച്ചുകോണ്ടം ബുധിമദ്ധ്യവർത്തിയായ്
ലസിപ്പതസ്മൽപുരമാണു ബാലികേ 46

നിരന്ന സൗധങ്ങളിൽനിന്നു പാരമ
ങ്ങുയർന്നു കാണുന്ന ശിരോഗൃഹാവലി
ഇളക്കമാളും കൊടിയായപാണിയാൽ
വിളിക്കയാം നമ്മെ വിശാലലോചനേ 47
മദത്തോടാരാമസമീരനെത്തി നിൻ
ചത്തിലെസ്സൗരഭമേററസൂയയാൽ
എതിർത്തതിൻബന്ധനചാതുഭംഗിയെ
ത്തുരത്തുവാനായ് ത്തുനേയുന്നിതായപോൽ 48

ഇവണ്ണമിത്തെന്നല്പദ്രവിക്കയാൽ
വിടുർന്നു ചിന്നും തവ ചൂർണകുന്തരം
കലർന്നിടുന്നൂബത മഞ്ജിമാന്തരം
ഖലന്റെ ദുർവൃത്തി ഗുണിക്കു നന്മതാൻ 50

വിശാലഭാവത്തെ വിഹായസംക്രമാൽ
വിടുന്നതും വിസ്മയനീയമാംവിധം
സമുദ്രമിങ്ങായതിനെഗ്ഗ്രഹിപ്പതും
സമീക്ഷണീയം മദിരേക്ഷണാമണേ 41

പുരന്ദരാരാതിമദം ഹരിക്കുവാൻ
പിറന്നൊരാ വാമനമൂർത്തിപോൽ പുരാ
പരന്നു പെട്ടന്നുയുരുന്നതാകുമി
പുരം നിരീക്ഷിക്ക മരന്ദഭാഷിണീ

ഇവണ്ണമോരോന്നരവിന്ദനത്രയ
ടമന്ദമൊതുന്നളവംബികാലയേ
നിരന്നുനിന്നീടിന പൗരസഞ്ചയം
മുകുന്ദനേത്രത്തെ ഹരിച്ചതഞ്ജസ

ഭജിച്ചുമാദേവിയെ ദ്രുഷ്ടമായ് മുദാ
ഭജിച്ച ഭ്രമീസുരർ ഭ്രരിമംഗളം
ഭവിച്ചിടും നിങ്ങളിലെന്നു
വദിച്ചതാവേളയിലായിരുന്നിതേ

രമാവരമനോരഥം സപദിവൈനതേയൻഗ്രഹി
ച്ചുമാനിലയചത്വരപ്യതി പറന്നിറങ്ങീടവേ
സാമാധികുതുകാത്ഭുതപ്യമദഹർഷതൃപ്തിതൃപാ
സമാകുലർ സമസ്തതും മതിമറന്നു നിന്നീടിനാർ

മന്ദം മരാളടയാളെയിറക്ക മന്നിൽ
പിന്നാലെയമ്മിണിദരൻഭഗവാനിറങ്ങി
വന്ദിച്ചുതൻഗുരുജനത്തെയുടൻ സമേതം

ചൊന്നാൻ കപിന്ദ്രഗുഹതന്നിൽ നടന്ന വൃത്തം

പൂണർന്നിതു പിതാക്കളുംബലനമപ്പരാത്മാവിനെ
പ്പൂണർന്നിതജപൗത്രി യേജ്ജനനിയുംമുദെഷ്ടമിയും
പണിഞ്ഞുപരമൻപദം പ്രജകളാകവേകണ്ണീനീ
രണിഞ്ഞ നയനങ്ങൾതാനഖിലതുംധരിച്ചാർതദാ

ചൊലാർന്നോരപവാദവാരിധിമഥി
ച്ചത്യുജ്ജ്വലം രത്നമി
ന്നലാർമൗലിയോടർന്നുകോണ്ടിഹ ഗുഹാ
സംവൃത്തവാർത്താമൃതം
ഉലാസത്തോടു കൊമ്ട്ടുവന്ന സുമനാ
സോമത്തിനെലാം കൊട്ട
ത്തുലാഖത്യമിയററിടുന്നു ഭുവനാ
തേശാപഹൻ കേളശവൻ

ഒരുശ്രുത്തിനു പക്ഷിയുഗംകണ
ക്കൊരു നടയ്ക്കിഹ രത്നയുഗംമുദാ
വിരുതൊടാർന്നരു നമ്മുടെ തമ്പുരാൻ
പുരുഷകേസരിതന്നെയസംശയം

ആലോകനംപൃതിമിഴിക്കതിലോഭമോക്കു
മീലോലനേത്രയുടെ പുണ്യഗുണങ്ങളത്രേ
മാലോകരാരുമറിയാത്ത ബിലത്തിലേയ്ക്കി- 59
ബ് ഭൂലോകചന്ദ്രനെനയിച്ചതു നിശ്ചയംതാൻ

അപവാദമതാമുപരാഗമൊഴി-
ഞ്ഞതികാന്തിയൊടീ വിധുവിൻതിരുമെയ്
ഇഹ കണ്ടതുപാർക്കിൽ നമുക്കിയലും
ചിരസഞ്ചിതപുണ്യവിശേഷഫലം 60

വൃദ്ധന്മാർകൾ യുവാക്കൾ വാർകുഴലിമാർ
ദേശാഭിമാനംപെട്ടും

ശ്രുദ്ധന്മാരിൽവരീവിധം പലതരം
വാഴ് ത്തിസ്തുതിച്ചീടവേ
ബദ്ധനന്ദഭരം സ്വബന്ധുസഹിതം
നാഥൻ നിജ പ്രാപ് തിയാ-
ലിദ്ധാനന്ദമഹോത്സവം പുരവരം
തന്നിൽ പ്രവേശിച്ചുതേ 61

ദേവസ്ത്രീകൾ വിയത്തിലും പുരവധൂജാലങ്ങളഭ്രംലിഹ-
പ്രാസാദങ്ങളിലുംനിരന്നു സരസം മാൽസര്യമാർന്നെന്നപോൽ
തൂകീടും വിവിധങ്ങളാകിയമലർക്കൂട്ടങ്ങൾമൂർദ്ധാവിലേ-
ററാകമ്രാഭനണഞ്ഞു തൻനിലയനം വിശ്രാന്തി തേടീടിനാൻ 62

പ്രത്യാഗമനം എന്ന പതിനൊന്നാം സർഗം സമാപ് തം

പന്ത്രണ്ടാം സർഗം ഭാമാഗ്രഹണം

ശ്രീമണാളനഥ രത്നമേകുവാൻ
ഭാമതൻജനകനാളയച്ചതേ
അന്യനുള്ള മുതൽ നല്കിടുംവരെ-
ധന്യനുള്ളിലുളവായിടാ സുഖം 1

മാധവൻ മണി നയിച്ച വാർത്തയ-
സ്സാധുവിന്റെ മതിയിൽ കടന്നുടൻ
ആധിയും വലിയ ഭീതിയും സമം
പ്രീതിയും ത്രപയുമേകിനിർഭരം 2

പോവതെങ്ങനെ? വിളിച്ചിരിക്കവേ
പോയിടാതെയിഹ വാഴ് വതെങ്ങനെ?
ഏവമോർത്തവശമായ് വിറയ്ക്കുമുൾ-
പ്പൂവൊടൊത്തു നടകൊണ്ടിതായവൻ 3

മന്ദമന്ദമരവിന്ദനാഭിതൻ
മന്ദിരത്തിലഥ ചെന്നു യാദവൻ
മന്ദഹാസമുഖരാംജനങ്ങളാൽ
വന്ദിതൻ നൃപസദസ്സിലെത്തിനാൽ 4

സീരപാണി വസുദേവമുഖ്യരും
പാരമുൽക്കലിക പൂണ്ട പൗരരും
സാരമായ മണിയും വിളങ്ങിയ-
സ്സാരസാക്ഷസഭയിൽ സഗൗരവം 5

ശബ് ദലേശരഹിതം ഗഭീരതാ-
ശാലിയായി വിലസും സഭാന്തരേ
സഭ്യകർണകുഹരങ്ങളിൽ സുധാ-
സാരവർഷിയുരചെയ്തു മാധവൻ- 6

മാന്യരേ മിഹിരദത്തമായൊരീ
മഞ് ജുളാഭ കലരും സ്യമന്തകം

ചെയ്ത ചേഷ്ടകളെവർക്കുമത്ഭുതം
ചേർക്കുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ല ഞാൻ 7

വാനരേശ്വരഗുഹാഗൃഹാന്തരം
ഞാനണഞ്ഞു രണമാടിയിമ്മിണി
ആനയിച്ച ചരിതം കഥിക്കിലോ
നൂനമത്ര പുനരുക്തമായ് വരും 8

രത്നഹാരി നൃപനെന്നു ചൊല്ലിടും
പ്രത്നമായ മൊഴിയോർത്തുനിർമലൻ
യത്നമാർന്നിതു ലഭിച്ച ഭാഗ്യവാൻ
രത്നചോരതയെനിക്കു നല് കിനാൻ 9

കള്ളനെന്ന വിരുതാദ്യമേ ലഭി-
ച്ചുള്ള പൂരുഷനിരന്ന സാധനം
ലുപ് തമാകിലതെടുത്തതന്യനെ-
ന്നല്പവും കരുതിടുന്നതാരുവാൻ 10

കാരണാത്മകതലത്തിലെത്തുവാൻ
കാമമാർന്നമതി കാര്യവാരിയിൽ
മുങ്ങി മിക്കതുമിടയ്ക്കുവച്ചുതാൻ
പൊങ്ങിടുന്നു നിജലാഘവത്തിനാൽ 11

ബാലി പണ്ടു നിജപാലനക്രിയാ
ലോലനാം കിരണമാലിപുത്രനെ
ആലപിച്ചു രിപുവെന്നു കൊല്ലുവാൻ
കാലസന്നിഭമണഞ്ഞതില്ലയോ? 12

ശോകമഗ്രജനിലേശുകില്ല യി-
ങ്ങേകയായ് ഭവതി വാഴ് കയോഗ്യമോ?
ഏവമോതിയൊരുദേവരൻ പരം
പാപിയെന്നവനിപുത്രി ചൊല്ലിനാൾ 13

ഇത്ഥമുള്ളൊരയഥാർത്ഥധാരണാ-
വൃത്തമുണ്ടു പലതാർത്തികാരണം
അഗ്രജാതമപവാദവും തഥാ
ചിത്രമെന്നു കരുതേണ്ടതില്ല നാം 14

യാദവോത്തമസഖേ ഭവാനിതൻ
ഖേദമേതുമിയലേണ്ട സാമ്പ്രതം
സാദരം മണിവരം സ്യമന്തകം
മോദകാരണമിതാ തരുന്നു ഞാൻ 15

എന്നിലന്നു പല ദൂഷണം ഭവാൻ
ചൊന്നിരിക്കുമതിതാപമൂലമായ്
ആയതിങ്കലണുവം വിരോധമു- 16
ണ്ടായതില്ല മമ തത്വമോർക്കായൽ

മേലുമിമ്മണി വിളങ്ങിടട്ടെയു-
ദ്വേലകാന്തിമതുരം തവാലയോ;
വേല ചെയ്തവനതന്നെയായതിൻ
കൂലിനല് കിടണമെന്നു സന്മതം
17
ധന്യശീല തവ മാനസാംബരം
തന്നിലേറിയൊരു താപമൊക്കെയും
ഛിന്നമാക്കുക സുവർണ്ണ വൃഷ്ടിയെ-
ച്ചിന്നിടുന്ന മണിയായ ഭാസ്കരൻ 18

ഇത്ഥമോതി വസുദേവപുത്രനാൽ-
ദത്തമാം മണിയനുഗ്രഹോപമം
യാദവൻ സവിനയം സദസ്യർത-
ന്നാദരത്തൊടെഴുനേററു വാങ്ങിനാൻ- 19

ഒന്നുമാരൊടുമുരച്ചിടാതെയ-
ന്നന്നവൻ മണിയുമായ് നടന്നുടൻ
ചെന്നു തൻ നിലയനത്തിൽ മാധവൻ-

തന്നുദാരത നിനച്ചു മാഴ്കിനാൻ- 20

എന്തു ചൊല്‌ കിലുമതാചരിക്കുവാൻ
ബന്ധമുള്ള കമലാക്ഷനന്നു ഞാൻ
ഹന്ത രത്നമിതു നല്‌ കിടാഞ്ഞതി-
ന്നെന്തുവാൻ പ്രബലമായ കാരണം? 21

കോശരാശിയുടെ ദർശനത്തിലു-
ള്ളാശയാകിയ പിശാചിയാശയം
കൗശലത്തൊടു വശീകരിക്കയാൽ
നാശമാശു കുശലത്തിനെത്തിമേ 22

ധർമമെന്നതിനെ വിസ്മരിച്ചുഞാ-
നർത്ഥമേ ശരണമെന്നുറയ്ക്കയാൽ
ശർമഹീനത ഭവിച്ചിതീവിധം
വ്യർത്ഥമല്ല വിബുധാനുശാസനം.

സ്പഷ്ടമായി മണിവിഷ്ടപേശനാൽ
മുഷ്ടമെന്നു പലരോടുമോതി ഞാൻ.,
കഷ്ടമാർന്നതു തിരക്കി വാങ്ങി മേ
തുഷ്ടനായവനുമേകിനാനഹോ!

ശത്രുഭാവമിയലുന്ന ലോകർതൻ-
ഹൃത്തിനെ പ്രതിപദം പിളർക്കുവാൻ
സത്വമുള്ള മതിമാനെടുത്തിടും
ശസ്ത്രമാവതനുകൂലവൃത്തിതാൻ.

കഷ്ടമെത്ര വളരെക്കടന്നു ഞാൻ
ദുഷ്ടഭാവമവനിൽ ചുമത്തിനേൻ!
ഇഷ്ടലോകവദനത്തിലിന്നിമേൽ
ദൃഷ്ടിയെങ്ങനെ നടത്തിടുന്നു ഞാൻ!

അച്യുതന്റെയതിരുച്യമായിടും

സച്ചരിത്രമനഭിജ്ഞനായ ഞാൻ
ദൃഷ്ടമെന്നു നിരുപിച്ചു ജൂർത്തിയാൽ
ക്ലിഷ്ടനാം പുരുഷനന്നമെന്നപോൽ.

നീലവർണ്ണമൊഴിയാൽ പ്രദർശിതം
ബാലി സീതയിവർതൻ നിദർശനം
മാലെനിക്കുമുളവായടും ദൃഢം
മേലിലെന്നു പറയുന്നതില്ലയോ?

ആകയാലധികഭീതിയേകുമി-
ശ്ശോകമാകെയകലത്തൊഴിക്കുവാൻ
പാകമുള്ളരിയ കൃത്യമൊന്നുടൻ
ചെയ്കവേണമതിനില്ല സംശയം

എന്തിനാലൊഴിയുമെന്റെയീരജ-
സ്സെന്തിനാൽ കനിയുമംബുജേക്ഷണൻ
എന്തിനാൽ വരുമെനിക്കു നന്മ മേ-
ലെന്തിനാൽ ജനജുഗുപ്സ നീങ്ങിടും?

സത്യമേതുമറിയാതെ ചെയ്തൊരി-
സ്സാഹസം സകരുണം സഹിക്കുവാൻ
കൃത്യവേദി കപിമൗലിയാൽ കൃതം
കാര്യമേ ദൃഢമെനിക്കുമാശ്രയം.,,

എന്നുരച്ചഥ സമാശ്വസിച്ചവൻ
ചൊന്നു നന്ദനയൊടാത്മവാഞ്ഛിതം.,
തന്വിതന്റെ പിതൃഭക്തിയാം ലത-
യ്ക്കന്നിദേശമൊരു നവ്യവൃഷ്ടിയായ്.

താതവാക്കു നിശമിച്ച മാത്രയിൽ
ജാതമായ പുളകാതിരേകവും
സ്ഫീതമാം വിറയലും മറയ്ക്കുവാൻ
കാതരാക്ഷി കഴൽ താണു കുപ്പിനാൾ.

അത്രയല്ല വിപരീതമായ വൻ-
കാറ്റു മാറിയനുകൂലമാകവേ
നാവകന്റെ ഹൃദയം വഹിച്ചിടും
ഭാവഭേദമവൾ പൂണ്ടു തൽക്ഷണം.

താഴതന്റെ മലർ കോഴ നല്കിടും
കേഴനേത്രയവൾ തൻ കളേബരം
ആഴിവർണ്ണനെ നിനച്ചു വേണ്ടപോൽ
തോഴിമാരുടനലങ്കരിച്ചുതേ.

ഭൂഷണം കമനിതൻവപുസ്സിനോ
ഭൂഷണത്തിനഥവാ വപുസ്സതോ
ഭൂഷണത്വമിയലുന്നതെന്നക-
ത്തീഷലാർന്നിതു സഖീജനം തദാ.

നീണ്ടിരുണ്ട കുഴൽ കെട്ടി മഞ്ജുളം
വീണ്ടുമാളിയതു നോക്കി വേണ്ടപോൽ
ആനനാനുഗുണമായ് ചുരുക്കുവാൻ
ചെയ്തു വേല വിഫലീഭവിച്ചുതേ.

ഭാസുരപ്രഭ സമം വഹിച്ചിടും
ഭ്രൂക്കൾ തമ്മിലിടയാതിരിക്കുവാൻ
ചേർത്തു തോഴി മൃഗനാഭി ചിത്രകാ-
ച്ഛത്തമോടരിയ സീമലാഞ്ഛനം.

മേലിൽ നല്ല ഹരിചന്ദനത്തിനാൽ
മേന്മ പൂണ്ടിടുമിതെന്നു ചൊന്നുടൻ
സന്നതാംസയുടെ മാറിൽനന്മണം
ചേർന്ന ചന്ദനമൊരുത്തി ചാർത്തിനാൾ.

'വന്നുചേരുമതെനിക്കുമെന്നതി-
ത്തന്വിമുഗ് ദ്ധയറിയുന്നതില്ലഹോ!

എന്നു പുഞ്ചിരികലർന്നു കുന്തളം
കുന്ദമാല്യ രുചിയെന്ന കൈതവാൽ.

ലാക്ഷയേകയൊരു കാലിൽ വേണ്ടപോൽ
തേച്ചുതീർന്ന സമയത്തിലന്യയാൾ
ചീർത്ത ശോഭ വിലസുന്ന നൂപുരം
ചാർത്തിവന്നു ചരണങ്ങൾ രണ്ടിലും.

നൂപുരാപ്തി കൃതപാദകാന്തിയിൽ
കണ്ണുവച്ച സഖി മറ്റവൾക്കഹോ!
ലക്ഷ തേച്ച കഴൽ പാണിയാലുടൻ
തൊട്ടുനോക്കിയറിയേണ്ടിവന്നുതേ.

ഈവിധം വിവിധമാം പ്രസാധനം
ചെയ്തശേഷമഴകായൊരാഴിയിൽ
മുങ്ങി നില്ക്കുമവൾ തന്റെ മെയ്യിനാൽ
നേത്രപാരണ നടത്തി തോഴിമാർ.

'പാർത്തുതന്നെ ഹരിയോഗമീദൃശം
ചേർത്തു മാധുരിയിവൾക്കുപത്മജൻ;
വ്യർത്ഥമായ് വരികയില്ല സത്തർതൻ
യത്ന,മെന്നു നിരൂപിച്ചതായവർ.

കത്തിടും കനകരത്നരാശിതൻ-
കാന്തിമാലകളണിഞ്ഞുകണ്ടുടൻ
പുത്രിതന്നുടൽ പുണർന്നു ഗാഢമായ്
പുണ്യരാശി ജനയിത്രിയാൾ മുദാ.

ഈശനനേയുമതുപോലെ നാരിമാർ
കാന്തനേയുമനിശം ഭജിക്കണം
പേശലാംഗി! തവ കാന്തലേവനം
കേവലം മതിയവയ്ക്കു രണ്ടിനും.

ഭാഗ്യവൈഭവമിതിന്നു ഭൂഷണം
ബാലികേ!വിനയമാണതെത്രയും
ശ്ലാഘ്യമാംവിധമണിഞ്ഞുകൊണ്ടു നീ
ശാശ്വതം സുഖമിയന്നു വാഴുക.

അമ്മയിങ്ങനെ സഗദ്ഗദം പറ-
ഞ്ഞംബുജേക്ഷണയെ യാത്രയാക്കിനാൾ;
സമ്മദവ്യഥകളോടു യാത്രയെ-
സ്സമ്മതിച്ചു സഖിമാരുമാദരാൽ.

ഭൂഷിതാംഗിയഥ താതനേറ്റവും
ചാരിതാർത്ഥ്യമുളവാക്കിനാളവൾ
സൽകവീന്ദ്രനുപമാദ്യലംകൃതി-
പ്രൗഢയാം കവിതയെന്നപോലവെ.

സ്വർണ്ണഘൃഷ്ടിയതുമതീവകാമ്യമായ്
സ്വർണ്ണവൃഷ്ടിയുമഹോ! പൊഴിക്കയാൽ
വർണ്യമായ മണിയുഗ്മമോടവൻ
സ്വർണ്ണമണ്ഡിതരഥത്തിലേറിനാൻ.

സിന്ധുജാവതരമായ് വിളങ്ങുമ-
സ്സിന്ധുജാനനയമർന്ന തേരിനെ
സിന്ധുജാശ്വനിവഹം വഹിച്ചുടൻ
സിന്ധുശായിവസതിക്കു മണ്ടിനാർ.

കണ്ടു ലോകരഖിലം സ്തുതിപ്പതുൾ-
ക്കൊണ്ടു കൗതുകമിയന്നുകൊണ്ടവൾ
കൊണ്ടൽവർണമണിസൗധപങ് ക്തിയെ-
ക്കണ്ടു മന്ദമഥ തേർനടത്തിനാൾ.

ചാരുകംബലവിഭൂഷിതം രഥം
ഗോപുരം ബലയുതംകടന്നുടൻ
മേഘചുംബിതപതാകമുല്ലസൻ

ഭൂരിഡംബരമണഞ്ഞുതൽഗൃഹം

ആയതപ്പൊഴുതറിഞ്ഞുചെന്നു തൻ
ജായമാരൊടെതിരേററുമാധവൻ
ശ്രീയനല്പമിയലുംഗൃഹാന്തരേ
പോയി മന്ദമവരോട്കൂടവേ

മകളെയരികിൽനിർത്തി മുന്നിൽവച്ച-
മ്മണിമുരമാഥി കൊടുത്തൊരാസനത്തിൽ
മതിതെളിവൊടിരുന്നു യാദവേന്ദ്രൻ
മധുരതരം വിനയം കലർന്നുചൊന്നാൻ

ഓരാതെ നിൻ മഹിമ കേശവ ഞാൻപറഞ്ഞ
ഗീരാകെനീകരുണയോടുപൊറുത്തിടേണം
സാരാജ്ഞരാം സുമതികൾക്കുളവാംവിരോധം
നീരിങ്കലിട്ടവരയെന്നു പറഞ്ഞുകേൾപ്പൂ

അറിയാതിഹ ചെയ്തുപോയതായോ-
രപരാധത്തിനു തക്കശിക്ഷയായി
അനുതാപമതീതീവ്രമെന്നാ
ലനിശംതാനനുഭൂതമായിടുന്നു

അതിനാലധുനാവിനാനിരോധം
മണിയോടെന്മകൾ സത്യഭാമയേയും
വിധിനാ ന്ദനാംഭവാൻഗ്രഹിപ്പാൻ
വിനയാധിക്യമിയന്നിരന്നിടുന്നേൻ

ഏവം സത്രാജിത്തു ചൊന്നോരു ഗീതങ്ങൾ-
പ്പൂവിൽത്തിങ്ങീടുന്ന കാരുണ്യമോടെ
ദേവൻ കേട്ടിട്ടുല്ലസൽ പ്രേമരസം
ഭാവംകൈക്കൊണ്ടായവൻതന്നൊടോതി

അന്നേ വൈരംതെല്ലുമില്ലെന്നു നേരേ

ചൊന്നേന രത്നമങ്ങേകിയപ്പോൾ
ഇന്നേവം നീതന്ന രത്നങ്ങള് രണ്ടാ-
ലൊന്നേപോരും ധന്യരിൽ ധന്യനാവാൻ

ക്രുത്യം മാത്രം ചെയ്തു ഞാൻ തേ സഹായം
പ്രത്യേകം ചെയ്തില തെല്ലെന്നിരിക്കേ
സത്യംപാർത്താൽ പുത്രിയാളോട്ടുകൂടി
പ്രത്യഗം മേ നല് കി നീയാധമർമ്യം

ആകയാലിവളജസ്രമെൻറയും
ഭാസുരം മണിവരംഭവാൻെയു
ആലങ്ങളിൽവിളങ്ങി മേല്ക്കുമേൽ
ശ്രീവിലാസമരുളട്ടെ മംഗളം

വദിച്ചിവണ്ണം വനമാലി ഭാമയെ
ഗ്രഹിച്ച രത്നത്തെയവന്നു നല് കിനാൻ
മികച്ച മോദത്തൊടവന്റെ ഭക്തിയെ
ഗ്രഹിച്ചു മൂന്നാംദിനനാഥനെന്നപോൽ

സുരുചരമണിയെശ് ശുഭം ത്രിലോകീ
സുകൃതഭലത്തിലിവണ്ണമേകിയമോദാൽ
സുരുചിരമണിയെ ഗൃഹിച്ചുകോണ്ട
സ്സുമതിയഹോ ഗൃഹമെത്തിപൂർണകാ

വധൂയുഗത്തിന്റെ വിഹകർമം
വിധാതൃവന്ദ്യൻ പുനരംബുജാക്ഷൻ
വിധൂതദോഷത്വമെഴും മുഹൂർത്തേ
വിധിക്കു ചേരുന്നവിധം നടത്തി

ഭെഷ്മി ജാംബവതി ബാമയും പയോ
രാശിമധ്യഗതമായ മന്ദിരേ
ഭ്രമിയാഴിമകൾ നീലമാർകണ
ക്കച്യുതാശ്രുയമൊടേ വിളങ്ങിനാർ

അന്നാരിമാർക്കുള്ള തനുക്കൾ നിത്യ
മന്യോന്യമാത്സര്യമിയന്നിരുന്നു
എന്നാകിലും ഹന്ത തദന്തരംഗം
തന്നിൽകടന്നില്ലതു തെലപോലും

ബോധിച്ചുലോകരപവാദനിരാസ്പദത്വം
ബോധിച്ചു സാഹസഫലം കപി യാദവന്മാർ
സാധിച്ചു നിർമലസുദൃഗ് ദ്വയവാഞ്ചിതാർത്ഥം
സാധിച്ചു സമ്പ്യതി മനോരഥമീവിധം മേ

ഏവം കൃതാർത്ഥത കലർന്നു മഹാനുഭാവൻ
ദേവൻ ത്രിവർഗമതിലെന്നതുപോലെ നിത്യം
ദാരത്രയന്നിലോരുപോലനുരക്തനായ് ശ്രീ
ദ്വാരാവതീപുരയിൽ വാണു മുദാ ചിദാത്മാ

ഭാമാഗ്രഹണം എന്ന പന്ത്രണ്ടാം സർഗംസമാപ്തം

പ്രസാധകർ

താളിളക്കം